Дачникам
садівникам
городникам

2 • 2004
Лютий

ДІМ • САД • ГОРОД

Всеукраїнський щомісячний журнал

Акселераційне кролівництво – прибуткова справа

Мої улюбленці – помідори і перець

Огірки у закритому грунті

Овочі з підвіконня

Інжир у кімнаті

Нам дарують радість квіти

Спеціалізована виставка-ярмарок

"ЗЕЛЕНИЙ СВІТ"

26-29 лютого

Місце проведення:

Кінотеатр "ЛЕНІНГРАД"

Київ, вул. Гагаріна, 7 (р-н Ленінградської площі)

Саджанці плодово-ягідних та декоративних культур; Лікарські рослини, насіння, фітопрепарати; Насіння овочів та квітів; Ландшафтне проектування; Фітодизайн; Добрива та засоби захисту рослин; Мінітехніка та інвентар; Інструменти та спецодяг; Спецлітература; Дачні та садові меблі та інше.

11-14.03; 08-11.04; 27-30.04

Місце проведення: Будинок Учителя (Київ, вул.Володимирська, 57)

Інформаційні партнери:

Украинское издание Любимая Дача | Дім·сад·город | Добрий ранок | Мир садовода | Огородник

ВХІД ВІЛЬНИЙ

Оргкомітет: Компанія "ІнтерЕкспо", Тел./факс: (044) 536-15-10, e-mail: interexpo@ukr.net

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА-ЯРМАРОК

- Насіння, саджанці, посадковий матеріал;
- Засоби захисту рослин, стимулятори росту, добрива;
- Декоративні рослини, садово-парковий дизайн, квітництво, оформлення інтер`єрів, зимовий сад;
- Мінітехніка, садово-городній інвентар та інструмент, машини для переробки сільськогосподарської продукції;
- Спецодяг, спеціальна література, товари для дому та відпочинку.

17-20 березня, 2004 року

ПК "Шинник" ВАТ "Дніпрошина", вул. Героїв Сталінграду, 118-А, м. Дніпропетровськ

ОРГАНІЗАТОР Дніпропетровська ТПП, (0562) 36-22-51,36-22-50, 36-22-49, 36-90-47

АГ-займ. Універсальний сільськогосподарський кондиціонер грунту, призначений для збільшення продуктивності та поліпшення її структури. Це каталізатор для посилення активності аеробних ґрунтових бактерій, продукти життєдіяльності яких, в свою чергу, є поживою для рослин.

ШЦ-займ. Засіб для багаторазового прискорення процесів переробки органічних речовин (прискорене приготування компосту, прискорена переробка вигрібних ям, ефективний миючий засіб тощо). Ліквідує неприємний запах відхожих місць.

Оптовий продаж: *ТОВ "Центр Дитячої Косметики", тел. 459-04-04;*

Реалізація: **у Києві** "Центр Дитячої Косметики", тел. (044) 459-04-04;
"Ваш сад", тел. (044) 239-31-44;
"Украгрохімцентр", тел. (044) 574-15-09;
"Добрий господар",тел. (044) 467-88-42;
"Агрус", тел. (044) 442-86-35;
"Зелений світ", тел. (044) 238-69-73, 416-51-17;
"Союз", тел. (044) 455-92-05;
У Луганську: "Агрохім", тел. (0642) 52-05-55;
у Харкові: "Укрмедпром" тел. (0572) 17-52-37.

детальні консультації: ТОВ "Дніпровська асоціація"

м.Київ, вул.Комінтерну, 16, оф.25,
тел./факс (044) 244-45-91, 244-42-93,
E-mail: star@viaduk.net

*Готується радіопрограма "У саду і на городі". **М.І.Халимоненко,** головний редактор журналу "Дім, сад, город", радіожурналіст **М.Г.Хохуля** та **В.С.Біла** — головний агроном, державний інспектор з насінництва.*

"Дім, сад, город — 2004"

Репортаж з виставки-ярмарку

Численна армія дачників, садівників, городників столиці вже звикла, що сезон спеціалізованих виставок-ярмарків щороку відкриває "Дім, сад, город". 12—15 січня цього року як завжди з великим успіхом відбулася традиційна виставка-ярмарок "Дім, сад, город — 2004".

У роботі виставки-ярмарку взяло участь 75 учасників. Серед них ПП "Коуел", "Селма", "Агрус", ВАТ "Львівсорт-насіннєовоч", Харківський Інститут овочівництва, Таврійський центр насінництва та садівництва (м.Сімферополь), ТОВ "Голландське насіння" та багато інших.

З нагоди 15-річчя журналу "Дім, сад, город" на святковому вечорі було розіграно лотерею. Редакції 10 журналів, що входять до КП "Дім, сад, город", вручили 10 подарунків. Суперприз — безкоштовна рекламна площа у журналі "Дім, сад, город" виграли представники фірми "Голландське насіння".

*Знайшлося на ярмарку і чим онука порадувати: радіє киянка **Н.Й.Колосова**.*

*Консультує **С.В.Сівчук**, виноградар-аматор з Києва.*

Сорт Круїз — це краса і наша гордість.

Мої улюбленці — помідори і перець

Незважаючи на те, що вже став досвідченим городником, підшивки журналу "Дім, сад, город" перечитую і зараз, починаючи будь-яку сезонну роботу. Для мене це як домашня енциклопедія для городників. І тепер хотілося б самому дати кілька порад у вигляді відповідей на безліч запитань, що надійшли до мене після публікації моєї статті в журналі "Дім, сад, город" №1 за 2003 рік під назвою "Помідори в зоні Полісся". Хоча з приводу порад вважаю, що навіть тоді, коли здається, ніби вони гарні на всі 100%, "контрольний пакет" думок потрібно все одно залишати за собою, а нові рекомендації піддавати своєрідній "народній" обробці.

Ми вирощуємо на власній ділянці більше десяти кращих на сьогодні сортів смородини, винограду, близько двох десятків — суниці садової, у нас непоганий фруктовий сад, але перевагу віддаємо улюбленим городнім культурам: помідорам і перцю. Тому, якщо з якихось причин трапиться неприємність, чи гірше того — лихо у вигляді заморозку або посухи, то рятуємо в першу чергу помідори і перець, потім суницю, ягідники і т.д. До чого я веду: якщо ви на своєму маленькому сільгосппідприємстві під назвою "дача" не "звільнений" директор, а такий самий учасник трудового процесу, як і всі інші, то поспіти за всім практично неможливо. Отож, хочете ви цього чи ні, але доводиться вибирати пріоритети. І знань та досвіду у вас буде більше саме в тій галузі, де більше затрачаєте часу.

Звідси відповідь на перше запитання — **як правильно добрати сорт і вибрати насіння?** Адже відомо, що сорт — основа майбутнього врожаю і, головне, — вашого задоволення, тому не беріть насіння з першого-ліпшого лотка, який трапився на шляху, де на кожен із сортів у продавця одна характеристика: "дуже гарний". Беріть там і в того, хто вам як про рідну дитину усе про нього повідає.

— **Коли висаджувати розсаду у відкритий ґрунт?** Вирощування помідорів і перцю — те саме, що стрибок лижника з трампліна, а кульмінація його — відрив спортсмена від трампліна. У вирощуванні помідорів та перцю це момент висаджування розсади в ґрунт. Усе, що було до цього, і що буде надалі, залежить від маленької крапки на цьому шляху: висаджену раніше розсаду заморозки можуть знищити або затримати процес розвитку, а якщо пізніше — вона не встигне потрапити в смугу сприятливих умов для росту, а також цвітіння та зав'язування плодів. Раннє висаджування розсади дає можливість кореням слідом за вологою проникнути в нижні шари ґрунту, тому ми намагаємося не зволікати з цим. Як довідатися, коли це зробити? Ми упродовж багатьох років пікіруємо розсаду помідорів і перцю з ящиків у плівкову теплицю, що не обігрівається, в один термін — як тільки зацвіте абрикос. Потім через два, максимум три тижні висаджуємо у відкритий ґрунт помідори, а перець — через три (максимум чотири). Загартована і своєчасно висаджена розсада — запорука майбутнього високого врожаю.

— **Чи потрібно пікірувати розсаду?** З цього приводу існує дві протилежні думки: можна і не бажано. Ми вважаємо, що все залежить від умов вирощування. Якщо розсади небагато і є де її розмістити для нормальних умов росту, тоді можна вирощувати без пікірування, але висівати трохи пізніше, щоб розсада не переростала. Коли ж її багато, як у нас, тоді без пікірування не обійтися. Можна застосовувати будь-який спосіб, але, як кажуть "класики", треба передба-

Дім • сад • город • 2

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

чати наслідки. Отож, недоліки цього процесу: затримка росту розсади, більша небезпека зараження "чорною ніжкою", необхідність садіння у більш ранні строки, а відтак — зменшення світлового дня. Переваги: можливість одночасного вирощування більшої кількості розсади, до того ж вищої якості, тому що для пікірування відбирають кращі саджанці. У такої розсади могутня коренева система і вона не "витягується".

— Що робити, аби рослини менше хворіли, були врожайнішими? Насамперед не загущувати рослини і забезпечити їм належну площу живлення. Краще посадити на тій самій площі у два, а, може, й у три рази менше рослин, але одержати від них повноцінний, повноваговий урожай і мати задоволення. Інакше може бути низький урожай (не говорячи вже про якість) і... повне розчарування. Тому садіть розсаду на більшій площі, широко, вчасно пасинкуйте і підв'язуйте, намагайтеся розпушувати землю після кожного рясного дощу чи поливу. Не пропустіть першу головну обробку системним препаратом (типу арцерид, ридоміл, татту). Хто займається вирощуванням помідорів професійно, той може вирощувати їх у 3—4 стебла і більше. А коли бракує часу й уваги, я б порадив робити так: при висоті куща 1 м і вище всі пасинки видаляти, формуючи рослини в одне стебло, а низькорослі — у два, залишаючи на основному стеблі ще і найдужчий пасинок, який росте під першим плодоносним гроном. Урожай трохи зменшиться, але плоди будуть більші, раніше достигнуть. Завдяки кращій вентиляції рослини менше хворітимуть.

— Коли треба поливати? Помідори потребують зниженої вологості для поліпшення запилення квіток і зменшення захворюваності, тому ми поливаємо здебільшого у критичні дні, коли рослини мають потребу в цьому: якщо нижні листки почали згортатися у довжину і не розправляються, це означає, що в ґрунті недостатньо вологи і їх потрібно поливати. Коли ж зранку листки розправляються і рослини оживають, то згортання листків означає, що помідори прагнуть захистити себе від вигоряння під променями палючого сонця, а волога ще є.

Ну, і найбільша кількість листів із запитаннями про сорти. До речі, минулого року ми мали чудовий урожай, і не було жодного хворого ані помідора, ані перцю аж до глибокої осені, тож і насіння зібрали здорове.

Шапка Мономаха дає плоди вражаючих розмірів.

З майже 90 сортів помідорів, вирощених минулого року на нашому городі, хотів би особливо виділити Молодіжний, Круїз, Приамурський конус і Шапку Мономаха, а з близько 30 сортів перцю солодкого — Лайлак Белл і Шорокшари.

Сорти помідорів

Молодіжний — дуже ранній сорт, низькорослий. Достигає на тиждень пізніше від Ефемера, але перевершує його за розмірами, смаковими якостями (він солодший) і особливо за врожайністю. Цей сорт придатний і для консервування, але ми його вживаємо у свіжому вигляді, бо він скоростиглий і дуже смачний.

Круїз — сорт середньостиглий, середньорослий. Більше посадити його на городі мене підбила одна відвідувачка виставки журналу "Дім, сад, город" з Ніжина, сказала: "Що це за диво Ви мені дали? На нього приходив дивитися весь наш інститут!" Та й справді є на що глянути. Ці великоплідні, кулясті помідори, виведені українськими селекціонерами, яв-

Рясно плодоносить сорт Молодіжний.

У Приамурського конуса великі серцеподібні, смачні плоди.

Улюбленець нашої родини — перець сорту Шорокшари.

ляють собою гармонійне поєднання красивого вигляду й відмінного смаку. Їх приємно виростити та з'їсти самому, не соромно і гостей почастувати, й на ринок віднести.

Приамурський конус — сорт середньостиглий, високорослий. Помідори цього сорту салатного призначення. Приваблює не тільки красива серцеподібна форма великих і дуже великих плодів рожевого кольору, але й приємний солодкуватий смак та висока врожайність.

Шапка Мономаха — середньостиглий високорослий сорт-гігант. Плоди цих помідорів справді немов "шапки у царському гардеробі". Один з цих помідорів, вирощений торік у звичайних умовах, важив 1640 г.

Сорти перцю солодкого

Лайлак Белл — дуже ранній сорт. Крім скоростиглості, він вирізняється ще й привабливим фіолетовим забарвленням у технічній стиглості плодів (у біологічній має темно-вишневий колір) і високою врожайністю.

Шорокшари — ранній, на сьогодні найулюбленіший сорт з усієї нашої колекції. Серед недоліків відзначив би один, котрий мав місце у нас на городі: це схильність до перевантаження куща плодами. Отож, якщо кущ своєчасно не підв'язати, гілки під масою плодів відламуються. А ось його переваги: ранній, а отже всі плоди достигають, товстостінний, соковитий навіть у спекотне літо, і, як наслідок, приємного смаку, великоплідний, врожайний.

А насамкінець хочу нагадати справедливе прислів'я: земля родить, тільки коли їй часто вклоняються. Так, на землі працювати важко, але той, хто хоче і прагне, той досягне успіху. А нагородою буде довгоочікуваний урожай, у який ви вклали свою працю і любов.

Володимир Федорович Сирай,
вул. акад. Павлова, 17, кв. 81,
м. Чернігів, 14027,
тел.: (0462) 17-25-07

Природа підказує строки сівби

Я постійно передплачую "Дім, сад, город" і дуже вдячна редакції за це безцінне видання. Хочу поділитися з читачами журналу деякими корисними спостереженнями. Під час вирощування рослин я беру до уваги переважно наукові висновки. Та дуже багато цікавого й, справді, корисного можна запозичити і з народного джерела порад та із спостережень за природою, зокрема щодо строків сівби.

Приблизний час сівби чи садіння тієї чи іншої рослини можна визначити, спостерігаючи за пробудженням природи.

Отже — зацвіли:

- **Ліщина, білоцвіт весняний — пора сіяти у відкритий грунт редиску, шпинат. Земля більше не промерзне.**
- **Верба, нарциси — салат, редьку ранню, капусту червоноголову, кольрабі.**
- **Шафран, бирючина — цибулю-порей і шнітт.**
- **Мигдаль, гіацинт — буряк столовий, розсаду капусти білоголової пізньої, а також цвітної.**
- **Форзиція, фіалка, осика — моркву, петрушку.**
- **Вишня, черешня — кріп, чабер.**
- **Купальниця, бузок — літній салат головчастий.**
- **Каштан — квасолю, літні сорти редьки і редиски.**
- **Півонія, калина — огірок, гарбуз, боби, кукурудзу овочеву.**
- **Бузина, півники — капусту брюссельську.**
- **Наперстянка, золотий дощ — осінні й зимові сорти редьки, пізню капусту кольрабі.**
- **Троянди, липа — капусту брокколі, яка вегетує аж до приморозків.**
- **Дуб розпустив листочки — народна прикмета стверджує, що минула пора весняних заморозків. Тепер не можна запізнюватися із сівбою у відкритий грунт пізніх теплолюбних рослин — квасолі, кабачка, патисона, гарбуза, цибулі-порей і огірка.**
- **Картоплю саджають з того моменту, як починає розпускати листя береза, і до початку цвітіння черемхи.**

Сподіваюсь, мої спостереження стануть багатьом у пригоді.

Оксана Таргоній,
біолог,
Рівненська обл.

Картоплю на насіння потрібно копати, коли бадилля ще зелене.

Картопля потребує уваги

Кожний, хто вирощує картоплю, помічав, що високопродуктивні сорти поступово вироджуються і потребують заміни. Внаслідок цілого комплексу несприятливих факторів картопля набуває стільки хвороб, що втрачає свої первинні якості, а разом з ними і здатність давати високі врожаї. Доводиться замінювати садивний матеріал на елітний, а коштує він недешево і тому не кожний городник у змозі придбати його.

А тепер поміркуємо над тим, чому все ж таки вироджується сортова картопля на городах? На мою думку, відповідь проста й однозначна: від нашої недбалості! Чомусь усі покірно "носяться" з розсадою помідорів, яких не так уже й багато потрібно. Вже в лютому висівають у ящиках на підвіконнях перець і баклажани. А от наша скромна годувальниця — картопелька, інколи навіть не прогріта, прямо з погреба загортається на штик лопати в холодну землю. Зібрали рідних і знайомих, гуртом байдуже повкидали її в лунки і... рости собі (тобто, нам) на здоров'я. А потім настирливо лізе бур'ян, але полоти не можна — картопля ще не зійшла. Коли ж, нарешті, вона з'явиться із землі, її починають полоти, відбираючи 5-сантиметрові сходи картоплі з-поміж 15-сантиметрових бур'янів. Отож і вироджується картопля, тому що все від самого початку робиться недбало.

Поділюся досвідом щодо садивного матеріалу. Не можна залишати на насіння середню фракцію з масових насаджень. Це одразу призводить до здрібніння бульб. Насіннєву картоплю потрібно вирощувати на спеціальних ділянках, приділяючи їй максимум уваги й догляду.

На насіння картоплю слід копати рано, коли бадилля ще зелене, щоб не сталося зараження бульб фітофторозом. Під час викопування не можна відкладати на насіння бульби з посохлих кущів, навіть якщо вони зовні виглядають здоровими.

Можна відбирати на насіння окремі, найкраще розвинуті кущі з масових насаджень. Копати їх потрібно тоді, коли на рослинах ще залишаються поодинокі квітки. Якщо шкірочка на бульбах ще недостатньо загрубіла, треба обережно, не травмуючи, скласти їх у затіненому, прохолодному місці. Там вони фізіологічно дозрівають, прозеленяться і потім добре зберігатимуться.

Насіннєву картоплю обов'язково слід тримати окремо від споживчої у невеликих, добре провітрюваних ящиках. Підвісьте у сховищі спиртовий термометр і регулюйте температуру, щоб вона становила від +2 до +5°С. Якщо вологість надмірна — вентилюйте.

Перед садінням ще раз переберіть увесь садивний матеріал. Потримайте в руках кожну бульбочку, скільки б їх не було. Відбракуйте всі нехарактерні для даного сорту, криві, з тріщинками, плямами. Акуратно проростіть садивний матеріал, щоб усі паростки на бульбах були приблизно однаковими.

Про садіння. Були колись колгоспи, в них картоплю висаджували механізовано в рівненькі борозни, над якими одразу нагрібали валок пухкої землі. Завдяки неодноразовому обробітку ґрунт над бульбами завжди був розпушеним. А що ж на городі? Вкидаємо бульби в лунки глибиною 15—20 см, а ґрунт навколо них багаторазово притоптуємо. Та чи дає рослинам користь 5-сантиметрове підгортання над ущільненим ґрунтом? Хіба що нам легше знайти кущик восени, коли всі стебла будуть знищені фітофторою. У посуху щільний ґрунт розігрівається, немов сковорідка, і картопля спікається в землі. А в дощову пору такий ґрунт затримує вологу, і бульби задихаються, гниють від нестачі повітря.

То ж чому б нам не посадити картоплю на городі також у гряди, і не під лопату, а під сапу (як буряк), нарізуючи нею борозни глибиною 10—15 см, у які й розкладається садивний матеріал? Гребені насипають також сапою. Це під силу навіть бабусям і дідусям.

Золотий Скарб — новий лідер щодо врожайності.

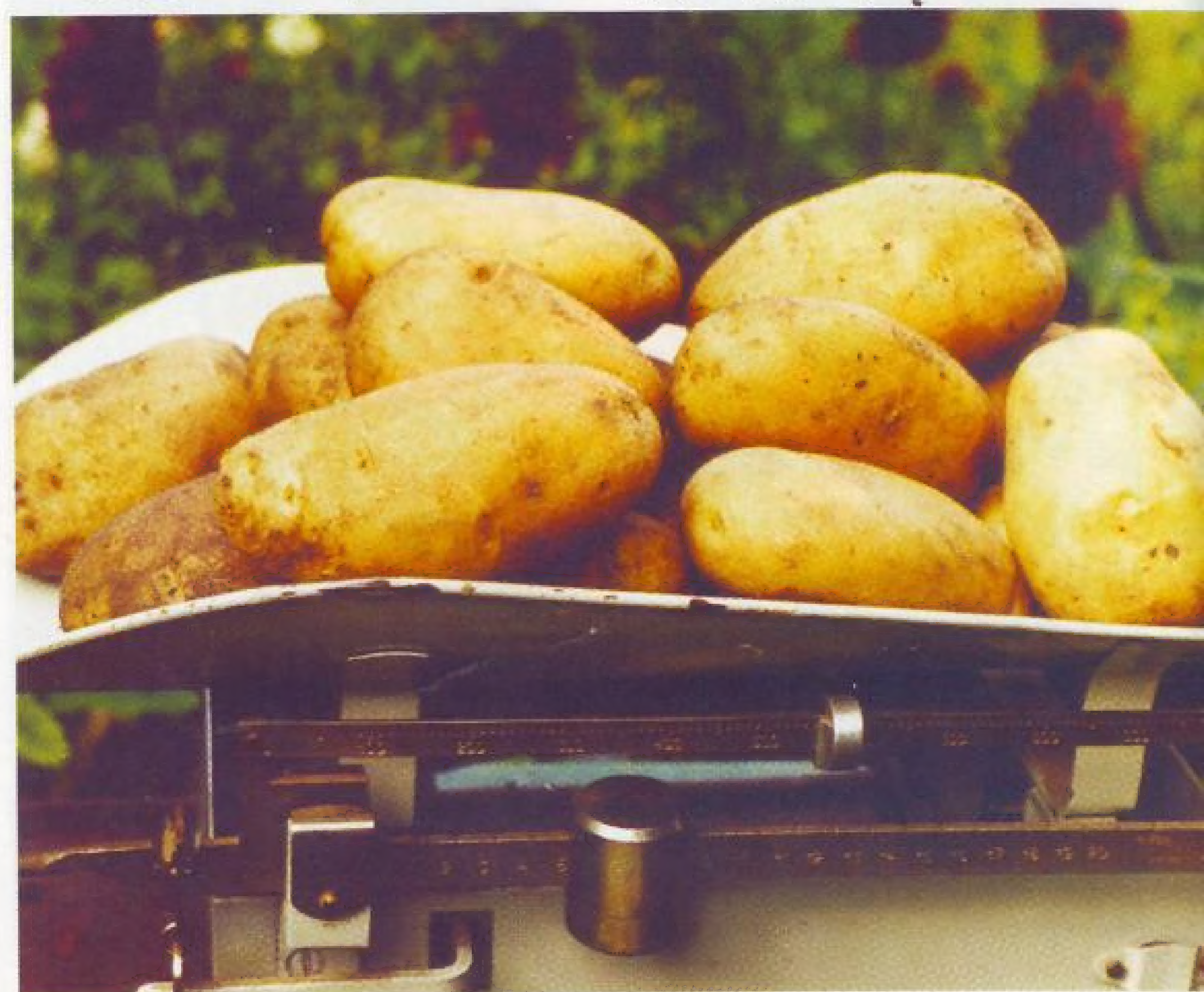

А якщо є в господарстві міцні робочі руки, борозни дуже добре нарізати саморобним маркером, а гряди підсипати дисковим підгортачем, який останнім часом з'явився у багатьох приватних господарствах. Тягати його важко, проте обробляється ділянка швидко.

Переваги гребеневого способу садіння

◆ Садивний матеріал закладається на невелику глибину, він добре аерується і прогрівається сонцем.

◆ Досходове прополювання — без проблем.

◆ Під час будь-якого обробітку притоптуються лише міжряддя, а картопля увесь час перебуває в розпушеному ґрунті.

◆ У посуху бульби не спікаються, тому що використовують вологу роси, а під час злив не вимокають.

◆ Істотно збільшується розмір бульб, підвищується їхня стійкість до хвороб.

◆ Значно полегшується процес збирання врожаю.

І ще одна порада. Придбайте невелику кількість бульб сорту, який вам сподобався, і самостійно виростіть садивний матеріал для всього городу. Це дуже просто, анітрохи не складніше, ніж виростити помідори або перець.

Найпродуктивніший і не надто клопітний спосіб одержання великої кількості садивного матеріалу — розмноження паростками. Відберіть для цього найбільші, найкрасивіші бульби і, звичайно ж, без видимих ознак хвороб. Покладіть їх у ящичок і засипте вологим торфом або тирсою. Коли довжина паростків сягне 8—15 см, їх відокремлюють від бульби і негайно висаджують на завчасно підготовлену грядку.

Догляд за висадженими паростками практично не відрізняється від догляду за розсадою помідорів. Маточні бульби знову загортають у субстрат і чекають, поки підросте чергова хвиля паростків. З однієї бульби можна без особливих зусиль одержати 15—20 паростків. Після цього бульби, не розрізуючи, висаджують на грядки, де вони формують могутні кущі, що за продуктивністю не поступаються вирощеним з паростків.

Проте слід мати на увазі, що чим менше збудників хвороб накопичилося в бульбах, тим більше паростків вони дадуть і тим вищим буде урожай з кожного куща. Хворі бульби можуть загнити одразу або після чергового відокремлення паростків, і лише здорові, відмінної якості бульби "доживуть" до висаджування на грядку. Таким чином, не створюючи собі зайвого клопоту і маючи 1 кг садивного матеріалу, можна одержати 50 кг (і навіть більше) високоякісного, оздоровленого садивного матеріалу з переважно великими бульбами.

Урожай з 1 кг бульб, розмножених паростками.

Копати Повінь —справжнє задоволення, така вона велика й красива.

Другий спосіб розмноження садивного матеріалу ще простіший. Бульби пророщують на світлі до утворення паростків, що не перевищують 1 см, після чого розрізують їх згідно з кількістю паростків (від 5 до 10 шт). Зрізи обпудрюють попелом і складають у 2—3 шари в ящик, обов'язково відокремлюючи один шар від другого зволоженим торфом або тирсою. У вологому й теплому середовищі на вічках активно розвиваються корінці. Через 3—5 днів садивний матеріал готовий. Його висаджують у неглибокі (10—15 см) борозни по 8—10 шт. на 1 погонний метр. Зверху нагрібають валик землі висотою 10—15 см. Переваги цього способу в тому, що бульби виростають тільки великі, а дрібних зовсім немає.

Маючи у своєму розпорядженні достатню кількість якісного садивного матеріалу, вирощеного власними руками, можна сподіватися на істотний приріст загального врожаю.

Ми настільки звикли до такого способу садіння, що засаджуємо щороку близько 20 соток різаними бульбами і одержуємо велику, здорову картоплю.

Гребеневий спосіб садіння картоплі дає городникові більше можливостей для збереження насаджень від несприятливих погодних умов. У цьому ми переконалися в неспокійному сезоні 2003 р. Як завжди, чудово зарекомендувала себе Слов'янка. Не відстала від неї і круглобока Повінь, яка дає дуже ранні товарні бульби. А новий білоруський сорт Скарб перевершив за врожайністю навіть Слов'янку. Бульби у нього жовті, з світло-жовтим м'якушем, овально-плоскі. Вміст крохмалю — 17%. Смакові якості високі. Цей сорт має властивість формувати під кожним кущем багато бульб середньою масою 100 г. Та ось лежить у мене на вагах 20 бульб і важать вони більше 5 кг. То ж будемо сподіватися, що золотий Скарб стане новим лідером щодо врожайності на наших городах.

Н. І. Боса,
городник-аматор,
Полтавська обл.

Огірки Кріспіна F_1 на шпалерах. Якщо живлення достатнє, у кожному вузлі формується декілька плодів.

Огірки у закритому ґрунті

Вирощуванням огірків займаюся більше десяти років. Раніше працював у місті на заводі і у вільний час пізнавав сільську працю. Поступово моє захоплення перетворилося на одне з джерел прибутку. За ці роки випробував безліч сортів і гібридів, відпрацював технологію вирощування огірків.

Дуже важливо вдало вибрати якісний насіннєвий матеріал. Багато городників використовують зібране власноруч насіння (бажано із середньої частини плода). Його потрібно витримати не менше трьох років. Якщо ж висієте свіжозібране насіння, одержите маловрожайні кущі з великою кількістю пустоцвітів.

Я віддаю перевагу гібридам. Вони високоврожайні, мають високі смакові якості. За однакового догляду, матеріальних витрат на обробіток ґрунту, добрива, полив, засоби захисту рослин тощо гібриди огірків дають набагато більшу віддачу. Якщо за ними добре доглядати, з одного куща можна одержати 4—5 кг плодів. Слід зауважити, що з гібридних огірків насіння збирати не рекомендується.

Серед бджолозапильних ґібридів найпопулярнішим залишається Роднічок F_1. Його плоди мають чудові смакові якості, не гірчать, універсального призначення. Незважаючи на появу врожайніших голландських гібридів, щороку я виділяю невеличку теплицю саме для Роднічка F_1. За смаковими якостями йому немає рівних, та й на ринку він користується попитом.

В останні роки асортимент сортів і гібридів огірків значно збільшився. Серед випробуваних мною бджолозапильних гібридів — Паркер F_1, Аякс F_1, Левіна F_1, Іра F_1, Наташа F_1, Струмок F_1 та ін. Перевагу віддаю самозапильним (партенокарпічним) гібридам: Кріспіна F_1, Бланка F_1, Маша, Пасадена F_1, Маринда F_1 тощо. Їхня врожайність менше залежить від погодних умов. Наведу приклад. Висаджена в теплиці в середині — наприкінці квітня розсада огірків через місяць набирає силу і кущі починають активно плодоносити. Саме у цей період зацвітають дерева акації, і бджілки летять туди, залишаючи незапиленими квітки огірків. Робити це вручну — копітка справа. А от з партенокарпічними гібридами таких проблем не виникає.

Щоб одержати плоди огірків у ранні строки, розсаду вирощую в поліетиленових стаканчиках діаметром 9 см, заповнених ґрунтосумішшю. Якщо насіння не оброблене, попередньо калібрую його у розчині кухонної солі (10 г на 200 г води), кілька разів промиваю повновагове насіння, а потім протруюю його у темно-фіолетовому розчині марганцевокислого калію протягом 20 хв.

Після промивання роблю барботування насіння акваріумним компресором протягом 12—18 год. Насіння опускаю у воду в марлевих торбинках. Під час барботування додаю у воду декілька крапель соку алое, трохи розчину свіжого коров'яку. А одного разу додав до води кілька крапель стимулятора росту емістим С (1 крапля на 100 мл води). Результатом був задоволений.

Наступний етап — пророщування насіння. Для цього дістаю з марлевих мішечків вологе насіння, розкладаю на вологу тканину на тарілку, зверху прикриваю мокрою тканиною, кришкою і ставлю в тепле місце з температурою близько 30°С. За таких умов насіння накільчується за 1—2 доби. Коли кожна насінинка пустить корінчик і звільниться від зовнішньої оболонки, акуратно висаджую насіння у заздалегідь підготовлені стаканчики, наповнені ґрунтосумішшю на дві третини їхнього об'єму. Роблю заглиблення пальцем або паличкою, висаджую мілко, так, щоб сім'ядолі ледь виглядали з-під ґрунту, поливаю теплою водою (кімнатної температури) з додаванням марганцівки до одержання блідо-рожевого розчину. До цього розчину додаю витяжку із свіжого коров'яку.

Сівба пророщеним насінням дає городникові багато переваг, адже висіваємо тільки накільчене насіння. Після висівання у стаканчики сім'ядолі протягом доби зеленіють, швидко збільшуються в розмірах. Виключається можливість появи сходів з "головками", городник має змогу одразу сортувати рослини залежно від активності пророслого насіння.

Якщо придбане насіння огірка вже пройшло передпосівну обробку, про що свідчить надпис на пакеті або колір самого насіння, я все одно замочую його у чистій воді й пророщую згаданим способом, після чого висіваю у стаканчики з ґрунтосумішшю кімнатної температури, яка складається з двох відер листяного ґрунту (листя акації, перепріла хвоя сосни тощо), половини відра перегною-сипцю, склянки попелу.

Аби розсада не витягувалася, ставлю стаканчики з рослинами під лампи денного світла, знижую температуру протягом першого тижня: вночі до 12—14°С, вдень — до 15—17°С. Надалі підвищую її вдень до 18—20°С, а вночі підтримую в межах 12—14°С.

У міру росту рослин для утворення додаткових

корінців підсипаю ґрунтосуміш у стаканчиках по сім'ядолі рослин. Підживлюю разом з кожним поливанням, тількино підсохне грунт. Для цього використовую слабкий розчин коров'яку і марганцевокислого калію. З метою профілактики грибних захворювань обприскую рослини згори через кожні 5 днів розчином молока у воді (1:10). У фазі двох—трьох справжніх листочків обробляю рослинки стимуляторами росту (емістим С, гумат натрію). У місячному віці розсада огірків готова до висаджування.

За три дні до садіння розсаду переношу у вечірню пору в теплицю або на відкрите повітря, щоб вона адаптувалася й загартувалася. Висаджую її у завчасно підготовлений грунт (для цього вирощую на ньому озиму пшеницю або жито як сидеральну культуру, з осені прикопую зелену масу і додаю 7 кг суперфосфату, 5 кг попелу на 100 м². Навесні в тих місцях, де ростимуть огірки, готую траншеї з внесенням свіжого гною, перегною або компосту, залишаючи зверху шар землі 10—15 см.

У підготовлений грунт висаджую розсаду огірків, не заглиблюючи рослини, за такими схемами:

І — однорядкова — відстань між рядками 90 см, у рядку — 22 см; вирощування з шпалерами.

ІІ — дворядкова, відстань між стрічками 160 см, між двома рядками і рослинами в рядку — 30 см. Рослини висаджую у шаховому порядку, з використанням шпалер.

Як каркас для шпалери використовую арматуру і кутки теплиці, до яких підв'язую верхній кінець шпагату. Нижній кінець акуратно прив'язую до стебла кожної рослини. Надалі регулярно спрямовую рослини по шпалері, не допускаючи їхнього переплетення.

Формування кущів огірків має свої особливості. Якщо висаджено гібрид, такий кущ формується в одне стебло. До 4—5 вузла (для слабких кущів іноді й вище), я видаляю всі пасинки й плоди, даючи цим можливість молодій рослині зміцніти. Сформувати високий урожай здатна лише міцна рослина. Всі інші пасинки, що з'являються у вузлах головного стебла вище п'ятого вузла, прищипую на один—два листочки.

У вузлах головного стебла й залишених пасинків формується по одному й більше плодів, їх я знімаю, не допускаючи переростання.

Коли вирощую звичайні сорти огірків (наприклад, Фенікс, який росте у відкритому ґрунті аж до приморозків), головне стебло, на якому виростають переважно чоловічі квітки (пустоцвіти), прищипую над п'ятим листком. Після цього виростають міцні пасинки з нижніх вузлів, на яких і формується основний урожай огірків з жіночих квіток.

Розсада огірків у фазі одного і двох справжніх листочків (висаджена з інтервалом у 10 днів).

За огірками Кріспіна F_1 зручно доглядати при вирощуванні їх на шпалерах..

Збирати огірки потрібно щодня. Це сприяє розвантаженню кущів і підвищенню врожаю.

Поливати бажано теплою водою, але у мене такої можливості немає, тому роблю це із свердловини шлангом (на його кінець надіто насадку-лійку) під корінь у спекотну пору дня. При цьому поливна вода прогрівається від гарячої землі, основний полив поєднується з освіжаючим, що уберігає рослини від перегрівання і підвищує відносну вологість повітря.

Поливна норма — 300 л води на 10 м², частота поливів: у жарку погоду один раз на 3—4 дні, а в хмарну — рідше.

Щотижня підживлюю рослини розчином пташиного посліду (1:12) або свіжого коров'яку (1:8). Наступного дня після поливання неглибоко розпушую грунт, не пошкоджуючи коренів рослини. Щоб утримувати вологу і для належної аерації ґрунт мульчую.

Проти захворювань рослин борошнистою росою і для кращого їхнього розвитку практикую позакореневі підживлення розчином коров'яку не рідше одного разу на тиждень. Для цього 0,5 л свіжого коров'яку розводжу у 10 л води, проціджую через нейлонову тканину. До цього розчину додаю дві столові ложки карбаміду або аміачної селітри. Крім того, рослинам корисне підживлення мікроелементами: на 10 л води додаю 2 ст. ложки карбаміду, по третині чайної ложки борної кислоти та мідного купоросу, півчайної ложки перманганату калію (марганцівки). Таке підживлення роблю раз на 10 днів.

Добре розвинуті, міцні кущі менше пошкоджуються шкідниками. Якщо трапиться незначне пошкодження рослин попелицею, намагаюся боротися з нею механічним способом, перетираючи її колонії, що знаходяться з нижнього боку листка, або повністю видаляю пошкоджене листя разом з попелицею. Непоганий результат проти попелиці та павутинного кліща дає використання димових шашок з тютюнового пилу. При цьому теплиця має бути герметично закрита.

У разі масового пошкодження рослин попелицею або павутинним кліщем використовую хімічні засоби захисту: карбофос Бі-58 новий та ін.

Дотримуючись наведеної технології вирощування огірків у закритому ґрунті, ви одержите високий урожай. Бажаю успіхів.

В.Б. Томашевський,
вул. Партизанська, 5, с. Кірове,
Дніпропетровський р-н,
Дніпропетровська обл., 52030

Китайські огірки: смачні й екзотичні

Племінниця Настя з урожаєм довгоплідних китайських огірків.

Огірки на моєму городі займають чільне місце — це мої улюбленці з дитинства. За площею вони дещо поступаються помідорам (їх у мене більше 200 сортів) та гарбузам (багато незвичайних сортів, див. "ДСГ" № 2 та № 5 за 2001 р.), але краща ділянка городу по праву належить огіркам.

Яких тільки сортів я не вирощував: від екзотичного червоного огірка ("ДСГ" № 2 — 2001 р.), момордики до ангурії та чайоту. Також випробував майже всі вітчизняні сорти. Але підсвідомо завжди прагнув виростити огірки, які мали б високі смакові якості, були стійкі до різних захворювань, придатні для вживання як у свіжому вигляді, так і для засолювання і, звичайно, мали красивий товарний вигляд.

Я завжди з повагою ставився до Китаю — древньої країни з великим історичним минулим та перспективним майбутнім, з неперевершеним трудовим і економічним потенціалом, проте мав певну недовіру до їхніх товарів, які заполонили наші ринки. Так було й з насінням огірків, що його мій товариш років 5—6 тому привіз з Піднебесної. Але всі мої сумніви розвіялися за роки вирощування їх на власному городі. Увесь цей час я в захопленні від китайських огірків і без зайвої скромності можу сказати, що вони стали моєю гордістю. Це огірки і "для душі": незвичайний екзотичний вигляд, плоди жовтого та білого кольору, немов гірлянди, виблискують у променях літнього сонця, а смак задовольнить найвибагливішого гурмана. А, головне, — вони не уражуються хворобами, на відміну від наших сортів.

Зараз у моїй колекції є такі сорти китайських огірків:

Китайський білий — екзотичний сорт, має високі смакові якості, плодоносить більше трьох місяців. Плід світло-салатний (коли достигне, стає чисто білим). Ці огірки соковиті, без гіркоти, великі, завдовжки 25 см, довго зберігаються зірваними, не втрачаючи смакових якостей. Сорт стійкий до захворювань, придатний для вирощування в теплицях, дуже врожайний, смачний при консервуванні та засолюванні.

Китайський довгоплідний — середньостиглий, самозапильний сорт. Плід однорідний, довгий (50—70 см), темно-зелений, з тонкою шкіркою. Соковитий, без гіркоти, має мало насіння, відмінні смакові якості, довго не переростає, у нього неперевершений товарний вигляд.

Не уражується борошнистою росою та вірусними хворобами.

Білий делікатес — сорт дуже гарний, врожайний, стійкий до пероноспорозу. Використовується для консервування та засолювання.

Китайське чудо — чудо із чудес, плодів стільки, що вистачить і на салати, й на засолювання, і на базар. Соковитий, без гіркоти, має високі смакові якості. Плодоносить до заморозків. Не уражується вірусами та бактеріями.

Дин-зи-си — засолювальний сорт, стійкий до посухи і вірусних захворювань. Завдяки невибагливості у вирощуванні та стабільній високій врожайності придатний для вирощування як у відкритому ґрунті, так і в теплицях.

Загальновідомо, що краще висівати трирічне насіння огірків, у цьому я переконався на власному досвіді. Зберігаю насіння упродовж зими біля батареї (можна й плити) за температури 23—25°С.

Коли земля прогріється до 13—15°С, висіваю насіння (знаючи, що огірки погано витримують заморозки) на глибину 3—4 см. Щоб раціональніше використати площу городу, вирощую китайські огірки на шпалері, при цьому урожай збільшується у 6—8 разів, а рослина плодоносить на два місяці довше.

Восени під перекопування вношу 10 кг перегною та дві склянки попелу на 1 $м^2$ площі.

Китайські огірки мають високу схожість, висіваю їх на відстані 30 см. Через 10 днів з'являються перші сходи. Ділянку після цього потрібно розпушувати, поливати, знищувати бур'яни.

Підживлюю огірки настоєм коров'яку з розрахунку одна його частина на 10 частин дощової води, підігрітої на сонці — одне відро на 20 рослин. Вперше підживлюю після появи перших справжніх листків, вдруге — через 15 днів, втретє — перед змиканням міжрядь.

На початкових етапах росту й розвитку рослини підв'язую до шпагату, потім вони чіпляються самі.

Поливаю огірки у вечірню пору. Норма поливу — 30 л води за один раз на 1 $м^2$.

Городники знають, що продуктивність рослин огірка залежить від того, як часто їх збирають. На початку плодоношення, коли кущ прикрасять світло-зелені, соковиті, з неперевершеним смаком огірочки, їх треба збирати через два дні, а в період масового плодоношення — через день або й щодня. А на китайських сортах їх наростає стільки, що вистачить і для салатів, і для соління, залишки ж доведеться продавати на базарі.

Автор статті біля своїх улюбленців — білих китайських огірків.

овочі з підвіконня

Багато людей займаються овочівництвом у кімнатних умовах. Згідно з розрахунками, вікно міської квартири еквівалентне 0,5 м² площі закритого ґрунту, тобто при цілорічному його використанні можна одержати більш як 20 кг свіжих овочів. Велика різноманітність культур і сортів овочів дає змогу бажаючим вибрати ті з них, які найповніше відповідають конкретним умовам, знанням і досвіду кожного аматора, його смаку й потребам. Зупинюся на вирощувані помідорів.

Це теплолюбні і вибагливі до світла рослини, у них довгий вегетаційний період, тому в кімнатній культурі їх вирощують з розсади. Насіння для зимово-весняної культури висівають наприкінці грудня — на початку січня, а для весняної — на балконах, лоджіях і в плівкових теплицях наприкінці березня — на початку квітня; для осінньої в кінці червня — на початку липня.

Для відкритого ґрунту розсаду вирощують у першій — другій декадах квітня. Важливо вдало добрати сорти, щоб одержати максимум плодів. Для теплиць, лоджій і балконів кращими будуть сорти помідорів з індетермінантним типом росту. У них перше суцвіття закладається після 11-го листка, наступні — через кожні 3 листки. Ріст може зупинити лише мороз. Тому індетермінантні високорослі сорти надзвичайно врожайні.

Для вирощування в теплицях, лоджіях чи на балконах придатні всі сорти і гібриди Ф.М. Тарасенка: Гібрид 1, Гібрид 2, Гібрид 5, Надія, Комбітомат, Дарунок Поліссю, Ювілейний. За відповідної агротехніки можна одержати понад 30 кг плодів з одного куща. Чудові й спеціальні тепличні сорти: Тепличний 37, Русич, Дружок, Карлсон, Віктор, Болгарський жемчуг, Огородник тощо.

Розсаду вирощують, зазвичай, у горщечках на підвіконні. Пам'ятайте: при висаджуванні 45—60-денної розсади без горщечків внаслідок пошкодження кореневої системи втрачаються 1—2 суцвіття і рослини пізніше вступають у плодоношення.

Для культури помідорів використовують різні контейнери. Я ж брав 10-літрове пластмасове відро з плескатою кришкою. У дні просвердлив отвір для стікання зайвої води, а відро ставив на кришку замість піддона. Виходило, як кажуть, дешево й просто. Відра заповнював сумішшю ґрунту, піску, перегною. Висаджену розсаду потрібно одразу підв'язати шпагатом до горизонтальної шпалери, не допускаючи сильного натягування. Верхня частина шпагату кріпиться до шпалери сковзкою петлею, нижня — вільно охоплює рослину мертвою петлею. Шпагат у міру росту рослини обкручують навколо головного стебла. Рослина формується в одне стебло. Через кожні 7—10 днів видаляють пасинки завдовжки до 5 см і водночас листя та пагони, що з'явилися на суцвіттях. Кількість залишених суцвіть на рослині залежить від часу їхнього вирощування. У зимово-весняної культури 6—8 суцвіть, а в продовженої — до 20. Коли верхівка огудини сягає шпалери, її перекидають через неї і поступово опускають під кутом 40—50°, підв'язавши до стебла сусідніх кущів, і прищипують верхівку на висоті близько 50 см від землі. Використовують приспускання головного стебла так, щоб верхівка завжди росла вертикально. Цю частину стебла укладають на додаткову шпалеру.

Щоб забезпечити належний обмін повітря та освітленість, потрібно поступово видаляти листя, що росте нижче від суцвіття, плоди на якому мають товарний розмір до висоти 5—6-го суцвіття. З листопада по лютий обов'язково потрібно проводити досвічування, щоб світловий день тривав не менше 10 год. За півтора місяця до закінчення вегетації прищипують верхівку головного стебла, залишаючи два листки під верхнім суцвіттям.

Перше підживлення роблять через 2—3 тижні після висаджування рослин фосфорно-калійними добривами (20—25 г/м² сірчанокислого кальцію), друге й третє —у період масового росту і достигання плодів розчином аміачної селітри (15—20 г/м²) та сірчанокислого кальцію (20—25 г/м²). Це сприяє росту й наливанню плодів, що зав'язалися.

У себе на батьківщині помідори — багаторічні рослини. І в мене сорт Тепличний 37 жив три роки у пристінній теплиці. Щороку після закінчення плодоношення я обрізував стебло на висоті 30 см від ґрунту. Із сплячих бруньок виростали нові пагони й плодоносили. Скільки часу могли рости ті кущі — не знаю, бо довелося викинути їх з теплиці після того, як у ній оселилася попелиця, і я нічого не міг з нею вдіяти. А які взимку в цього сорту щільні й смачні плоди і як шкода було їх викидати!

Помідори на підвіконні

На підвіконні вирощують помідори у зимово-весняний період, коли немає балконів, або коли ведуть осінньо-зимову культуру. Обмежена площа вікна зумовлює використання детермінантних (низькорослих) сортів. До того ж селекціонери створили низку сортів, які миряться з недостатньою освітленістю, через що їх називають кімнатними. Тільки у відкритому ґрунті вони значно врожайніші, ніж у кімнаті. До таких сортів належать: Сонечко, Москвич, Червона шапочка, Сонячні ліани, Білий налив, Світанок. А сорти Крайова і Перуанський на одному стеблі можуть давати врожай кілька років. Оригінальний сорт Мінгабел. Для нього я виготовив ящик шириною 20 см, висотою 15 см, довжиною 1 м. Розсаду висаджую на відстані 10 см одна від одної. Рослини кущаться, виростають висотою 15 см і вкривають ящик суцільним зеленим килимом, на якому жевріють червоні жаринки невеликих круглих плодів. Весь ящик зверху червоний. Погодьтеся, що це і корисно, й красиво.

Детермінантні сорти найскоростигліші. Перше суцвіття у них утворюється над 5-м листком, наступні — через 1, рідше через 2 листки. Після утворення 2—3 суцвіть вегетативна верхівка кожного галуження закінчується суцвіттям або листком, чим обмежується подальший ріст. Сорти детермінантного типу не пасинкують. Однак, регулюючи співвідношення росту й плодоношення, можна підвищити врожайність і якість плодів. Детермінантні сорти помідорів у кімнатній культурі плодоносять через 2 місяці після висаджування 50-денної розсади. Збирають плоди, коли вони досягнуть бланжевої стиглості, що прискорює наливання плодів, які залишилися на рослині. Хто хоче поспілкуватися — вкладайте конверт для відповіді.

В.В. Беспалов,
вул. Васляєва, 4-а, кв. 102, м. Миколаїв, 54018,
тел: (0512) 22-95-27

На мій погляд, китайські огірки мають багато переваг над вітчизняними сортами, але я ні в якому разі не рекламую їх і не маю на меті, щоб вони витіснили наші зелененькі огірочки. У мене також зібрана десятками років гарна колекція вітчизняних сортів.

Славнозвісний **Апоміксис Коняєва**, придатний для консервування і засолювання, дає постійно високу врожайність.

Учительські — з їхньою врожайністю, мабуть, не може зрівнятися жоден з відомих сортів. А який чудовий смак, неперевершений товарний вигляд! Плоди не мають гіркоти, довго не старіють, дають мало насіння. Сорт не вибагливий у вирощуванні, стійкий до захворювань. А плодоносить аж до заморозків, що дає можливість консервувати огірочки пізно восени.

Позитивно зарекомендували себе **Джерело, Міг** та інші вітчизняні сорти й гібриди.

Але жоден городник нічого не втратить, коли посіє на своїй земельній ділянці біля зелененьких улюбленців ще й екзотичні на вигляд, білі чи жовті китайські огірочки. А смак та інші їхні властивості оціните самі. Я ж зможу допомогти у придбанні насіння.

Олександр Кріпак,
вчений-агроном,
с. Мишурин Ріг,
Верхньодніпровський р-н,
Дніпропетровська обл., 51610

Інжир у кімнаті

Інжир належить до родини тутових. Це — дерево іноді кущоподібна рослина з великими красивими темно-зеленими пальчастими листками дуже схожими на листя американського клена. Інжир — близький родич нашої шовковиці та кімнатного фікуса.

Здавна перебуває у людській пошані. Він має кілька синонімів: смоковниця, фігове дерево. Його вважають символом миру, вічного життя, здоров'я і щастя. Гадають, що культурні форми інжиру походять з Аравії, Йємену, Єгипту, де він культивується понад 4000 років.

Інжир — рослина з "таємницею", яка не квітує у звичайному розумінні слова, але дає плоди. Дрібні квіточки з добре розвинутими пелюстками розташовані всередині м'ясистої фіги. Якщо у суцвіття-фіги відбудеться запилення, вона збільшується, а коли всередині достигають дуже дрібні насінинки, фіга стає соковитою, м'якою, солодкою.

Для вирощування у кімнатних умовах та інших закритих приміщеннях (зимовий сад, теплиця) необхідно добирати самозапильні сорти інжиру: Далматський, Білий адріатичний, Муасон (Кримський чорний), Наполітано, Кадота, Чапла, Сочинський-7, Гігантський київський.

Найурожайнішими і найбільш морозостійкими виявилися сорти: Далматський з плодами масою до 180 г, Кадота і Чапла — до 100—150 г, Білий адріатичний — до 80 г. Морозостійкі сорти інжиру витримують морози до −20°С. Такий інжир з успіхом можна вирощувати не тільки в кімнатах, зимових садах чи теплицях, а й на засклених неопалюваних балконах, де взимку буває зниження температури до −10°С.

Найбільшими плодами масою до 250 г можуть порадувати нові сорти Гігантський київський жовтий і Гігантський київський фіолетовий, відібрані від іранських сортів інжиру селекціонером-аматором А.В. Патієм.

Характеристика сортів

Далматський. Самоплідний сорт, дає два врожаї на рік. Дерева середньорослі, крона широка, приплюснута, сильнорозлога. Листки 5—7-лопатеві. Плодоносити починає на другий рік після садіння живцем. Суцвіття першої генерації зацвітають у другій декаді травня, а плоди достигають у середині липня. Суцвіття другої генерації зацвітають у середині липня, достигають плоди на початку вересня. Плоди першого врожаю вузькогрушоподібні, асиметричні, масою до 180 г (10 х 7 см). Шкірочка жовтувато-зелена, м'якуш малиновий. Плоди другого врожаю масою до 90 г.

Кадота. Самоплідний сорт. Дерева середньорослі з широкими, розлогими, пірамідальними кронами. Листки 3—5-лопатеві. Вступає в плодоношення на другий рік після садіння живцем. Квітує у першій декаді липня, достигають плоди на початку вересня. У пазусі кожного листка закладається, зазвичай, ростова й дві квіткові бруньки. Плоди масою до 100 г (6x5 см), овальноокруглі, завужені до плодоніжки. Шкірочка темно-зелена, м'якуш рожевий.

Наполітано. Самоплідний сорт з двома врожаями. Дерева сильнорослі з округлою, широкою і густою кроною. Листки 5-лопатеві. Вступає в плодоношення на другий рік. Суцвіття першої генерації зацвітають у другій декаді травня, достигають плоди у середині липня. Суцвіття другої генерації з'являються на початку липня, достигають плоди — на початку вересня. Плоди першої генерації грушоподібні з товстими шийками масою до 100 г (9 х 6 см). Шкірочка світла, жовтувато-зелена, м'якуш яскраво-рожевий. Плоди другої генерації масою 60 г.

Муасон (Кримський чорний). Самоплідний сорт з двома врожаями на рік. Дерева сильнорослі з округлою кроною. Листки 5-лопатеві. Плодоносити починає на другий рік. Суцвіття першої генерації зацвітає у другій декаді липня, плоди достигають на початку вересня.

Плоди першої генерації асиметричні, овально-грушоподібні, масою до 60 г (8 х 5 см). Шкірочка синьо-фіолетова, м'якуш темно-малиновий. Плоди другої генерації масою до 40 г.

Підбір саджанців

Купуючи саджанці інжиру, дуже важливо переконатися, чи вони вирощені з плодоносного деревця, чи з насіння. Бо вирощені з насіння будуть плодоносити лише років через сім. Визначити візуально, де сіянець, а де вкорінений живець з плодоносного інжиру нескладно. У сіянців слабка коренева система, тонкі гілочки і стовбурець, а вкорінені живці з плодоносного дерева мають товстий стовбур при основі (10—20 мм) і добре розвинуту кореневу систему.

Не купуйте деревця з оголеною кореневою систе-

мою, вони погано приживлюються і часто гинуть. Хоч, як правило, саме у такому вигляді їх завозять з півдня прямо з плантації. Закуповуйте саджанці у місцевих садівників-аматорів, котрі вирощують саджанці в домашніх умовах (у квартирі) і можуть дати рекомендації з їх вирощування.

На даний час придбати саджанці гарних сортів інжиру не проблема, але погано те, що у великій кількості їх вирощують у теплицях. А умови росту в теплиці і в квартирі значно різняться, потрібен час для адаптації рослини до кімнатних умов, що не в кожного початківця успішно вдається.

П.Г. Шумерук демонструє 1,5-річне деревце інжиру сорту Білий адріатичний.

Вимоги до садіння

Якщо вам пощастило купити гарну рослину з добре розвинутою кореневою системою, її необхідно відразу ж пересадити у великий горщик. Він має бути широким і неглибоким, позаяк корені в інжиру розміщуються переважно біля поверхні ґрунту. Інжир краще плодоносить в ґрунті з слаболужною реакцією ґрунтового розчину, тому на дно горщика з дірочкою найкраще покласти шматочки старої вапняної штукатурки або деревне вугілля. Товщина дренажного шару має бути близько 3 см. Землю для наповнення горщика візьміть у парку або в лісі, подалі від дороги, під старими деревами листяних порід, крім дуба. Рекомендується така земляна суміш: три однолітрові банки листяної землі, дві банки дернової землі, дві склянки великозернистого річкового піску, склянка попелу і, якщо маєте можливість, то додайте дві склянки перегною-сипцю або біогумусу. Не слід брати землю, яку продають у квіткових магазинах, бо вся вона готується на основі торфосумішок, які мають кислу реакцію ґрунтового розчину. А інжир у природі росте на нейтральних і слаболужних легкодренованих вапняково-суглинкових гравійних ґрунтах, які багаті на гумус. Відомо, що коли для підживлення використовувати настоянку із попелу, то ґрунт у горщику стане слаболужним.

Техніка садіння

Саджанець інжиру слід акуратно вийняти з старого горщика і разом з грудкою землі, щоб не пошкодити коріння, перекласти у новий горщик, який має бути на 10—12 см ширшим від старого. Інжир не потерпає від заглиблення кореневої шийки в землю, тому його можна висадити орієнтовно на 5 см глибше, ніж він ріс до пересаджування. Це буде сприяти утворенню додаткових коренів на заглибленій в землю частині стовбура і швидкому росту деревця.

Щоб стимулювати ріст коренів і знищити гнильну флору, після пересаджування і підсипання землі, полийте рослини слабким розчином (рожевого кольору) марганцівки.

Кращий час для пересаджування інжиру — рання весна або пізня осінь, коли рослини перебувають у стані спокою. Проте інжир можна пересаджувати у будь-яку пору року, головне — не травмувати кореневої системи (перевалювання).

Інжир — світлолюбна рослина. Горщик з ним раджу ставити на найосвітленіше вікно під прямі сонячні промені, бо він не боїться перегрівання на сонці. Не бажано ставити рослини інжиру на протягах, аби він не обдувався сильним вітром. Але коли вітер не такий уже й сильний, аби поламати гілки чи обривати листя, то такий протяг інжир витерпить нормально.

А що стосується поливів, то про інжир кажуть, що він "любить тримати ноги у воді, а голову на сонці". Тому в період активного росту поливи мають бути частими і рясними. Крім того, навіть у спекотні літні дні інжир можна не обприскувати водою, а за нормальних умов, особливо в прохолодних вологих приміщеннях це навіть шкодить рослинам. А в стані спокою (взимку) деревце витримає короткочасну посуху і навіть морози. Окремі сорти витримують до мінус 20°С.

Для поливів можна використовувати звичайну воду з водогону, але відстояну не менше доби у відкритому посуді за кімнатної температури. Під час відстоювання з такої води виходить хлор, який дуже шкідливий для рослин. Ще краще, коли воду для відстоювання і поливу брати з "гарячого" крану водопроводу, позаяк вона м'якша і менше містить хлору.

Як і будь-якій іншій рослині для успішного росту та плодоношення, фіговому деревцю необхідне добре живлення. Лише тоді воно буде швидко рости, щедро плодоносити і не хворітиме. Через місяць після пересаджування розпочинайте підживлювати інжир. Це треба робити раз на два тижні, чергуючи різні види добрив.

Для гарного росту інжир потребує підживлення азотними добривами, наприклад, карбамідом (сечовиною), який можна придбати в будь-якому господарському чи спеціалізованому по продажу рослин магазині. Для приготування поживного розчину беруть чайну ложечку карбаміду на 1 л відстояної води. Поливати рослину слід так рясно, щоб розчин промочив усю землю в горщику і почав витікати з отвору в дні. Якщо немає мінеральних добрив, то можна застосовувати настоянки зелених рослин — будь-якої трави, наприклад, лободи, кропиви, зеленого листя.

Ним наповнюють до половини трилітрову банку, заливають окропом і настоюють 1—2 доби (щоб ще не було неприємного запаху), а затим настоянку виливають під деревце інжиру.

За дбайливого догляду упродовж весняно-літнього періоду інжир може вирости заввишки до 1 м, бути сформованим у красиве деревце і в перший рік розпочати плодоношення. Щоб інжир щедро плодоносив, його необхідно підживлювати ще й фосфорними та калійними добривами. Калій, фосфор та мікроелементи є у попелі. Для приготування розчину для поливу дві столові ложки попелу заливають 1 л води і настоюють добу, перемішуючи кілька разів, а затим поливають рослину. Можна також використати суперфосфат і сірчанокислий калій (по 1 чайній ложечці на 1 л води). А ще краще застосовувати комплексні добрива з мікроелементами для підживлення кімнатних рослин (аби тільки вони не містили хлору).

Удобрюють інжир також рибним відваром, який має усі мікроелементи та особливо багатий на фосфор: 200 г свіжої або щойно замороженої несолоної риби заливають 2 л води і кип'ятять на малому вогні близько 45 хв., затим остуджений відвар проціджують через марлю, розбавляють водою у співвідношенні 1:3 і поливають рослини. Не використаний відвар можна зберігати в холодильнику.

І все ж найкращим добривом є перегній-сипець і сухий пташиний послід. Ці добрива містять усі необхідні рослинам поживні речовини, дешеві, довго зберігаються, прості у використанні. Одну столову ложку з верхом перегною або пташиного посліду заливають 1 л окропу, кілька разів перемішують, настоюють 1—2 доби і поливають деревця інжиру. Крім того, шаром перегною в 1 см можна покрити землю в горщику, де росте ця рослина.

У фазі спокою (з 1 листопада по 1 лютого) інжир підживлювати добривами не слід, а поливати водою рідко, в міру підсихання верхнього шару ґрунту в горщику, але все ж таки не пересушуючи ґрунт.

Щоб виросло красиве плодоносне деревце, необхідно формувати крону інжиру. Маючи значну силу росту, він дає мало бокових гілок. У кімнаті інжир краще вирощувати у формі куща на дуже низькому штамбі. Для цього саджанець перший раз прищипують над п'ятим листком, а пізніше кожну ростучу молоду гілку вкорочують (прищипують) над сьомим листком. Гілки, що ростуть углиб загущеної крони, а також ті, що заважають росту інших гілок, вирізують на кільце.

Добре доглянуте фігове дерево в кімнатних умовах майже ніколи не хворіє. За більш ніж 25-річний період власного досвіду культивування субтропічних плодових культур у кімнаті інжир у мене жодного разу не уражувався хворобами, а шкідниками пошкоджувався значно менше, ніж цитрусові рослини. Якщо з'являться шкідники (павутинний кліщ, попелиця, несправжня щитівка, білокрилка), інжир необхідно обприскати 2—3 рази з інтервалом у тиждень препаратом актелік (25 крапель на 1 л води), добре змочуючи нижній бік листків.

Часто садівники-аматори використовують й інші інсектициди: актара, карбофос, кельтан, фітоверм,

омайт. Застосовуючи для обприскування отрутохімікати, рослини необхідно виносити на вулицю або на відкритий балкон, вживаючи всіх заходів безпеки згідно з інструкцією щодо їхнього використання.

Більшість сортів інжиру плодоносять за кімнатних умов два рази на рік, практично безперервно з травня по жовтень. Коли в жовтні дні стають коротшими і сонця буває дедалі менше, то останні плоди інжиру, зазвичай не достигають, обсипаються. На кожній гілочці утворюється від 3 до 7 плодів, майже під кожним листком. Старанно доглянуте, добре розвинуте кімнатне деревце може дати кілька кілограмів смачних корисних плодів, а завдяки ошатному листяному вбранню інжир — справжня окраса помешкання.

Молоді рослини пересаджують щороку, а дорослі (старші двох років) — раз на два роки, збільшуючи кількість дернової землі в ґрунтосуміші. Максимальний об'єм горщика для кімнатного інжиру 8—10 л. Після досягання цього об'єму рослину в подальшому не пересаджують, а тільки удобрюють.

У кімнатних умовах інжир розмножують живцями (зеленими або ледь здерев'янілими) довжиною близько 15 см з 3—5 листками або бруньками у звичайних квіткових горщиках місткістю близько 1 л із збільшенням кількості піску у ґрунтосуміші, зверху накритих скляними банками. За нормальних умов при температурі близько 22°С вони укорінюються через 30 днів. Живці для розмноження необхідно нарізувати з плодоносного кімнатного деревця гарного сорту.

При вирощуванні у кімнаті інжир, як листопадна рослина, у листопаді може скинути листя, а на початку січня вони знов відростають — це нормальне явище. У інжиру ростові бруньки конусоподібні із загостреною верхівкою, а квіткові — із округлою верхівкою.

Живі рослини — не лише краса і затишок. Вони корисні для здоров'я. Це відпочинок для очей і нервів, бо зелений колір діє заспокійливо, допомагає побороти депресію. Великі листки інжиру випаровують багато води, зволожуючи повітря, що запобігає пересиханню слизової оболонки носа і рота людини. Крім того, інжир виділяє фітонциди, які зменшують кількість хвороботворних мікроорганізмів у повітрі кімнати.

Фігове дерево не тільки красива декоративна рослина, вона дає ще й цілющі смачні плоди. До того ж інжир легко розмножується, швидко росте, невибагливий, швидкоплідний та врожайний в кімнатних умовах.

П. Г. Шумерук,
м. Київ

Господар
журнал у журналі

Вітровий двигун

Олександр Лисенко з Кременчука Полтавської області в журналі "Дім, сад, город" № 10 за 2003 рік просив дати креслення невеликого вітрячка, якого хоче мати на присадибній ділянці. Один з наших постійних читачів, Г.А.Скоряк з Вінниці власноруч виготовив такий вітряк і ділиться набутим досвідом з читачами нашого видання.

Якщо вітровий двигун, потрібний для того, щоб приводити в рух, скажімо, динамомашину, яка б давала струм для освітлення чи інших потреб, — конструкція такого вітряка буде досить простою і доступною. Вітровий гвинт, поворотний кіль і генератор струму (див. рис. *1*) кріплять на одній станині, яка своїм патрубком входить у відрізок труби, прикріпленої до опори. Треба лише визначити центр ваги гвинта і генератора для кріплення до поворотної станини та передбачити зубчату чи іншу передачу від гвинта до генератора. Якщо цього не зробити, а насадити гвинт на вісь якоря, то така конструкція буде недовговічною. Під вагою гвинта підшипники чи втулки осі генератора швидко зношуються, що призводить до заклинення якоря.

Складнішою буде конструкція вітрового двигуна, якщо рушійну силу вітру використовувати, скажімо, для помелу зерна, подачі води, подрібнення кормів та інших господарських потреб. Ці пристрої мають бути змонтовані внизу, на землі, а значить обертовий рух вітряка треба подати під прямим кутом вниз. Це можна зробити за допомогою конічних шестерень чи кардана. Але й тут не обійтись без підшипників, втулок, муфт, а головне — без редуктора, який забезпечив би потрібну кількість обертів.

Кількість обертів лопастей вітрового гвинта залежить від сили вітру. І, якщо для одержання електричного струму ці коливання можна вирівняти, включивши в буфер через реле акумулятор (6—12 V), то для інших пристроїв без редуктора не обійтись. А кінематичну схему (приблизну) передачі обертів під прямим кутом див. на рис. *2*.

Будова вітряка.

Щоб сповна використати силу вітру, вітроелектрогвинт треба підняти над поверхнею землі не менше як на 6—8 м. Для цього роблять опору, кріплять її до фундаменту, а у відрізок висотної труби з фланцем вставляють шарнірну трубу, власне, патрубок, з'єднаний з монтажною станиною (зварюванням).

На станині монтують два навісні підшипники (*7*) з віссю гвинта (*8*) і шестернею (*6*), а також кріплять динамомашину (*3*). Підставка (*4*) і кріплення динамомашини показані умовно, якщо осі гвинта і генератора розміщені на одній лінії. Але ж генератор можна змісти-

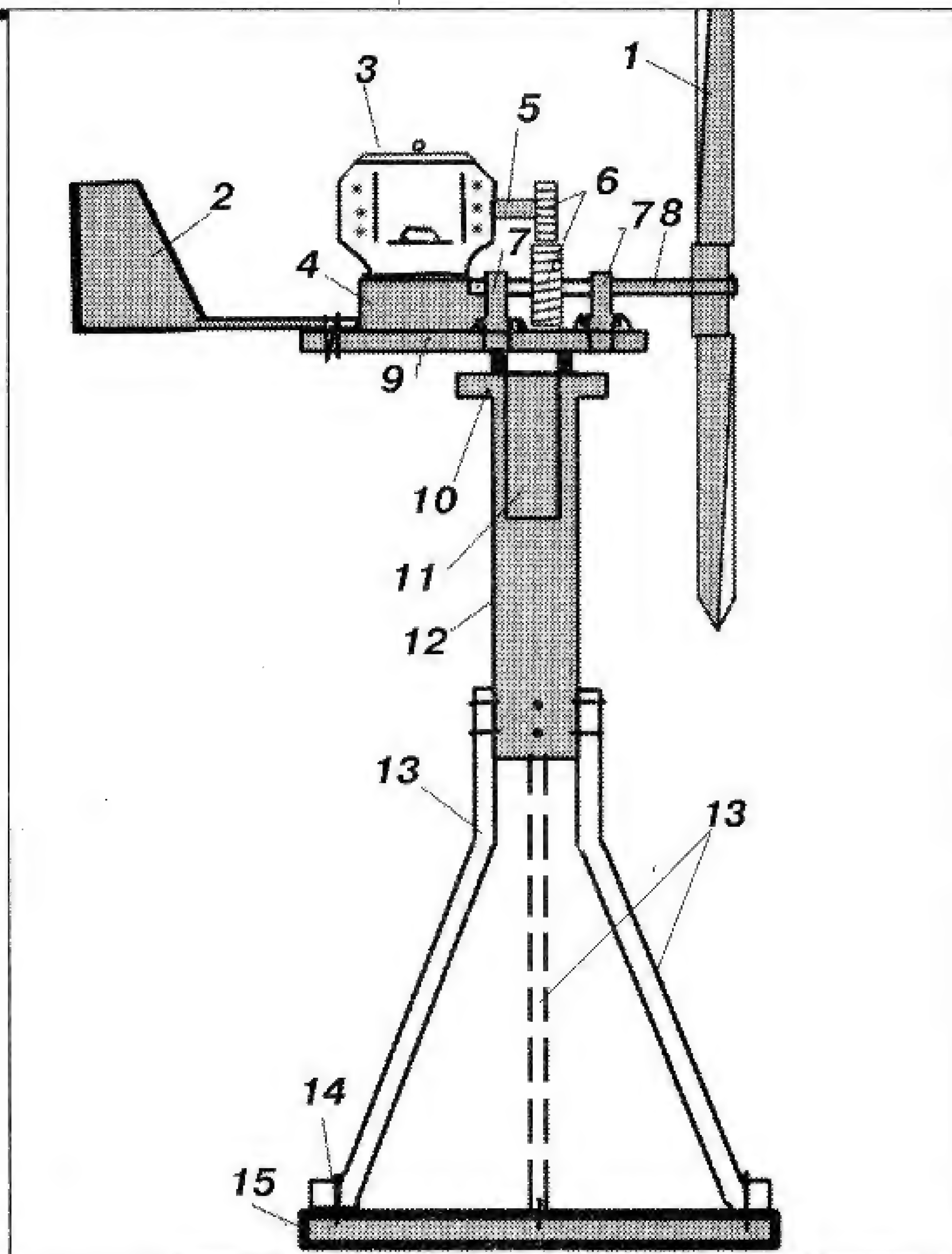

Рис.1 Схема будови вітряка (*висота — 5 м; відстань від кіля до гвинта — 2 м; крок опори — 4,5 м; глибина фундаменту — 1,5 м): 1 — гвинт; 2 — кіль; 3 — генератор; 4 — підставка; 5 — вісь генератора; 6 — шестерні; 7 — навісні підшипники; 8 — вісь гвинта; 9 — монтажна станина; 10 — фланець; 11 — патрубок; 12 — висотна труба; 13 — опори; 14 — кріплення; 15 — обвід фундаменту.*

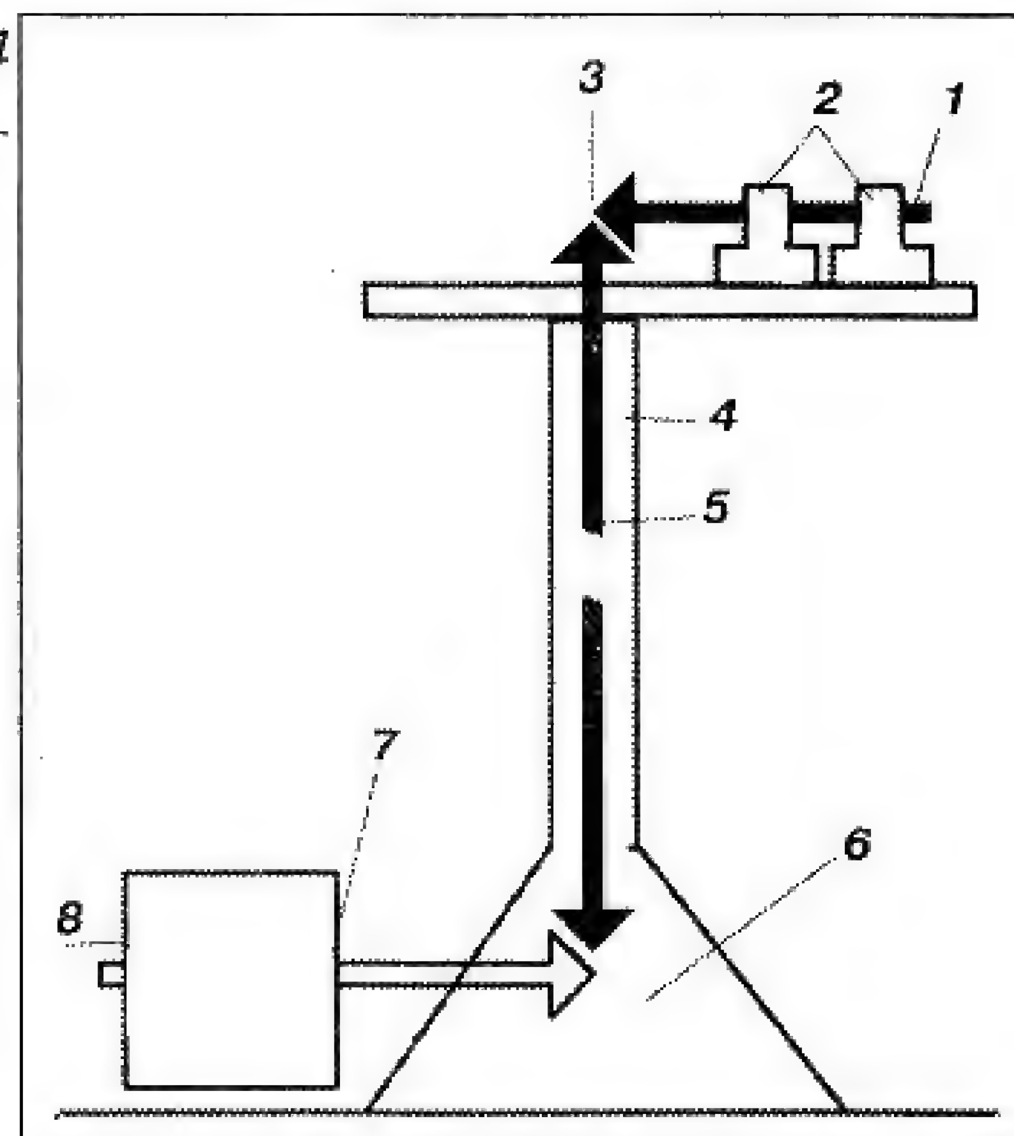

Рис.2 Схема передачі обертів під прямим кутом: *1 — вал гвинта; 2 — підшипники; 3 — конічні шестерні; 4 — труба опори; 5 — шток; 6 — конічні шестерні; 7 — редуктор; 8 — навантаження.*

ти так, щоб осі були паралельними. Тоді під генератор досить буде тонкої прокладки (краще з гуми). При цьому отвір у монтажній станині доведеться змістити на центр ваги гвинта і генератора.

Оскільки монтажна станина (рис. 3) весь час у русі (залежно від зміни напрямку вітру) всі кріпильні гвинти слід утопити, щоб вони не чіпляли за фланець. Патрубок у висотну трубу має входити вільно, але без хитання (варто передбачити пази для мастила). Довжина патрубка не менше 50 —70 см.

Кіль на рисунку показано умовно. Довжина його кріплення може бути дещо більшою, а розмір залежатиме від монтажної маси і площі (опору) тертя фланця.

Залежно від того, якою буде динамомашина, добирають шестерні передачі та розмір вітрового гвинта. Скажімо, для освітлення будинку чи інших приміщень як генератор можна використати динамо від трактора чи автомашини, комбайна, тягача тощо. Такий генератор (його крутитиме гвинт діаметром до 1,5—2 м) здебільшого дає напругу 6—12 V. Але цього достатньо для зарядки акумулятора, який за відсутності вітру живитиме електролампочки, радіоприймачі, телевізори чи інші прилади. Схема пристрою для зарядки акумулятора показана на рис. 4.

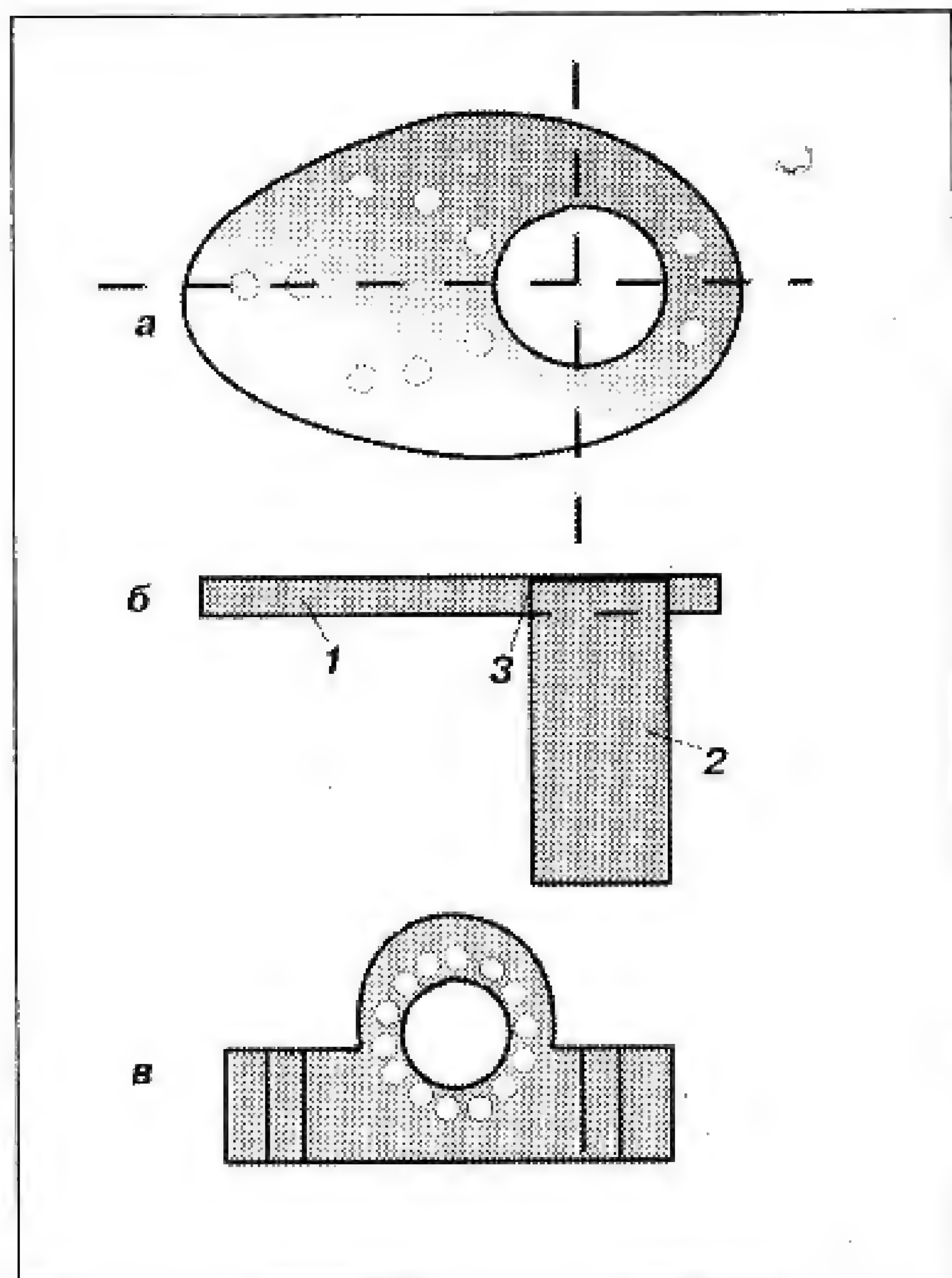

Рис.3 Монтажна станина: *а — вид зверху; б — вид збоку: 1 — станина, 2 — патрубок, 3 — зварювання або гаряче пресування; в — навісний підшипник.*

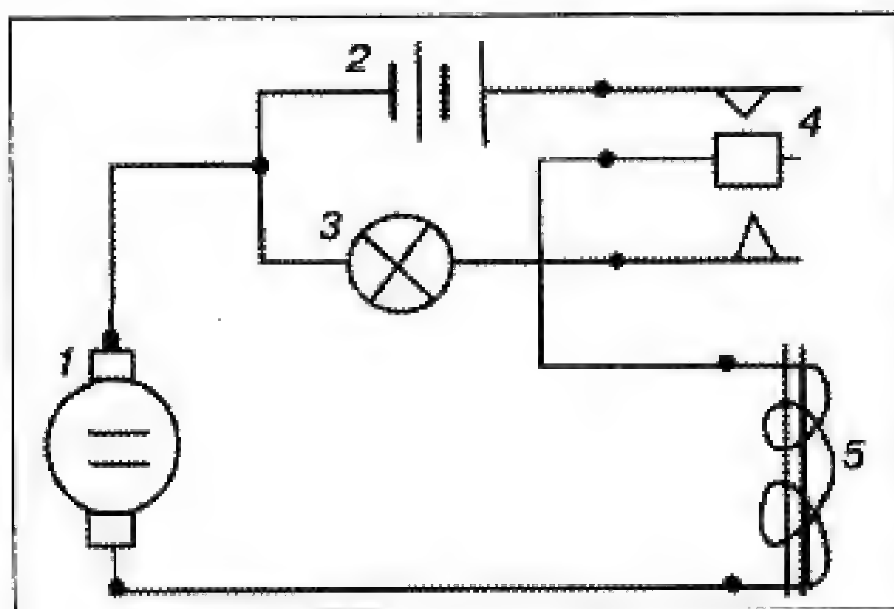

Рис.4 Електрична схема зарядки акумулятора: *1 — генератор постійного струму; 2 — акумулятор (6—12 V); 3 — електролампочки; 4 — контакти реле; 5 — реле постійного струму.*

Електропровідний кабель краще помістити в гумовий чи синтетичний шланг і протягнути крізь патрубок монтажної станини, а внизу прикріпити до однієї із стійок триноги. Крім того, на поворотній станині і фланці слід передбачити обмежувач повороту вітряка, щоб він не крутився в усі боки.

Слід зазначити, що вітряк, власне, трансмісію, необхідно захистити від опадів, пилу, намерзання льоду тощо. Для цього монтажну станину треба вкрити чохлом з пофарбованої жерсті чи синтетичних матеріалів. Слід передбачити і сальники для змащення. Та основне — надійно укріпити опору. Адже сила вітру буває різною. То краще мати запас міцності.

Г.А.Скоряк

Камін-калорифер

Я постійний читач журналу "Дім, сад, город". Займаюсь садівництвом і виноробством. А нещодавно збудував камін-калорифер, яким обігріваю дві спальні і вітальню загальною площею 32 м². Дехто скаже, що простіше придбати нові каміни, навіть імпортні, та вони не кожному по кишені. Тому хочу поділитися з читачами "Господаря" своїми надбаннями, які можуть стати у пригоді бажаючим збудувати свій власний камін.

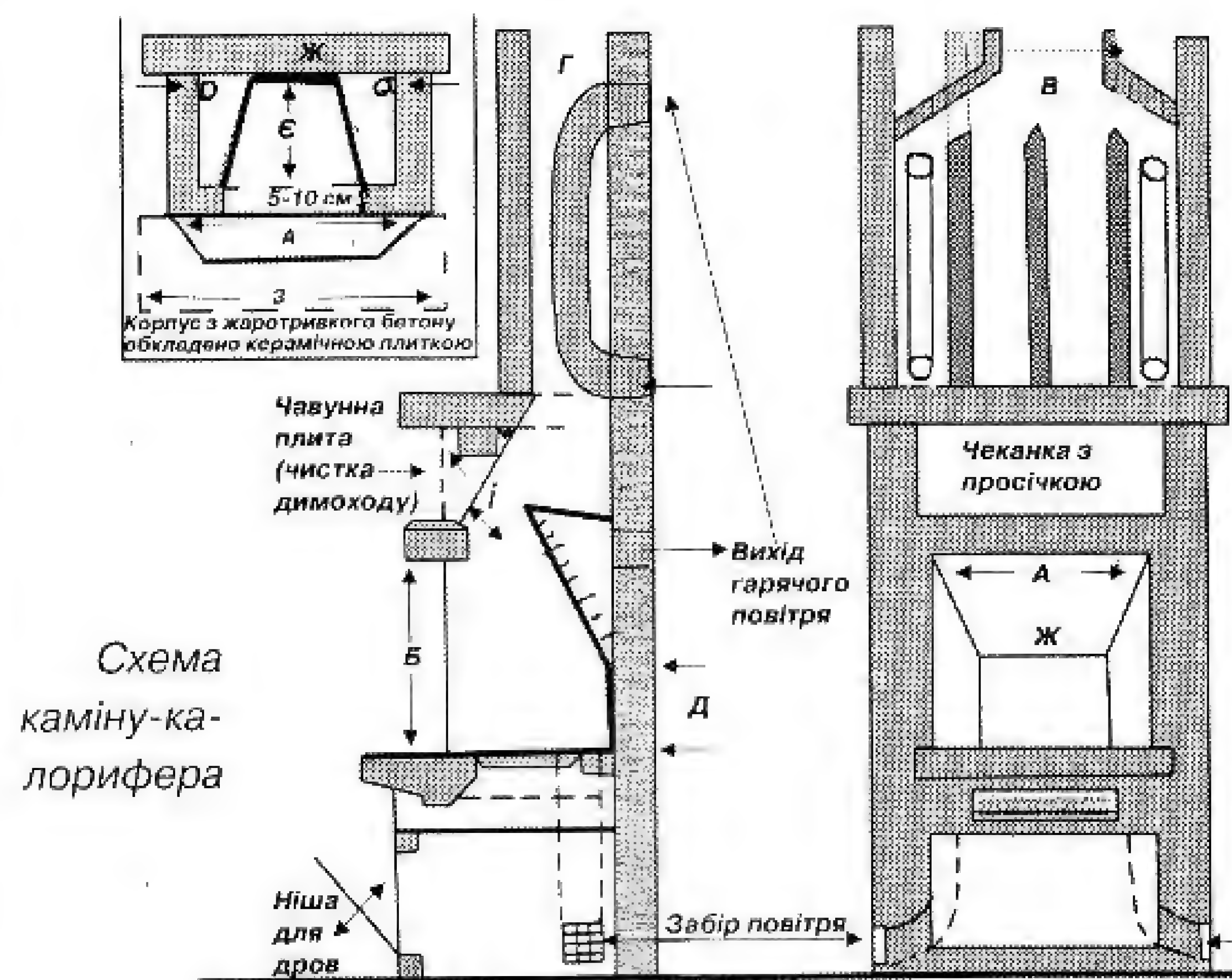

Схема каміну-калорифера

Перш за все, коли я брався за будівництво, перечитав дуже багато літератури, зокрема зарубіжної. Ідея мого каміна не нова. В Англії давно роблять їх з повітряними камерами або водяними радіаторами-нагрівачами. Суть у тому, що металевий корпус каміна набагато більше віддзеркалює тепла, ніж цегляний. Найефективніший паливник з бронзи, але це не дешево, добре віддзеркалює тепло і паливник з нержавіючої сталі. Непоганий також із чавуну. Такий ставлять на імпортних камінах, але є багато і на вітчизняних моделях. Однак їх потрібно доробляти і зварювати нержавіючими електродами постійного струму. Я зробив усе сам. Боковини і задню стінку з товстого чавуну, а верхню похилу з нержавіючої сталі товщиною 2 мм. З тильного боку наварив на нержавійку радіатори із швелера завширшки 40 мм. Ці швелери віддають тепло і не деформується нержавіюча сталь під час нагрівання. Тепло з повітряної камери, яка позаду паливника, я направив у дві спальні за перегородкою.

У камінах усіх видів прямі димові канали. Петльових димоходів робити не можна, тому що не буде тяги. В крайньому разі димохід можна підвести до існуючої димової труби під кутом 60°. Всі димові канали повинні бути гладенькі. Шви під час мурування якнайтонші — 3—5 мм. Щоб підняти коефіцієнт корисної дії каміна, димохід я мурував з вогнетривкої цегли на ребро, в чверть цегли.

Вийшов нагрівний щиток з чотирма шахтами, які я обштукатурив мармуровою крихтою на білому цементі і відшліфував. У двох крайніх шахтах я вмурував тридюймову трубу зі старого котла. Гаряче повітря направив також у спальні. Вітальню гріє камін і щиток над ним. Камін обклав плиткою.

Камін-калорифер можна зробити менший, оскільки його коефіцієнт корисної дії високий, для цього треба приладнати дверця та з жаростійкого скла. Якщо цього не зробити, то в кімнатах площею до 18 м² не вистачатиме повітря в піддувалі і потрібно буде підвести ззовні, краще з підвалу. Льох додатково буде вентилювати.

Ю.В.Михальов,
с.Катюржинці, Красилівський р-н, Хмельницька обл.

Рубрику веде І.Миронець, канд. юр. наук

Чи є пільги для інвалідів Великої Вітчизняної війни?

Звертаюся до редакції журналу "Дім, сад, город" і безпосередньо до пана Миронця І. і щиро Вас прошу: допоможіть мені у вирішенні болючого для мене на сьогоднішній день питання, що склалося через багатоступінчасті закони, які постійно приймаються у нашій державі та невизнання керівництвом Чернівецької філії ДК "Газ України" та Чернівецьким обленерго субординації верховенства законів — Конституції України та Законів Верховної Ради України. А мова йде про порушення законів цими відомствами про надання пільг інвалідам війни та членам їхніх сімей.

Як відомо, 22 жовтня1993 року вперше в нашій країні Верховною Радою України було прийнято закон "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту". У п.5 ст. 13 цього закону зазначено, що інваліди війни та члени їхніх сімей користуються пільгами — 100-відсоткова знижка від плати за користування природним газом та електроенергією без визначення будь-яких норм споживання.

Але 24 березня 1995 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 219, якою обмежує норму на опалювальну площу на одну особу 21 м². Та управління газового господарства з березня 1995, року ігноруючи верховенство законів, Закон Верховної Ради України до уваги вже не бере і за надлишкову опалювальну площу, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України, нарахувало мені плату, чим і було створено мені борг. Я вважаю його штучним чи безпідставним, тому що Закон Верховної Ради про введення норм споживання природного газу на одну особу в розмірі 21 м² вступив у дію лише з березня 1996 р. І таким чином за квітень-грудень 1995 р. та січень — березень 1996-го мій штучний борг сягнув суми 910 грн. Через цей борг 1 жовтня 1996 року було відрізано подачу газу до моєї оселі, щоб я, інвалід війни і людина похилого віку, замерзав у холодній хаті. Після такої насильницької дії я, як безправний, змушений був поступитися і сплачувати цей борг. До 1 жовтня 1999 р. я погасив борг на суму 478,46 грн., а 431,54 грн. ще залишилося.

На підтвердження факту порушення Закону України управлінням газового господарства є Закон Верховної Ради України "Про внесення змін і доповнень до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" від 22 грудня 1995 року № 488/95 — ВР. У ст. 2 абз.2 сказано "Права та пільги для ветеранів війни та членів їх сімей, встановлені раніше законодавством України і законодавством колишнього Союзу РСР, не можуть бути скасовані без їх рівноцінної заміни". В абз. зазначено, що Нормативні акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які обмежують права та пільги Ветеранів війни, передбачені цим Законом, є недійсними". Тому прошу Вас роз'яснити: чи правильними були дії управління газового господарства в даному випадку, чи ні?

4 липня 2002 р. Верховна Рада прийняла Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії соціального захисту". У новій редакції п.5 ст.13 сказано що 100%-на знижка плати за користування комунальними послугами, газом, електроенергією та іншими послугами надається в межах середніх норм споживання. Площа житла, на яку надається знижка при розрахунках плати за опалення, становить 21 кв. м опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає в житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати та додатково 10,5 кв.м. на сім'ю. Тут також не зрозуміло — раніше було сказано на члена сім'ї, а тепер на кожну особу, яка постійно проживає і має право на знижку плати? А хто має право, хто не має такого права з членів сім'ї невідомо? У прийнятому Верховною Радою Закону України "Про державний бюджет України на 2003 рік" у ст. 60 говориться "Установити, що до членів сім'ї пільговика при наданні пільг належить: дружина (чоловік), їх неповнолітні діти (до 18 років), член сім'ї, який проживає разом з інвалідом війни І групи та доглядає за ним за умови, що інвалід війни не перебуває у шлюбі, непрацездатні батьки та особи, які перебувають під опікою та піклуванням громадян, що мають права на пільги".

Тут також нічого не зрозуміло для нас, калік війни. Хто належить до членів сім'ї пільговика при наданні пільг, хто є член сім'ї, який проживає разом з інвалідом війни І групи та доглядає за ним (я інвалід війни, вдівець, дружина померла, в шлюбі не перебуваю), хто є непрацездатні особи, які перебувають під опікою і піклуванням громадян, що мають права на пільги? За мною доглядають син і невістка, син на вулиці працює, а невістка готує їжу, пере та робить інші роботи у хаті. Не знаю, наскільки я правильно зрозумів, та по-моєму, що стосується моєї сім'ї до членів сім'ї пільговика при наданні пільг належить син і невістка, або син чи невістка, а до непрацездатних осіб — їхні неповнолітні діти.

На підставі всього вищесказаного щиро просимо роз'яснити нам ці всі тлумачення та коментарі до Законів Верховної Ради України, бо невідомо чи ще діє верховенство Законів Верховної Ради України над відомчими постановами. Бо у ст. 22 Конституції України сказано, що під час прийняття нових законів не допускається звуження уже наявних прав та свобод. У ст. 8 Конституції України зазначено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. В ст. 75 Конституції України сказано, що єдиним органом законодавчої влади в Україні є Верховна Рада України, яка, до речі, і прийняла Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" з наступними змінами та доповненнями.

Просимо, будь ласка, допоможіть нам розібратися й установити законну справедливість щодо надання пільг для оплати за газ та електроенергію.

З повагою до вас,
***М.С. Бабюк,** інвалід*
Великої Вітчизняної війни,
житель с. Омихліби Кіцманського р-ну
Чернівецької обл.

Відповідно до ст. 13 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" інваліди війни 1 і 2 груп мають право на 100-відсоткову знижку плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка (пільга), при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. м опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати (пільгу та додатково 10,5 кв. м на сім'ю).

Відповідно до Закону України "Про державний бюджет на 2003 рік" (ст.60) до членів сім'ї пільговика за надання пільг належать: дружина (чоловік); їхні неповнолітні діти (до 18 років); член сім'ї, який проживає разом з інвалідом війни 1-ї групи та доглядає за ним за умови, що інвалід не перебуває у шлюбі; непрацездатні батьки та особи, які перебувають під опікою та піклуванням громадян, які мають право на пільги.

Отже, у даному випадку пільгами користується сам інвалід та член сім'ї (син чи невістка), який здійснює догляд за інвалідом.

Синові діти (онуки інваліда) не перебувають під опікою інваліда і до осіб, на яких поширюється пільга не належать.

Щодо заборгованості, яка утворилася з платою за користування газом. Якщо Ви вважаєте, що органи газового господарства порушили порядок нарахування плати за користування газом і тому штучно створили заборгованість, то необхідно звернутися до місцевої прокуратури з проханням наведення порядку в цій справі та притягнення винних до відповідальності.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів від 27 червня 2003 р. затверджено "Порядок погашення реструктуризованої заборгованості та внесення поточних платежів за житлово-комунальні послуги.

Вказаний Порядок передбачає створення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування постійно діючих комісій з розгляду питань реструктуризації заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, що утворилися на 1 липня 2003 р. перед підприємствами-надавачами цих послуг.

Реструктуризація заборгованості та внесення поточних платежів здійснюється шляхом укладання громадянином з підприємством-надавачем житлово-комунальних послуг спеціальної угоди про реструктуризацію заборгованості та внесення поточних платежів за житлово-комунальні послуги.

Для розв'язання питань визначення заборгованості та умов укладання вказаного договору Вам необхідно звернутися до місцевого органу виконавчої влади.

Право на спадщину

Добрий день шановна редакціє "ДСГ"!

Звертаюся до Вас з проханням. Будь ласка, дайте відповідь на моє запитання: як мені переоформити півбудинку на своє прізвище.

Справа в тому, що в 2001 році ми з чоловіком купили будинок на двох: його половина і моя. У вересні 2002 р. чоловік раптово помер. Через півроку я звернулася до нотаріальної контори та інвентарбюро. Всі документи підготувала, але в нотаріальній конторі мені відповіли, що тепер усе населення України закладено в комп'ютер і якщо десь є подібне прізвище, правильніше двійник, однофамілець, то треба туди звернутися, може це якась рідня. Й ось через комп'ютер знайшлося десь у Рівненській області таке прізвище, ім'я та по батькові як у мого чоловіка, сказали, що напишуть туди запит. Минув певний час, а відповіді нема. А довідка з інвентарбюро дійсна 3 місяці. Так мине і ще не один місяць, а потім скажуть, що довідка уже не дійсна. А я за неї заплатила 100 гривень. І що мені робити? Через півроку ніхто не подав заяви до нотаріальної контори, крім мене і я тепер свій будинок, що купила за власні кошти, не можу переоформити на себе. Прошу Вас допоможіть мені, як переоформити півбудинку. Я уже на пенсії і зайвих грошей у мене немає. Поїхала до нотаріальної контори й за заяву заплатила 25 гривень, за комп'ютер — 18 грн., за консультацію — 17 грн., 4 грн. — за запит, що вони напишуть, 2 конверти і 100 грн. БТИ, а пенсія 140 грн. Прошу Вас, дайте відповідь на сторінках Вашого журналу, адже як не скрутно з грошима, а журнал передплачую з 2001 року, дуже мені він подобається.

Бажаю Вам щастя, здоров'я, нових творчих досягнень у Вашій праці. З повагою до Вас

Ганна Олександрівна Тимошенко.
м. Верхівцеве,
Верхньодніпровський р-н,
Дніпропетровська обл.

Дружина померлого за спадкування за законом є спадкоємцем першої черги, за умови, що вона перебувала в зареєстрованому шлюбі з померлим.

Вона одержує рівну частку в спадковому майні з іншими спадкоємцями першої черги. Але перш ніж визначити конкретну частку кожного із спадкоємців, необхідно встановити, яке майно належало померлому.

Якщо під час сумісного життя подружжя придбало будинок (як у вашому випадку), то після смерті одного з них, треба визначити, яка частка у праві власності на будинок належала померлому і тільки в цій частині і відкривається спадщина.

Часом відкриття спадщини вважається день смерті спадкодавця, вказаний у свідоцтві про смерть.

Для того щоб прийняти спадщину, спадкоємець повинен подати заяву до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини про її прийняття або фактично вступати в управління або володіння спадковим майном.

Зазначені дії повинні бути вчинені протягом шести місяців з дня відкриття спадщини (ст. 549 Цивільного кодексу України).

Якщо спадкоємець протягом шести місяців не подасть заяви про прийняття спадщини або фактично не вступить в управління спадковим майном, вважається, що даний спадкоємець не прийняв спадщини і його частка переходить до інших спадкоємців за законом і розподіляється між ними в рівних частках.

Кожний спадкоємець, який має право на спадщину, може одержати в нотаріальній конторі свідоцтво про право на спадщину (ст. 560 Цивільного кодексу України).

Свідоцтво про право на спадщину видається спадкоємцям за законом після шести місяців з дня відкриття спадщини (ст.. 561 Цивільного кодексу України).

Отже, Ви маєте право вимагати від нотаріальної контори видачі свідоцтва про право на спадщину.

Пропоную...

... саджанці сортів троянд на зріз. Великий вибір плодових культур: яблуня, персик, черешня та ін. На все є гуртові знижки.

Г.Д. Андреєв,
вул. Леніна, 20, с. Сурсько-Литовське, Дніпропетровський р-н, Дніпропетровська обл., 52064, тел. 8 (0562) 11-22-46; 8 (056) 791-34-82

... виткі троянди (10 сортів) на весну 2004 року за оптовими цінами.

Г.Д. Андреєв,
вул. Леніна, 20, с. Сурсько-Литовське, Дніпропетровський р-н, Дніпропетровська обл., 52064, тел. 8 (0562) 11-22-46, 8 (056) 791-34-82

... насіння овочів та квітів: аматорське, вітчизняне та зарубіжне. Від 10 коп. у міні-пакетах, 20-50 коп. - у кольорових. Знижки, гурт, вагові. Захист рослин. Конверт-каталог.

Анатолій Георгійович Авраменко,
вул. Маяковського, 12, м. Красногорівка, Мар'їнський р-н, Донецька обл., 85630, тел. (06278) 2-35-20

... насіння помідорів, огірків, перцю, баклажанів, гірчиці, амаранту, картоплі (40); саджанці смородини.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17502

... 200 сортів сенполії. Багато нових.

Лариса Василівна Ярош,
вул. Чураївни, 3/2, кв. 178, м. Полтава, тел. 8 (05325) 2-57-26

... клематиси, гліцинію, троянди виткі, гортензію, магнолію, рододендрони, актинідію, гумі, порічки та багато ін. Конверт-каталог.

М.Р. Бережнюк,
смт Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740 т. 8 (03239) 48101

... саджанці поштою. Виноград, актинідію, жимолость, малину, кизил, ожину та ін. Декоративні кущі: клематис, кампсис, вейгелу, гортензію та ін. Каталог - у вашому конверті.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки, Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39625 Тел. (05366) 6-17-00

... великий асортимент садових цибулинних, кімнатних квітів, а також сенполій. Конверт-каталог.

Євгенія Павлівна Яшкова,
2-й Овражний пров, 39, м. Рені, Одеська обл., 68800 тел. (04840) 4-41-44

... цибулини лілій (Азіатські, ЛА-гібриди, Орієнтальні, Лонгифлорум) для відкритого ґрунту, а також охолоджені цибулини на вигонку. Конверт-каталог.

Л.В. Петрусенко,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070, тел. (03352) 92-0-77

... еліту та репродукцію найновіших та найкращих українських сортів картоплі та зарубіжних (105): Беллароза, Агаве, Вінета, Каратоп, Голдіка, Скарб, Криниця, Слов'янка (опт. Слов'янки - 2 грн./кг, опт. еліти Слов'янки - 2,20 грн./кг), Повінь, Кураж, Багряна, Віринея, Тетерів, Беттіна, Оксамит-99, Мінерва, Бернадет, Екзотика, Фантазія, Балтика, Конкорд, Герба та ін. Помідори (99), огірки (6), перець (20), гарбузові (10), сидерати та ін.

О.А. Іллющенко,
а/с 61, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500, тел. 80507120690

.. картоплю (20 сортів). Грибівництво, насіння, пакети.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

... недорого великоквіткові гофровані гладіолуси (90), картоплю (20).

М.П. Косович,
вул. С. Стрільців, 30, м. Заболотів, Івано-Франківська обл., 78315

... для вашого саду: яблуні, груші, аличу, абрикос, персики, нектарин, хурму, унабі, ягідники. Нові ціни, знижки.

Віктор Миколайович Передерій,
вул. Стратосферна, 22, м. Запоріжжя, 69077

... іриси бородаті - 200 сортів, піони - 20 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльєвка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434

... приватний розсадник "Холодний Яр". Щорічно саджанці плодових, ягідних, винограду для інтенсивних насаджень. Конверт-каталог.

Володимир Антонович Максименко,
а/с 20, м. Кам'янка, Черкаська обл., 20800, тел. (04732) 2-28-88, 8-050-7077845

... насіння цибулі Кенді, пір та ін., синюхи, лимонника, іриси, глоксинії.

а/с 27, м. Київ, 03067

... інкубатор з перевертанням 50 яєць - 130 грн. Міні-люстру Чижевського - 60 грн. Післяплата.

С.С. Шевяков,
а/с 147, м. Первомайськ, Луганська обл., 93201, т.ф. (06455) 4-63-02, 6-13-85

... конструкції саджалок картоплі та кукурудзи (5 грн.) і безкоштовно каталог порад.

а/с 4, Тараща, Київська, 09500

... допомогу в пошуку рослин. Список надсилається безкоштовно у вашому конверті.

О.І. Болотських,
Банк даних колекціонерів рослин, а/с 17, м. Київ, 02105

... реалізуємо декоративні рослини.

О.І. Болотських,
а/с 17, м. Київ, 02105

... ірисовий сад (шедеври американської, австралійської та європейської селекції). Каталог безкоштовно у конверті замовника.

Олексій Григорович Осауленко,
вул. Леніна, 19, сел. Бородянка, Київська обл., 07800, тел. 8 (04477) 5-36-42

... картоплю української (50) та зарубіжної селекції; гладіолуси (100) та цибулинні весняного садіння: гальтонію, гіменокаліс, зефірантес, оксалис, туберозу, хлідантус. Каталоги окремі.

Анатолій Васильович Харченко,
вул. Л. Українки, 19, с. Нечипорівка, Яготинський р-н, Київська обл., 07751

... троянди та тюльпани кращих сортів. Каталог у конверті замовника.

Надія Петрівна Кормиленко,
вул. Свідерського, 43, м. Бахчисарай, Крим, 98400

... тюльпани 250 сортів (50 бахромчастих), нарциси, гіацинти, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 29, м. Київ, 02156

... цибулини лілій, живці хризантем.

Ольга Василівна Власюк,
а/с 79, м. Павлоград, Дніпропетровська обл., 51400

... високопродуктивні сорти картоплі — Слов'янка, Беллароза (15).

В.М. Суботін,
пр. Ювілейний, 15, Нові Санжари, Полтавська, 39300

... високоякісну насіннєву картоплю найкращих вітчизняних та зарубіжних сортів.

В.А. Хілінський,
вул. Метробудівська, 4-а, кв.39, м. Київ, 03065, тел. (044) 408-26-32

... молодняк та інкубаційні яйця перепелів і цесарок, свиней в'єтнамських вислочеревних.

Володимир Олександрович Яценко,
вул. Мічуріна, 24, с. Горенка, Києво-Святошинський р-н, Київська обл., 08105 тел. 8 (044) 431-70-64, 8-067-90-89-126

... широкий вибір найкращих сортів суниць. Конверт-каталог.

Тетяна Петрівна Духовська,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський, Черкаська, 19615, тел. (0472) 30-29-28

... жоржини. Для відповіді - конверт.

Ольга Миколаївна Бутко,
вул. Б. Хмельницького, 129-а, с. Красноріченське, Кремінський р-н, Луганська обл., 92915

... насіння красивоквітуючих квітів (30), високоврожайних помідорів (20), перцю (5). Конверт-каталог.

Неоніла Павлівна Навроцька,
вул. Комсомольська, 2, м. Хмільник, Вінницька обл., 22000

... сенсація!!! Новітнє відкриття у картоплярстві! Унікальна технологія вирощування картоплі з одержанням суперурожаю до 1 тонни з сотки і гігантських бульб до 1,6 кг. Запит +конверт із з/а.

а/с 3 "К", смт Стара Вижівка, Волинська обл., 44400

... насіння ранніх огірків 2 сорти, огірка-дині, помідорів Ефемер, лікувальні, Восторг садовода, Де-Барао, великоплідних, перцю Тритон, Корінівський, сої кофейної, кубинської кави, ехінацеї, підсніжника, живці великоплідної смородини.

Т.Ю. Войтенко,
вул. Леніна, 19, смт Червоноармійськ, Житомирська обл., 12000

... іриси, гіацинти, тюльпани, крокуси, лілійники, лілії, троянди. Конверт-каталог.

З.К. Глуменко,
вул. Щорса, 20, сел. Кожанка, Фастівський р-н, Київська обл., 08550

... чубуки, саджанці великоплідних, врожайних нових та найновіших комплексностійких сортів винограду: Подарунок Запоріжжю, Деметра, Нове Століття, СК-28 та ін. Саджанці великоплідних, врожайних сортів суниці. Пересилка замовлень безкоштовно. Ваш конверт - прайс-лист з сортами.

Ольга Вікторівна Пояреля,
пр. Дзержинського, 32, м. Донецьк, 83014, тел. (0622) 97-18-57

... нові сорти гладіолусів, надранню велику ромашку, лілії.

О.В. Притиковський,
вул. Проектна, 14, м. Чернігів, 14034

... троянди, тюльпани, нарциси. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98400

... найдешевше насіння овочів в Україні: помідори (300), перець (120), баклажани (20), тютюн (8), фізаліс (7), кімнатні помідори (40), перець (55), огірки (10), соя (4) та багато ін. Насіння свіже, багато новинок. Каталог та пакет насіння безкоштовно - у вашому конверті.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

... насіння овочів та квітів у кольорових європакетах та вагове, пакети для насіння понад 600 найменувань, насіння для фермерів у професійних пакетах та банках. Купуємо якісне насіння. Відправляємо поштою, видаємо документи. Для кольорових плакатів та каталогу від вас великий конверт з маркою на 65 коп.

О.А. Самарцева,
а/с 12, м. Луганськ, 91040, тел. (0642) 46-63-01, 46-82-91, 8 (044) 216-89-29

... обприскувачі РЕТ-4, РЕТ-6 - на 4 і 6 л рідини 9 і 12 грн. Чудово розпилюють, легкі, зручні. З трьома змінними розпилювачами. Накачуються автонасосом. Пересилка замовлення - 3 грн.

О.В. Нич,
вул. Виговського, 4/6, м. Івано-Франківськ, 76007, т. (03422) 6-08-52

... найширший вибір кращих сортів лілій на зріз (від 1,6 грн./шт) та гладіолусів (від 0,9 грн./шт) для вигонки на будь-яку дату. Найновіші сорти хризантем: великоквіткові, гіллячкові, мультифлора, горщикові, корейські-укорінені живці в контейнерах, у травні-червні. Гуртові знижки.

Петро Володимирович Маклюк,
ІІ пр. Калініна, 3, м. Городня, Чернігівська обл., 15100, тел. (04645) 2-40-78

... понад 1000 назв насіння овочів і квітів (70 сортів айстр, петуній, кімнатних квітів). Конверт - кольоровий каталог.

Раїса Боренкова,
вул. Калинова, 53, м. Дніпропетровськ, 49087

... кози.

Тел. (044) 468-09-30

... насіння картоплі високих репродукцій кращих вітчизняних і зарубіжних сортів: Слов'янка, Повінь, Санте, Явір, Ольвія та інші. Конверт-каталог.

Станіслав Антонович Кусторовський,
вул. К.Маркса, 24, кв. 21, м. Шепетівка, Хмельницька обл., 30400, тел. (03840) 5-45-59

... нові сорти для інтенсивного садівництва: яблуня, груша, смородина, клонові підщепи. Саджанці та живці.

П.М. Медолиз,
вул. Урбайліса, 9, м. Умань, 20300 тел. (04744) 3-09-86

...хочете врожайну малину? Придбайте Болгарський рубін недорого.

Г.С. Федорова,
а/с 79, м. Запоріжжя, 69027

... агроном-виноградар пропонує саджанці, чубуки понад 100 комплексностійких сортів. Конверт-каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120, тел. (0612) [illegible]-49-53

... насіння суперурожайних іспанських і кращих колекційних сортів помідорів, перцю, стевії медової, лікарських рослин з рецептами та ін. Конверт-каталог.

П. М. Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

... насіння рідкісних овочів: момордика, чорниця однорічна, ангурія, тамарілло, гранаділла, кавові боби, уйсун, чуфа, бенінказа, індійський огірок, мелано, аругула, китайський кавун, суницяшпінат, фізаліс пурпуровий, помідор-персик, баклажан-помідор, капуста довгожителів, китайська багаторічна цибуля, цибуля-слизун, цибуля-порей та інші.

а/с 84, м. Київ, 02166

... гладіолуси, лілії, тюльпани. Низькі ціни, безкоштовні інструкції, консультації, каталог у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук, Полтавська обл., 39608, тел. (05366) 69951

... терморегулятор, металошукач, молокожиромір.

Конверт-каталог.

Віталій,
вул. Франка, 36/16, Стара Синява, Хмельницька обл., 31400

... декоративнолистяні, ліаноподібні, красивоквітуючі кімнатні рослини; саджанці діжкових; ампельні пеларгонії, інші балконні новинки; садові; шипшину; суху статицію на вагу. Каталог.

Ірина Ярославівна Буряк,
вул. Шкільна, 21-а, м. Жидачів, Львівська обл., 81700

... високоврожайні смачні сорти картоплі. Конверт-каталог.

Володимир Петренко,
с. Березова Лука, Гадяцький р-н, Полтавська обл., 37342

... насіння помідорів (150), баклажанів (14), перцю (40); огірків (50), гарбузів (50) - Титан, Фіголиста: момордику (3), мелано, лагенарію (5), циклантеру, нагута, соя (8), квасоля та боби, розторопша, салати та ін. Квіти: айстри (15), соняшники декоративні (10), майори (12) та інші однорічні. Каталог безкоштовно у вашому конверті.

Руслан Миколайович Духов,
вул. В. Тюркіна, 41, с. Мишурин Ріг, Верхньодніпровський р-н, Дніпропетровська обл., 51610

... гладіолуси найкращі 20 сортів. Ціни низькі.

І.О. Хотін,
пров. Луначарського, 1, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17508

...саджанці найновіших сортів смородини, малини, агрусу, жимолості, актинідії, мікровишні, суниці, клематисів, колоноподібних яблунь.

Михайло Петрович Узенков,
а/с 1066, м. Харків, 61168, тел. 8 (067) 731-61-41

... саджанці та насіння звичайних і нових культур. Конверт-каталог.

О.І. Джус,
с. М.Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

... насіння айстр груп Матадор, Корида, Серенада, Камелот, Дамаск та інших сортів, укорінені живці хризантем (багато новинок), жоржини. *Конверт-каталог.*

Іван Іванович Васюта,
с. Зачепилівка, Новосанжарський р-н, Полтавська обл., 39300

... післяплатою саджанці великоплідних суниць: Тудла, Десна, Машенька та інші. Конверт-каталог.

В.В. Трепачка,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка, Чернігівська обл., 17200

... перець Бел Гой і К^{O}, Колокол, Богатир та ін., чуфу, люфу, момордику, лагенарію (7 сортів), кавбуз, кавбудек, диньбуз, гарбуздиню, канталупу, огурдиню, гарбуз Титан, скорцонеру, сою, вігну, чину, маш, цибулю широколисту та багатоярусну, жминду, соріз, іргу, гумі, йошту, барбариси, айву А, В, Я, вишнечеремху; помідори ранні, суперранні, ліаноподібні, гігантські, стійкі до фітофтори. Каталог 500 найменувань.

В. П. Ярмольчук,
вул. Франка, 3, смт Рафалівка, Рівненська обл., 34371

... насіннєву картоплю: Каратоп, Беллароза, Повінь, Ластівка, Вінета, Купава, Секура, Фантазія, Слов'янка, Тетерів, Віринея, К-53. Каталог у вашому конверті.

А.І. Користятинець,
с. Головниця, Корецький р-н, Рівненська обл., 34742 тел. (03651) 2-62-10

... багаторічні флокси, айстри, очиток, енотера, фізостегія, сонцецвіт, гіпсофіла, кислиця, лілії та інше.

Ніна Олексіївна Сергієнко,
вул. Андрущенка, 66, м. Старобільськ,
Луганська обл., 92700

... насіння помідорів Ефемер, Зимове диво (70). Конверт-каталог.

Валентина Іванівна Білоус,
с. Лобушне, Кодимський р-н, Одеська обл., 66033

... інкубатор-сушка, закладка 1400 яєць.

тел. 8 (04633) 2-18-21

... вулик-дупло Василя Палія: багато меду та мало догляду! Інформація безкоштовно. Надсилайте заадресований конверт.

а/с 3961-Д, м. Львів, 79040

... 11 сортів жоржин, усі стійкі. Для відповіді конверт.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25/1, м. Львів, 79022,
тел. 623697

... саджанці чорної смородини Пігмей, Ядрьона, Сокровище, Русалка, Венера, Ізюмна та багато інших з ягодами розміром як 10 і 25 коп., актинідія великоплідна (як ківі), лимонника китайського, троянди витк., неукривні з пагонами 4-5 м, калина, функія та багато інших рослин. Конверт-каталог.

Галина Павлівна Хоменко,
вул. Красінського, 5, кв. 3, м. Долина,
Івано-Франківська обл., 77502

... безкоштовно насіння лагенарії (це той кабачок, якого відріжеш, а він пробковіє і росте далі!) та каталог понад 300 найменувань усім, хто надішле заадресований конверт, обов'язково з марками на 65 коп.

В. К. Мерцалов,
а/с 1, м. Орєхов, Запорізька обл., 70502

... надсилаю посилками насіннєві бульби нового раннього сорту картоплі Карлена німецької селекції (еліта), найсмачнішого в світі з-поміж ранніх сортів (5 балів). Урожайність у 2003 р. 600 кг з сотки за 52 дні після сходів картоплі, кінцева врожайність 907 кг з сотки. Стійка до карантинних хвороб та ризоктонії. Досить стійка до фітофтори. Бульби жовті, округло-овальні м'якуш світло-жовтий, вічка здебільшого поверхневі. В посилці 700 г бульб на розведення. Оплата попередня, перерахувати поштою простим або електронним переказом по 11 грн. за посилку. За декілька посилок одним переказом. Кількість посилок на одну адресу необмежена. В переказі вказати назву сорту. Ця картопля придатна для вирощування по всій території України. Відправка посилок в безморозний період з 9.03 по 20.04.2004 р.

... висилаю брошури: "Як правильно різати картоплю для садіння" та "Боротьба із стебловою нематодою та дротяниками в картоплярстві". Перерахувати за першу 3 грн., за другу - 4 грн.

Анатолій Федорович Стаднік,
вул. Робітнича, 4, кв. 3,
м. Баранівка, Житомирська обл., 12700

...саджанці великоплідних суниць: Японська гігантела, Гігантела Максим, Лорд, Кент, Веденевіл-7, Чоморо Карусі, Тудла, суниця-малина, Машенька, Брайтон, Кардинал, Шандора; супермалина: Гордість Росії, Краса Росії, Таруса, Кремиш, Сенатор, Жовтий гігант, Бабине літо, Малинове дерево, Кумберленд, Агавам; чорної смородини: Космічна, Фортуна, Голіаф, Кентавр, Титанія, Черешнева; йоштиагрусу; насіння: шпінату Утеуша, гарбузів, кабачків, кавбузів, огірків, помідорів. Конверт-каталог.

Дмитро Куликов,
вул. Б. Хмельницького, 12, кв. 5, м. Калуш,
Івано-Франківська обл., 77303
тел. (03472) 2-05-60

... насіннєву картоплю 70 новітніх сортів світової селекції. Посилки від 6 кг. Безкоштовний каталог у вашому конверті.

Костянтин Юрійович Давидовський,
просп. Корольова, 2-а, кв. 64, м. Київ, 03134,
тел. (044) 402-58-00

... Післяплатою. B_1-вітамінна добавка до сиропу для нарощування бджіл. Збільшує кількість розплоду до 40%. В упаковці 25 г. Дозування: на 2,5 л сиропу 1 г добавки.

ТОВ "Вікторія"*, вул. Незалежності, 19-а,*
м. Ананьєв, Одеська обл., 66400,
тел. (04863) 2-28-04

... саджанці та чубуки комплексностійких сортів винограду.

Юрій Васильович Кухарєв,
вул. Калмикова, 17-24, м. Костянтинівка,
Донецька обл., 85113

... саджанці елітних сортів великоплідної суниці світової селекції. Короткий перелік сортів в ДСГ № 10, 11 2003 р. Конверт-каталог.

Б.М. Масленко,
пр. Комунальний, 3,
м. Кіровоград, 25018

...післяплатою дешеві колекційні набори бульбоцибулин та дітки гофрованих гладіолусів різних кольорів. Конверт-каталог.

І.І. Трепачка,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка, Чернігівська обл., 17200

... жоржини та гладіолуси на зріз.

Л.І. Діденко,
вул. Житня, 72, м. Хмельницький, 29022,
тел. (0382) 74-57-94

... саджанці горіха Ідеал, великоплідної безколючкової ожини, жовтої малини. Насіння цикламери, рослини Золоті яйця (плоди їстівні), багаторічних дельфініумів, помідорів-велетнів (плоди до 600 г), суміш насіння огірків (20 сортів - самозапильні, кущові, ранні, надранні та ін.)

Ярослав Антонович Конет,
с. Поділля, Заліщицький р-н, Тернопільська обл., 48613

... бульбоцибулини туберози.

Клавдія Олександрівна Гордюшова,
вул. Ларіонова, 101, кв. 15,
м. Гола Пристань, Херсонська обл., 75600

... саджанці, чубуки кращих сортів винограду.

О.М. Алексєєнко,
пр. Металургів, 76-а, кв. 28, м. Дніпродзержинськ,
Дніпропетровська обл., 51928

...насіння сухоцвітів близько 30 найменувань. Конверт-каталог.

В.В. Турчина,
вул. Тирнівська, 8, кв. 23, м. Полтава, 36028

... картоплю Повінь, Слов'янку, Удачу, Адретту, Серпанок, Розару, Санте... (2 грн./кг).

Іван Іванович Мудрий,
с. Мирівка, Кагарлицький р-н, Київська обл., 09241

... надсилаю поштою саджанці найкращих сортів великоплідних суниць... Конверт-каталог.

В.В. Колесник,
вул. Молодіжна, 19, м. Ульянівка, Кіровоградська обл., 26400,
Тел. 8 (05259) 2-13-94

... насіння - від 15 коп. Конверт-каталог.

І.А. Рижик,
с. Ружин, Житомирська обл., 13601

...високоврожайні сорти картоплі вітчизняної та зарубіжної селекції.

Галина Миколаївна Паршина,
вул.Ушакова,10, кв.13, м.Київ, 03179,
тел.(044) 450-20-94

...оптом та вроздріб широкий асортимент саджанців плодово-ягідних та декоративних культур: троянди, клематиси, капріфоль, актинідія, гумі, садова суниця та багато іншого. Реалізація поштою та на місці. Ціни доступні. Існує система знижок. Для каталогу надсилайте підписаний конверт. Куплю шипшину.

Тетяна та Андрій Левицькі,
вул.Корольова, 56-в, м.Вінниця-8, 21008,
тел.(0432)43-70-11

...10-17 саджанців за 18 грн.+7 грн. доставка і комплектація замовлення. Подробиці в поштовому каталозі з кольоровими ілюстраціями у вашому конверті з маркою на 65 коп. Саджанці, насіння оптом з розсадника.

Мирослав Степанович Гуменюк,
с.Конюшівка, Липовецький р-н, Вінницька обл., а/с 1858,
м.Вінниця 21021, новий тел./ф 0432-27-50-88,
моб.8-067-727-91-77,
E-mail:miroslav@svitonline. http:www.vinnitsa.com/miroslav

...бульбоцибулини сортових гладіолусів.

а/с 119, Київ, 04211, тел.419-77-33

...чайногібридні та виткі троянди. Конверт - каталог та умови.

В.М.Каньовський,
с.Кугаївці, Чемеровецький р-н, Хмельницька обл.,31632,
тел.8(03859) 9-86-19

..перепелячі харчові та інкубаційні яйця, молодняк перепелів (японські, фараони), перепелячі тушки; інкубатори автоматичні (на 1200 курячих або 3500 перепелячих яєць); клітки для утримання перепелів, стелажі з клітками на 280 голів.

вул. Київска, 190, с.Горенка, Києво-Святошинський р-н, Київска обл.
тел. (044)431-75-98, 8(04498) 5-95-18,
senenkov@svitonline.com

Місяць, зорі і врожай

Ще раз про біодинамічний календар городника

В останні роки з'явилося велике різноманіття астрологічної літератури на всі смаки, зокрема і для городників та садівників. Фантастичні застереження та заборони робити ту чи іншу справу вражають уяву. Здебільшого йде переписування рекомендацій Московської астрологічної школи, що не завжди відповідає погодним умовам та біології росту овочевих культур у різних місцевостях України.

Факт впливу на все живе Сонця, планет та Місяця добре відомий, хоча не всі прояви цього впливу вивчені. З певністю можна сказати, що Сонце і планети є кухнею клімату (довготривалих закономірностей погоди), а Місяць — власне погоди. Першим, хто зібрав відомості про вплив цих компонентів на живе, був видатний астроном та астролог Клавдій Птоломей (90—160 рр. до н.е.). Відтоді "витекло багато води", змінилося в результаті прецесії місце Землі та Сонця в просторі, а ми не перестаємо переписувати одне й те саме. Спеціальних досліджень ніхто не проводить і дуже важко знайти оригінальну статтю про ці впливи. Наші дослідження підтверджують деякі аспекти таких взаємозв'язків.

Вивчено проявлення схожості насіння цибулі сорту Стригунівська носівська залежно від фаз Місяця. Для дослідів спеціально взяли насіння із зниженою схожістю (20—30%). Пророщували у строго контрольованих умовах температури й вологості. Дослідження показали два мінімуми і два максимуми упродовж одного місяця: мінімуми були під час сівби у фазі Молодика та Повного Місяця.

Похвально те, що астрологи взялися за добру справу. Але при цьому вони допускають багато помилок і неточностей. Овочеві культури надзвичайно різноманітні. Лише в Україні вирощують близько 100 видів, а у світі — майже 1000. Ще більшим розмаїттям сортів характеризується кожний вид. Одних тільки зразків (сортів) помідорів зібрано в колекціях понад 9 тисяч одиниць, кожний з яких потребує певних умов для успішного вирощування. Поряд з цим чи не найбільший вплив чинять грунтово-кліматичні умови в різних районах України. Навіть у межах м.Києва і то умови будуть різні. Наприклад, у місті та передмісті завжди весна починається раніше, а ще раніше — на південному схилі. Той, хто має ділянку на піщаних грунтах, може садити і сіяти раніше, ніж той, хто має її на важких глинистих грунтах. А тому ті, у котрих дача в низині, мусять ще довго утримуватися від садіння теплолюбних культур, тому що туди стікається холодне повітря і вірогідність пізніх заморозків вища. Таких прикладів багато. Тому зведення усіх проблем овочівництва лише до місячного календаря може завдати збитків овочівникам.

Численні місячні календарі показують лише біологічні піки активності певних ботанічних видів. А завдання овочівника — отримати максимальний урожай з маленької земельної ділянки. Приміром, в одному з календарів, який надрукувала газета, для сівби капусти вказуються найсприятливіші дні — 22, 23, 26 березня. Але не вказано, які саме сорти сіяти. Якщо ранньостиглі, то вже запізнилися на два місяці, а для пізньостиглих — ще завчасно. В цей час, виявляється, доцільно сіяти лише середньостиглий сорт. Подивимося, що ж далі. Якщо ми будемо чекати найбільш оптимальної дати, у квітні це 19, 23 та 24. Здавалось би, тоді добре сіяти пізньостиглі сорти, але також не всі. Для такого сорту, як Лангедейкер, це буде запізно. І так по кожній овочевій культурі.

Розглянемо ще один аспект неточностей. У місячних календарях вказані найсприятливіші дні для сівби та садіння овочевих культур від січня аж по грудень. Якщо не вказувати, що рекомендація подається і для теплиць, то це — нонсенс. Наприклад, для капусти в цьому ж календарі вказано, що 21—23 липня є найсприятливішими днями для висівання насіння. Коли ж хтось візьме та й висіє, то з такої капусти крім листя нічого не вдасться зібрати. Або таку культуру, як часник (ярий чи озимий), висаджувати 30—31 травня вже немає сенсу. Неточностей у календарях дуже багато. Візьмемо хоча б таку назву, як "бобові". Це узагальнююча назва, яка об'єднує велику кількість видів з різними вимогами до факторів росту. Так, боби, горох та сочевиця є культурами ранньовесняної сівби, а квасоля, вігна — пізньовесняної.

Тому з нашої точки зору було б надзвичайно корисним встановити найкращі астрономічні дати сівби або висаджування розсади у межах господарсько-оптимальних строків. Такі оптимальні терміни вказані у нашій таблиці. Тоді, знаючи господарські строки, при яких ви одержите товарну продукцію, можна вести пошук оптимальної дати сівби. Звичайно, враховуючи при цьому готовність до сівби грунту та погодних умов. Якщо ви не встигли висіяти в цей день, то не чекайте наступної найоптимальнішої дати через місяць або через два, тому що буде дуже пізно. Ми наводимо строки для центральних районів України, для північних та західних областей вони відстають на 5—10 днів, а для південних та Закарпаття, навпаки, настають раніше. Окрім того, у плівкових теплицях та на вікні розсада розвивається завжди швидше, порівняно із заскленими теплицями та парниками. Враховуйте також розміщення вашої ділянки: у місті чи передмісті, експозицію схилу, грунт тощо.

***З.Д.Сич**, кандидат с.-г наук*

Оптимальні строки сівби та висаджування розсади основних овочевих культур для одержання максимального товарного врожаю в умовах Центральної України (Дніпропетровська область)

Овочеві культури, сорти	*Сівба на розсаду*	*Висаджування розсади*	*Сівба у відкритий грунт при безрозсадній культурі*
Капуста білоголова:			
ранньостиглі	Кінець січня	І декада квітня	Не практикують
середньостиглі	Для створення конвеєра висівають у декілька строків з середини лютого до кінця березня	Починають висаджувати через 10—15 днів після ранньостиглих сортів	Початок квітня
середньопізні сорти	І декада травня	II декада червня	І—ІІ декади травня
пізньостиглі сорти	III декада квітня	І декада червня	І декада травня
Цвітна капуста:			
весняно—літня культура	І—ІІ декади лютого	II декада квітня	—
літньо—осіння культура	Початок квітня	Середина травня	II—III декади квітня
Огірки:			
відкритий грунт	І декада квітня (горщечкова розсада)	II декада травня	III декада квітня—початок травня
зимові теплиці	І декада січня	II декада лютого	
весняні плівкові теплиці з обігрівом	І декада березня	II декада квітня	—
весняні плівкові теплиці без обігріву	III декада березня	І декада травня	—
осіння культура в зимових теплицях	II декада липня	III декада серпня	—
Салат, шпинат, кріп	—	—	За найпершої можливості ранньовесняні або під зиму
Помідори, фізаліс:			
ранньостиглі	II—III декади лютого	III декада квітня	15—20 квітня
середньостиглі	II декада березня	І декада травня	15—20 квітня
пізньостиглі	II—III декади березня	І декада травня	—
Помідори:			
в зимових теплицях	III декада жовтня	III декада грудня	—
в плівкових весняних теплицях з обігрівом	І декада січня	І декада березня	—
Баклажани	І декада березня	І—ІІ декади травня	Не практикують
Перець солодкий і гіркий	II декада березня	І—ІІ декади травня	Не практикують
Цибуля ріпчаста:			
з насіння (солодкі сорти)	І—ІІ декади лютого	І декада квітня	Не практикують (крім Криму)
з насіння (гострі сорти)	Не практикують	Не практикують	За першої можливості рано навесні або під зиму
з сіянки	—	—	III декада квітня — початок травня
Часник:			
ярий	—	—	За першої можливості навесні
озимий (стрілкуючий)	—	—	II—III декади жовтня
Гарбузи, диня, кавун	І декада квітня	II декада травня	Кінець квітня — початок травня
Морква	—	—	Рано навесні
Буряки	—	—	Кінець квітня

ЦЕНТР ПОСЛУГ "ДІМ, САД, ГОРОД"
ПРОПОНУЄ ПІСЛЯПЛАТОЮ:

Збірники із серії "Бібліотека квітникаря": "Троянди", "Іриси", "Гладіолуси", "Магнолії", "Клематиси", "Однорічні рослини", "Дворічні рослини", "Водойма в саду", "Ліани в саду", "Сукулентні рослини" (2 книги), "Квітник без шкідників і хвороб", "Кімнатні рослини", "Рододендрони", "Хризантеми", "Лілії", "Старовинні парки Київщини", "Старовинні парки Чернігівщини". Ціна одного примірника — 2 грн.; "Айстри", "Тюльпани" — 2,50 грн.; "Глоксинії", "Сенполії" — 3,50 грн.

Збірники з виноградарства та виноробства: "Ода вину" — 2 грн.; "Поради майстра-виноградаря — початківцям" — 1,50 грн.; "Операції на виноградному кущі" — 1,50 грн.; "Виноград, вино. На здоров'я!" (Історія виноробства, корисні поради, рецепти, лікування вином, інше) — 1,50 грн.; "Виноград на дачі" —1,50 грн., "Образцовый виноградник" — 2 грн.; "Виноград на шатровій шпалері" — 2 грн.; "Календар Вина МАГАРАЧА 2003" — 1 грн.; "Вино з власного підвалу" — 2,50 грн.

Збірники з питань здоров'я: О. Світко "800 років рецептам здоров'я" — 1,50 грн.; О. Світко "Рецепти здоров'я для кожної родини" — 2,50 грн.; М. Амосов "Здоров'я" — 2 грн.; "Здоров'я з вулика" — 2 грн.; "Календар травника" — 2 грн.; "Лікарські рослини в науковій медицині" — 2 грн. Збірники: "Лимонник та актинідія" — 2 грн.; " Пташиний двір: Кури." — 2,50 грн.; "Гуси" — 2,50 грн.; "Качки" — 2,50 грн.; "Індики" — 2,50 грн.; "Цесарки" — 2,50 грн.; "Перепелиці" — 2.50 грн.; "Кухоль меду" — 2 грн.; "Біодом" — 2 грн.; "Дичина під чарку" — 1,50 грн:; "Календар рибалки" — 1,50 грн.; Всеукраїнський каталог по зеленому туризму "З Придніпров'я до Тавриди" (Крим). Опис цікавих маршрутів та адреси садиб для відпочинку — 3 грн.; "Сільські садиби Гуцульщини" (каталог з адресами) — 3 грн.; "Сад, город без шкідників та хвороб" — 1,50 грн.; "Три врожаї на рік" — 1,50 грн.; "Лимон в квартире" — 2,50 грн.; "Наш другий хліб картопля" — 2.50 грн.; "Малина" — 2,50 грн.; "Смородина" — 2 грн.; "Суниця садова" — 2,50 грн.; "Персик біля дому" — 2,50 грн.; "Пряно-лікарські рослини" — 2,50 грн.; "Новосели на городі та в саду" — 1,50 грн.; "Берег любові". 100 пісень В. Крищенка — 3 грн.; Сонник "Таємниці сновидінь" — 1 грн.; "Кизил" — 2,50 грн.; "Груша" — 3 грн.; "Аґрус" — 2,50 грн.; "Власна оселя" — 15 грн.

Добірки журналів: "Квіти України " за 2001 р., 12 шт.— 18 грн.; "Квіти України" за 2003р. 10 шт. — 25 грн.; "Дім, сад, город" за 1999 р. 10 шт. — 15 грн.; 2000 р., 10 шт. — 15 грн.; за 2001р., 12 шт. — 18 грн.; 2002 р., 10шт. —18 грн.; 2003 р., 12 шт. — 22 грн..; "Туризм сільський зелений" та "Чумацький шлях", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Будьмо здорові" за 2000 р., 10 шт. — 15 грн., за 2001 р., 10 шт. — 15 грн., за 2002 р., 12 шт. — 18 грн., за 2003 р., 12 шт. — 18 грн.; "Наш дім", 10 шт. за різні роки — 15 грн.: "Пасіка", по 10 шт. за 2000 р., 2001, 2002 та 2003 р. по 15 грн.; "Виноград. Вино", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Яблунька", 10 шт. — 15 грн.; Комплект "Чарівна казка", 5шт. — 5 грн.

НОВЕ! *Для бажаючих детальніше ознайомитися з журналами видавництва "ДІМ, САД, ГОРОД" пропонуємо комплект з 10 різних видань. Цей комплект допоможе вам вибрати журнали для передплати. Ціна — 15 грн.*

Насіння квітів та овочів, Італія (свіже!)

Квіти: гербера гібридна великоквіткова (суміш кольорів, 0,3 г) — 12 грн.; петунія гібридна великоквіткова, бахромчаста (суміш кольорів, 0,2 г) — 12 грн.; петунія гібридна великоквіткова, махрова (суміш кольорів, 0,2 г) —1 2 грн.; петунія витка (суміш для корзин, балконів, горщиків, 0,4 г) — 6 грн.; петунія великоквіткова (суміш кольрів, 0,5 г) — 6 грн.; пеларгонія зональна, суміш (0,25 г) — 12 грн.; цинерарія карликова Ексцельсіор (0,2 г) —12 грн.; стреліція —12 грн; гвоздика Шабо (біла, жовта, червона, рожева, смугаста, суміш кольорів, 0,4 г) — 6 грн.; стокротка помпонна (суміш кольорів, 0,25 г) — 6 грн.; дзвіночок махровий (суміш, 0,8 г) —5 грн.; майори великоквіткові, махрові (жовті, червоні, білі, суміш, по 1 г) — 5 грн.; братки великоквіткові (віола гігантська), кольори білі, темно-червоні, рожеві, жовті, голубі, сині та суміш 0,25, 0,3 г) — 6 грн.; кермек (прекрасний сухоцвіт для зимових букетів), кольори білий, жовтий, червоний, синій, бузковий, оранжевий (0,3 г) — 6 грн.; айстри групи принцеса, великоквіткові для зрізу, кольори темно-фіолетовий, темно-червоний, жовтий та суміш (0,8 г) — 6 грн.; фіалка духмяна (0,6 г) — 6 грн.; флокс Друмонда (0,6 г, суміш) — 6 грн.; хризантема Карінета (1,5 г) — 6 грн.; целозія гребінчаста (0,8 г) — 6 грн.; целозія периста (0,6 г) — 6 грн.; геліхризум (0,6 г) — 6 грн.; чорнобривці карликові (1 г) — 5 грн.; чорнобривці високі (1 г) — 5грн.; шавлія карликова розкішна (0,3 г) — 5 грн.; трава для котів (3,5 г) — 5 грн.; соняшник декоративний махровий (2 г) — 5 грн.; ромашка великоквіткова (0,8 г) — 6 грн.; примула (0,11 г) — 6 грн.; незабудка (0,4 г) — 5 грн.; портулак махровий (0,4 г) — 5 грн.; кохія (1 г) — 5 грн.; мірабіліс (2 г) — 5 грн.; настурція (3 г) — 5 грн.; люпин Рассела (1,3 г) — 5 грн.; лаванда (0,5 г) — 6 грн.; лунарія (2,1 г) — 6 грн.; левкой Гігант Ніцци (0,5 г) — 6 грн.; антуріум (0,7 г) — 5 грн.; колеус суміш (0,25 г) — 6 грн.; іпомея блакитна (1,5 г) — 6 грн. наперстянка (0,4 г) — 6 грн.; дельфініум (0,6 г) — 6 грн.; годеція махрова (0,6 г) — 6 грн.; горошок духмяний (3 г) — 6 грн.; гіпсофіла біла та рожева (1 г) — 5 грн.; гіпсофіла багаторічна (1 г) — 5 грн.; гвоздика турецька (1 г) — 5 грн.; гвоздика китайська (0,5 г) — 5 грн.; волошки суміш (1 г) — 5 грн.; аліссум білий (0,5 г) — 5 грн.; бальзамін садовий махровий (1 г) — 5 грн.

Кімнатні рослини: аспарагус перистий Plumosus (0,5 г) — 6 грн.; бальзамін кімнатний (1 г) — 6 грн.; перець кімнатний (0,6 г) — 6 грн.; пасифлора (0,4 г) — 6 грн.; стреліція — 12 грн.

Овочі: перець солодкий Ріг Бика (1,5 г) — 5 грн.; Квадрат Асті, жовтий та червоний (1,5 г) — 5 грн.; огірок Паризький корнішон (3,5 г) — 5 грн., помідори низькорослі Сан Марцано, сливка рання (2 г) — 5 грн.; високорослі Сан Марцано, довга сливка (1 г) — 5 грн.; великі круглі для їжі та переробки Сан Пьєтро (2 г) — 5 грн.; Рома V/F., велика сливка, гарна для консервації (2 г) — 5 грн.; Зимове Гроно, гроноподібні, зимові, округла сливка, плоди одноірні, гарно зберігаються (1,5 г) — 5 грн.; Кембел 30 — низькорослі для переробки (2,2 г) — 5 грн.; кавун ранній Цукристий Малюк (3 г) — 5 грн.; цибуля Б'янка, біла, однорічна, серпнева (3 г) — 5 грн.; біла травнева (3 г) — 5 грн.; цибуля золотиста Денсіті 2, однорічна рання (4 г) — 5 грн.; Глобус, червона (5 г) — 5 грн.; (капуста: броколі (4 г) — 5 грн.; цвітна зимова (2 г) — 5 грн.; надрання (5 г) — 5 грн.; пізня білоголова (5 г) — 5 грн.; червоноголова пізня (5 г) — 5 грн.; корн-салат Валер'яна голландська (5 г) — 5 грн.; буряк Детройд 2 (10 г) — 5 грн.; кабачки ранні ґенуезькі та міланські (8 г) — 5 грн.;

кабачки пізні смугасті (8 г) — 5 грн., лагенарія (3,5 г) — 5 грн.; квасоля спаржева добра для консервування та їжі (10 г) — 10 грн.

Газові трави: "Королівський сад" — суміш низькорослих високоякісних холодо- та посухостійких трав, росте повільно, 100 г — 6 грн.; "Смерканок" — трава для затінку, 100 г — 6 грн.; "Спортивне змагання" — зносостійка трава, 100 г — 6 грн.; "Спортклуб" — трава для спортивних ігор, 100 г — 6 грн.; "Оксфорд" — травосуміш для квітучого саду, містить 25% стократки, 100 г —7 грн., конюшина дрібнолистова, газонна, 100 г —14 грн.; мітлиця пагононосна 100 г — 14 грн. Можливе формування в більших упаковках.

Насіння магнолій: Кобус, Суланжа, Кобус північна, трипелюсткова, Лебнера. Ціна однієї упаковки (10 нас.) — 3 грн.

Набір насіння айстр на зріз (10 сортів) — 7 грн.

Набір насіння голчастих айстр (10 сортів) —7 грн.

Набір насіння півонієподібних та трубчастих айстр для зрізу (10 сортів) — 7 грн.

Набір насіння дво- та багаторічників (10 найменувань) — 8 грн.

Набір насіння квітів для балконів (10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння квітів для рабаток (низькорослих та сланких, 10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння однорічників для букетів та на зріз (10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння квітів (20 найменувань) —15 грн.

Набір овочів (12 найменувань) — 8 грн.

Фурнітура для аранжування та декорування букетів.

Стрічка для декорування букетів з малюнком, шириною 2 см (100 м) — 10 грн.; шириною 3 см (100 м) — 13 грн.; блискуча (лазер), колір різний золотистий з смужками, шириною 2 см (50 м) — 12 грн.; у бобінах, золотиста та кольорова 1 см (100 м) — 12 грн.

Бантики для декорування букетів: 1 упаковка (25 шт.), кольори різні —12 грн.

Пакети конусоподібні блискучі целофанові для упаковки квітів : 1 упаковка (100 шт.) — 22 грн.; листи целофанові для обгортання квітів, букетів. Розмір 80х60 см з малюнком (50 шт.) —22 грн.; серветки для декорування букетів: діаметр 20 см, 1 упаковка (100 шт.) — 10 грн.; діаметр 50—60 см, блискучі та прозорі (100 шт.) — 28 грн.

Пакети для подарунків (100 шт.) 10 x 15 см — 8 грн.; 25 x 40 см — 30 грн.

Умови пересилки. *Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам набори, перелік насіння, книги, збірники або добірки журналів. Витрати за пересилку фіксовані залежно від вартості замовлення. Розрахунки зроблені згідно з державними поштовими розцінками. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки + 3 грн.; 11—15 грн. + 4 грн.; 16—20 грн. + 4,50 грн.; 21—35 грн. + 6 грн.; 35—50 грн. + 8 грн.; 61—80 грн. + 9 грн.; 80—100 грн. + 15 грн. Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з новим індексом, ім'я, по батькові.*

Замовлення надсилайте за адресою: Центр послуг "ДСГ", п/с 208, м. Київ—2, 02002

Вітаємо переможців!

15 січня 2004 р. у черговий раз відбувся розіграш лотереї "Передплата-2004" за талонами, надрукованими у "ДСГ" № 10 за 2003 р.

У лотереї взяли участь 5327 читачів, які своєчасно надіслали талон до редакції. Високоякісне насіння овочевих і квіткових культур та добірку цікавої і корисної літератури від редакції журналу "Дім, сад, город" одержать такі читачі:

1. Петрушко Любов Михайлівна, *с.Селянська Слобода Чернігівської обл.*
2. Якименко Афанасій Єгорович, *с.Баничі Сумської обл.*
3. Воловник Анна Павлівна, *смт Козова Тернопільської обл.*
4. Тимчик Юрій Михайлович, *с.Залуж Закарпатської обл.*
5. Стецюк Валерій Борисович, *м.Полтава.*
6. Лінкевич Віра Василівна, *с.В.Дальник Одеської обл.*
7. Харкевич Юрій Кирилович, *м.Бердичів Житомирської обл.*
8. Ковальова Лідія Степанівна, *с.Августинівка Запорізької обл.*
9. Грачевцова Лідія Георгіївна, *с.Трембачеве Луганської обл.*
10. Куриленко Олег Григорович, *с.Приют Кіровоградської обл.*
11. Татаренко Григорій Арістархович, *м.Кривий Ріг.*
12. Павлюк Володимир Олексійович, *с.Василівка Кіровоградської обл.*
13. Тарасюк Микола Сергійович, *с.Липівка Київської обл.*
14. Кулькова Наталія Костянтинівна, *с.Копіївка Вінницької обл.*
15. Кримко Валентина Василівна, *смт Новотроїцьке Херсонської обл.*
16. Кірик Віра Степанівна, *с.Федорівка Житомирської обл.*
17. Лозова Людмила Володимирівна, *с.Лебедин Черкаської обл.*
18. Лукинюк Володимир Костянтинович, *м.Вижниця Чернівецької обл.*
19. Кулик Василь Іванович, *с.Павлівка Чернігівської обл.*
20. Шевченко Микола Іванович, *м.Чернігів.*
21. Грозовська Віра Йосипівна, *с.Боложівка Тернопільської обл.*
22. Назаренко Анатолій Миколайович, *с.Дмитрівка Харківської обл.*
23. Дацюк Олександр Микитович, *с.Семидуби Рівненської обл.*
24. Осінній Микола Вікторович, *м.Южноукраїнськ Миколаївської обл.*
25. Труш Любов Ярославівна *с.Старе Село Львівської обл.*
26. Кардаш Анатолій Васильович, *с.Північне Запорізької обл.*
27. Бирюкова Світлана Серафимівна, *м.Червонопартизанськ Луганської обл.*
28. Литовка Павло Григорович, *с.Дробишеве Донецької обл.*
29. Горбунова Раїса Хачехпанівна, *м.Кривий Ріг.*
30. Щерба Валентин Антонович, *м.Київ.*
31. Кархут Інна Леонідівна, *с.Григорівка Херсонської обл.*
32. Волошин Іван Васильович, *с.Клембівка Вінницької обл.*
33. Кисилишен Василь Євдокимович, *с.Заставці Хмельницької обл.*
34. Вікул Борис Григорович, *м.Сокиряни Чернівецької обл.*
35. Міхалевський Олександр Антонович, *смт Совєтський, АР Крим.*
36. Борщ Галина Іванівна, *с.Камінь Сумської обл.*
37. Щербань Володимир Онуфрійович, *смт Приколотне Харківської обл.*
38. Чичелюк Наталія Василівна, *с.Вишневе Рівненської обл.*
39. Дмитренко Василь Ілліч, *с.Погреби Полтавської обл.*
40. Чернецький Микола Юхимович, *с.Загнітків Одеської обл.*
41. Панкратова Людмила Миколаївна, *с.Вершина Запорізької обл.*
42. Баран Михайло Гарасимович, *м.Володимир-Волинський Волинської обл.*
43. Канський Юрій Володимирович, *с.Долинівка Кіровоградської обл.*
44. Думанська Надія Хомівна, *с.Небелиця Київської обл.*
45. Король Яніна Володимирівна, *с.Писарівка Хмельницької обл.*
46. Сенько Лідія Дмитрівна, *с.Павлівка Херсонської обл.*
47. Яворський Микола Антонович, *смт Обертин Івано-Франківської обл.*
48. Кривенький Валерій Володимирович, *м.Хмільник Вінницької обл.*
49. Кроптя Любов Михайлівна, *м.Донецьк.*
50. Сєрова Інна Іванівна, *м.Кельменці Чернівецької обл.*

ДОВГОТЕРМІЙНОВИЙ ПРОГНОЗ АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ НА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2004 РОКУ

Позитивна теплова аномалія протягом усього періоду, рання весна, недобір (дефіцит) опадів у травні та червні

Методика довготермінового прогнозування погодних факторів з піврічною та річною завчасністю розроблена в Україні вперше. Вона не має аналогів як у близькому, так і в далекому зарубіжжі. Підставою для розробки методики були дані багаторічних спостережень за температурою повітря та кількістю опадів на мережі метеорологічних станцій Департаменту гідрометеорологічної служби і моніторингу Мінекоресурсів України за період 1881—1999 рр., систематизовані з використанням методів математичної статистики і комп'ютерних програм "Статграф", "Матлаб" та ін., що застосовувалися при аналізі динамічних рядів міжрічних коливань показників гідротермічного режиму.

Відповідно до п'ятирічних виробничих випробувань методики в АСУ "Агропрогноз" вірогідність прогнозів становить 70—75% у середньому за рік і 80—90% в окремі місяці теплого періоду.

Довготермінове прогнозування середньомісячної температури та кількості опадів за місяць, здійснюване в Науковому центрі "Агроресурси" з 2000 р., використовується при розрахунку ряду показників, що враховуються під час розробки прогнозів агрометеорологічного забезпечення вегетаційного періоду рослин і технологічних рекомендацій у землеробстві.

Статистичний аналіз багаторічних спостережень за температурою повітря та кількістю опадів на мережі метеорологічних станцій України в період 1881—2003 рр., який здійснювали з використанням методів математичної статистики і комп'ютерних технологій, слугує підставою для прогнозування з вірогідністю 75—80 % наступного сценарію теплового і водного режимів у першому півріччі 2004 р.

Із січня по червень очікується позитивне відхилення середньомісячної температури повітря від кліматичної норми й істотний недобір опадів у травні й червні.

Значення середньомісячної температури в **січні** буде коливатися від мінус 2 до мінус 5°С в областях степової зони (в АР Крим близько 0°С), від мінус 3 до мінус 5°С — у Лісостепу і від мінус 3 до мінус 4°С — на Поліссі. При цьому аномалія температури (тобто відхилення її від кліматичної норми) буде досягати відповідно 1—1,5, 1,6—2 та 1,7—2,6°С.

Кількість опадів у цьому місяці буде становити 70—90% у степовій і лісостеповій зонах і 74—94% на Поліссі (в Івано-Франківській області до 113%).

У **лютому** середньомісячна температура повітря в Степу коливатиметься від мінус 1 до мінус 4°С, позитивною аномалією 1,3—1,8°, від мінус 2 до мінус 4°С (з аномалією 1,5—7°) у Лісостепу і від мінус 1,5 до мінус 4°С (з аномалією 1—2°) на Поліссі.

Кількість опадів становитиме 68—106% середніх багаторічних показників в областях степової і лісостепової зон та 100—120% у поліській.

У **березні** середньомісячна температура повітря становитиме 2—4°С в Степу (у південних областях у межах 3,5—4,5°) з позитивною аномалією 1—1,5°, у межах 1—2°С з аномалією 1—1,7° у Лісостепу і від 1 до 2,5°С на Поліссі (у Закарпатті до 4°) з аномалією температури 1—1,5°С.

Кількість опадів у цьому місяці становитиме 106—140% середніх багаторічних показників в областях степової і лісостепової зон і 97—120% у поліській зоні.

З позитивною тепловою аномалією середньомісячної температури повітря, що буде коливатися від 10 до 10,5°С (з аномалією 0,4—0,8°) у Степу, від 8,6 до 9,6°С (з аномалією 0,7—1°) у Лісостепу і від 8 до 9°С (з аномалією

Довготерміновий прогноз середньомісячної температури повітря (°С) на 2004р.

Зона, область	Січень			Лютий			Березень			Квітень			Травень			Червень		
	Прогноз	Відхилення від		Прогноз	Відхилення від		Прогноз	Відхилення від		Прогноз	Відхилення від		Прогноз	Відхилення від		Прогноз	Відхилення від	
		норми	2003 р.		Норми	2003 р.		норми	2003 р.		норми	2003 р.		норми	2003 р.		норми	2003 р.
СТЕП																		
АР Крим	0.0	0.4	*0.9*	1.2	1.0	*5.2*	4.6	1.2	*3.1*	10.5	0.5	*2.1*	15.9	0.4	*-2.2*	20.4	0.5	*0*
Дніпропетровська	-3.8	1.5	*0.3*	-2.6	1.4	*4.7*	2.1	1.1	*3.4*	10.2	0.7	*2.9*	16.3	0.3	*-3.6*	19.9	0.4	*0.6*
Донецька	-4.4	1.6	*0.2*	-3.0	1.8	*5.5*	1.7	1.3	*3.4*	9.9	0.7	*2.6*	16.0	0.4	*-3.3*	19.9	0.6	*1.5*
Запорізька	-3.2	0.9	*-0.5*	-2.0	1.0	*5.0*	2.8	1.2	*3.8*	10.2	0.6	*2.6*	16.5	0.5	*-3.4*	20.4	0.5	*0.6*
Кіровоградська	-4.2	1.3	*0.3*	-2.6	1.6	*5.7*	2.1	1.5	*3.1*	9.7	0.8	*2.7*	16.2	0.9	*-3.7*	19.0	0.4	*0.8*
Луганська	-5.2	1.5	*-0.1*	-4.1	1.6	*5.6*	1.0	1.1	*3.7*	9.8	0.5	*2.3*	16.3	0.5	*-3.1*	20.0	0.6	*1.7*
Миколаївська	-2.8	0.9	*0.6*	-0.9	1.4	*5.4*	3.2	1.1	*3.2*	10.4	0.6	*2.8*	16.6	0.6	*-2.8*	20.4	0.6	*-0.1*
Одеська	-2.3	0.8	*0.6*	0.2	1.8	*5.9*	4.0	1.4	*2.7*	10.3	0.6	*2.5*	16.4	0.6	*-2.2*	20.4	0.8	*-0.2*
Херсонська	-2.1	0.8	*0.2*	-0.6	1.3	*4.9*	3.6	1.3	*3.1*	10.2	0.4	*2.1*	16.7	0.7	*-2.8*	20.6	0.4	*-0.4*
ЛІСОСТЕП																		
Вінницька	-3.8	2.0	*0.3*	-1.8	2.1	*4.7*	2.0	1.4	2.5	9.3	1.0	*2.8*	16.2	1.7	*-3.1*	18.3	0.9	*0.0*
Київська	-3.7	2.4	*0.7*	-2.0	2.7	*4.8*	1.8	1.6	*2.3*	9.4	1.1	*2.9*	16.0	1.1	*-3.0*	18.4	0.5	*0.5*
Полтавська	-4.2	2.3	*1.0*	-2.6	2.6	*5.3*	1.4	1.5	*3.3*	9.7	0.9	*2.9*	16.9	1.4	*-3.6*	18.9	0.2	*0.7*
Сумська	-5.0	2.7	*1.0*	-3.8	2.7	*5.5*	0.9	1.7	*3.0*	8.9	1.2	*3.0*	16.0	1.4	*-3.2*	18.5	0.8	*1.2*
Тернопільська	-3.2	1.9	*0.8*	-2.0	1.6	*6.1*	2.0	1.3	*1.5*	8.6	0.7	*2.4*	15.8	2.2	*-2.0*	17.5	1.0	*-0.2*
Харківська	-4.6	2.4	*0.9*	-3.2	2.6	*5.4*	1.2	1.6	*4.0*	9.6	0.8	*2.8*	16.9	1.4	*-3.0*	19.6	0.8	*1.5*
Хмельницька	-3.8	1.6	*-0.1*	-2.1	1.8	*4.5*	1.8	1.3	*1.7*	8.6	0.6	*2.5*	15.9	1.9	*-2.8*	17.7	0.8	*0.0*
Черкаська	-4.0	1.8	*0.5*	-2.1	2.3	*5.0*	2.1	1.7	*2.8*	9.7	1.0	*2.8*	16.2	1.1	*-3.3*	18.8	0.6	*0.5*
Чернівецька	-2.9	2.0	*1.8*	-1.4	1.5	*6.3*	2.6	0.9	*2.3*	9.5	0.8	*3.4*	16.0	1.7	*-1.5*	18.3	0.9	*0.4*
ПОЛІССЯ																		
Волинська	-3.0	1.9	*1.0*	-1.8	1.7	*5.4*	2.3	1.5	*1.3*	8.7	0.9	*2.7*	15.7	1.7	*-1.0*	17.4	0.7	*0.6*
Житомирська	-3,8	2,1	*0,5*	-1,9	2,6	*4,7*	1,7	1,6	0,1	9,0	1,3	*2,9*	15,7	1,6	*-2,6*	17,6	0,6	*0,4*
Закарпатська	-1.8	1.7	*1.4*	-0.4	0.2	*4.2*	4.2	10.1	2.4	10.6	0.4	*2.2*	17.5	2.4	-0.6	18.9	0.9	*0.0*
Івано-	-2,9	1,8	*1.2*	-2,0	1,1	*4,9*	2,2	0,9	*1.4*	8,2	0,4	*2,9*	15,4	2,3	-1,7	17,0	0,9	*0,1*
Львівська	-2.6	1.6	*1.6*	-1.4	1.2	*5.7*	2.3	0.7	*1.4*	8.5	0.5	*2.5*	15.8	2.4	-1.1	17.4	1.0	*0.1*
Рівненська	-2.7	'''.5	*1.2*	-1.8	2.0	*5.1*	2.2	1.6	*1.7*	8.6	0.7	*2.7*	15.8	1.9	*-1.5*	17.4	0.6	*0.5*
Чернігівська	-4,4	2,8	*0,9*	-3,8	2,0	*4,7*	1,2	1,5	*2,1*	8,9	1,2	*2,8*	16,1	1,6	*-3,1*	18,3	0,7	*1,3*

Прогноз дат стійкого переходу середньодобової температури повітря навесні 2004 р.

Зона, область	Через 0°С		Через 5°С		Через 10°С	
	Прогноз	Раніше звичайного, діб	Прогноз	Раніше звичайного, діб	Прогноз	Раніше звичайного, діб
СТЕП						
АР Крим	16.02	11	19.03	6	13.04	3
Дніпропетровська	3.03	11	27.03	5	15.04	3
Донецька	6.03	9	29.03	5	16.04	3
Запорізька	28.02	11	26.03	5	14.04	3
Кіровоградська	5.03	11	28.03	5	16.04	3
Луганська	7.03	9	28.03	5	15.04	3
Миколаївська	25.02	11	23.03	5	14.04	4
Одеська	26.02	11	21.03	6	14.04	4
Херсонська	25.02	10	23.03	5	14.04	3
ЛІСОСТЕП						
Вінницька	3.03	12	29.03	6	19.04	7
Київська	5.03	11	29.03	7	18.04	7
Полтавська	6.03	11	30.03	5	16.04	5
Сумська	17.03	11	1.04	7	20.04	5
Тернопільська	2.03	12	30.03	5	22.04	7
Харківська	8.03	11	30.03	7	15.04	5
Хмельницька	3.03	11	31.03	5	21.04	7
Черкаська	5.03	10	28.03	6	17.04	5
Чернівецька	29.02	12	25.03	5	18.04	6
ПОЛІССЯ						
Волинська	29.02	10	29.03	5	22.04	7
Житомирська	2.03	12	30.03	7	20.04	7
Закарпатська	15.02	10	15.03	5	13.04	5
Івано-Франківська	1.03	11	27.03	6	23.04	5
Львівська	27.02	12	27.03	6	23.04	7
Рівненська	29.02	12	30.03	7	21.04	7
Чернігівська	9.03	11	1.04	7	20.04	6

Очікувана сума ефективних температур вище 5°С наростаючим підсумком та відхилення її від кліматичної норми за прогнозом температури на 2004 рік

Зона	Квітень		Травень		Червень	
	Прогноз	Відхилення	Прогноз	Відхилення	Прогноз	Відхилення
Степ	154	18	505	35	958	51
Лісостеп	128	27	475	75	879	96
Полісся	118	23	459	85	840	108

0,5—1,2°) в областях поліської зони, очікується **квітень**.

Кількість опадів становитиме відповідно 90—120, 80—115 і 90—130% кліматичної норми.

У **травні** збережеться позитивна теплова аномалія середньомісячної температури, що очікується в межах 0,5—1° у степовій, 1—2° у лісостеповій і 1,6— 2,4°С у поліській зонах при коливанні значень середньомісячної температури в зазначених регіонах відповідно в межах 16—17°С, близько 16°С і 15—16°С (у Закарпатті до 17,5°С).

Кількість опадів буде розподілятися за природно-кліматичними зонами дуже нерівномірно, що природно для останнього місяця весни. Сума їх буде сягати 66—100% середніх багаторічних показників у Степу, 70—120% у Лісостепу і 90—120% на Поліссі.

Теплішим від звичайного (в середньому на 0,5—1°С) очікується **червень**. Середньомісячна температура повітря буде коливатися в областях згаданих вище природно-кліматичних зон відповідно в межах 19—20°С (на півдні до 20,5°), 17,5—19°С і від 17 до 18,3°С.

Дефіцит прогнозованої кількості опадів характеризується такими значеннями їхніх сум: 95—115% середніх багаторічних показників у Степу і 80—110% на іншій території.

Довготерміновий прогноз кількості опадів за місяць на 2004р.

Зона, область	Січень			Лютий			Березень			Квітень			Травень			Червень		
	Прогноз, мм	% до		Прогноз, мм	% до		Прогноз, мм	% до		Прогноз, мм	% до		Прогноз, мм	% до		Прогноз, мм	% до	
		норми	2003 р.		Норми	2003 р.		норми	2003 р.		норми	2003 р.		норми	2003 р.		норми	2003 р.
СТЕП																		
АР Крим	33	92	66	33	103	73	33	106	122	36	120	89	30	81	200	51	116	213
Дніпропетровська	32	73	53	31	94	97	43	143	184	41	108	111	45	96	173	64	103	90
Донецька	33	69	53	34	89	81	45	128	152	41	93	141	45	91	300	65	103	66
Запорізька	29	64	54	36	103	82	43	127	137	42	120	124	38	83	1267	63	113	109
Кіровоградська	33	89	42	25	71	89	34	110	148	41	105	137	46	98	170	76	106	168
Луганська	34	74	52	30	86	150	43	135	214	41	98	146	38	80	173	63	105	72
Миколаївська	28	76	47	28	80	78	40	133	121	33	94	100	29	66	116	56	95	167
Одеська	25	69	52	26	68	62	35	117	159	32	91	97	29	66	138	56	97	112
Херсонська	23	70	59	30	100	70	37	136	127	34	110	179	30	77	750	50	111	192
ЛІСОСТЕП																		
Вінницька	30	79	70	30	88	115	34	106	117	45	96	237	42	68	93	91	102	253
Київська	34	89	81	30	86	158	38	115	136	45	98	180	56	117	108	79	103	304
Полтавська	36	80	60	34	89	142	46	124	148	46	115	110	55	117	162	60	97	222
Сумська	34	83	85	35	106	175	44	113	142	47	115	118	56	108	114	56	78	280
Тернопільська	28	78	74	40	108	80	46	132	116	40	83	200	52	69	69	82	91	237
Харківська	35	71	48	34	89	159	43	125	162	41	103	158	35	73	121	71	115	87
Хмельницька	32	84	78	36	95	103	35	106	125	41	82	315	59	91	127	83	84	173
Черкаська	29	73	55	26	68	118	38	115	146	47	107	162	51	111	165	81	108	219
Чернівецька	25	78	78	27	84	77	43	120	112	58	100	205	89	115	88	101	96	160
ПОЛІССЯ																		
Волинська	31	89	129	37	116	86	35	117	175	51	128	96	56	92	41	82	108	186
Житомирська	30	75	100	36	106	150	37	106	137	41	87	146	54	100	61	70	82	241
Закарпатська	49	77	71	64	121	156	63	113	233	56	104	100	72	88	83	90	90	167
Івано-Франківська	34	113	89	36	116	72	49	128	119	53	88	177	77	79	89	122	107	174
Львівська	30	83	77	40	108	98	44	113	163	52	107	87	74	96	56	101	104	149
Рівненська	32	94	94	33	106	114	29	100	116	42	98	131	64	105	55	71	85	131
Чернігівська	32	74	94	37	100	231	37	97	142	150	114	128	57	117	85	71	91	196

Розрахунки, виконані з урахуванням прогнозованих показників теплового і водного режимів дають підставу провести оцінку агрометеорологічних умов з точки зору впливу їх динаміки на продукційні процеси в землеробстві.

Очікувана позитивна аномалія температури в зимові місяці пов'язана з виникненням тривалих відлиг, при яких відбуватиметься танення снігу у денні години і утворення на поверхні мерзлого ґрунту притертої крижаної кірки. Збереження її тривалий час призведе до пошкодження зимуючих рослин, що спостерігалося в минулу зиму.

Дані багаторічних спостережень за температурою повітря свідчать про те, що за останні 50 років позитивні відхилення середньомісячної температури від кліматичної норми на 2°С і більше повторювалися 13 разів у січні (1952, 1955, 1958, 1966, 1975, 1989, 1990, 1995, 1998, 1999, 2001, 2002 і 2003 р.). Позитивна теплова аномалія в лютому за цей період спостерігалася 14 разів (1955, 1957, 1958, 1966, 1973, 1974, 1977, 1981, 1983, 1998, 1999, 2000, 2002 і 2003 р.).

Відповідно до алгоритму залежності між датами переходу середньодобової температури через 0°, 5°, 10°С навесні і середньомісячної температури в лютому, березні і квітні, розраховані терміни закінчення зими, поновлення вегетації озимих і сівби чи садіння ранніх ярих і пізніх теплолюбних культур. У поточному році весняні процеси почнуться на 10—12 днів раніше звичайних термінів, а саме: в останніх числах лютого — першій п'ятиденці березня повсюдно крім північних областей Лісостепу і Полісся, де середньодобова температура повітря перейде через 0°С наприкінці першої декади березня.

Активна вегетація озимих культур почнеться на переважній території в третій декаді березня, тобто на 5—7 днів раніше середніх багаторічних термінів, про що свідчить прогноз дат стійкого переходу середньодобової температури через 5°С.

Оптимальні терміни сівби теплолюбних культур, обумовлені рівнем прогрівання посівного шару ґрунту до 10—12°С і датою переходу середньодобової температури через 10°С, прогнозуються на середину квітня в Степу і кінець другої—початок третьої декади цього місяця на решті території, що раніше звичайних термінів відповідно на 3—4 та 5—7 днів.

Позитивна аномалія середньомісячної температури у квітні — червні зумовить нагромадження прискореними темпами ефективних температур вище 5°С, сума якої до кінця червня перевищить кліматичну норму на 50°С в Степу і 96—108° С в лісостеповій і поліській зонах, що призведе до випередження термінів розвитку сільськогосподарських культур.

При підвищеному температурному режимі та дефіциті опадів у травні—червні будуть інтенсивно зменшуватися запаси продуктивної вологи на полях, що підвищує ймовірність виникнення ґрунтової посухи наприкінці весняного — початку літнього сезону. Отже, проведення агротехнічних заходів, спрямованих на закриття та збереження ґрунтової вологи навесні, буде дуже актуальним.

В.М. Просунко,
канд. географ. наук,
зав. відділом агрометеорологічного
та математичного аналізу і досліджень
НЦ "Агроресурси" Інституту гідротехніки
і меліорації УААН

Усі способи перещеплення дерев розроблені й описані в підручниках головним чином для яблуні і груші. Якщо їх застосовувати до кісточкових, то приживлення живців у сливи й аличі у кращому разі становить ...е 30—50%, а в черешні й персика взагалі може нічого не прижитися.

Живці всіх плодових порід рекомендується заготовляти на початку зими, до настання сильних морозів. Але якщо живці яблуні й груші добре зберігаються у звичайних підвалах у вологому піску або тирсі, то кісточкові краще зберігати замороженими, для чого з північного боку будинку у морозний день на шматок плівки насипають вологу тирсу, укладають живці (можна загорнути в ганчірку), затим укривають вологою замерзаючою тирсою шаром 20—30 см. Зверху можна насипати шар сухої тирси. Навіть у відлигу під тирсу дуже довго не проникає тепло.

Для щеплення кісточкових краще заготовляти товсті живці; тонкі, як правило, приживлюються набагато гірше або ж зовсім не приживлюються.

Щепити живці кісточкових краще на початку березня під час відлиг. Плівка, яку підстеляли під тирсу, дасть змогу відірвати живці разом з мерзлою тирсою від землі і занести їх до приміщення для розмерзання. Протягом кількох днів під час щеплення живці можна зберігати у вологій ганчірці під холодильною камерою у звичайному холодильнику (бажано встановити його на максимальний холод). За день до щеплення кінці живців зрізати і помістити їх у воду, але не більше, ніж на добу.

Якщо яблуню й грушу можна перещеплювати у будь-якому віці, аби тільки дерево не було хворим, то у кісточкових варто перещеплювати лише молоді дерева, не старші 5 років. Перещеплення у старшому віці може швидко згубити дерево.

У 60-ті роки були закладені ґрунтовні досліди для вивчення сумісності чи несумісності різних порід кісточкових між собою, що дозволило одержати відповідь на багато запитань.

Так, черешню ліпше щепити у крони сильнорослих вишень. Якщо її щепити в крону черешні, дерева гинуть частіше. Щеплення черешні в крону слаборослої вишні істотно знижує морозостійкість деревини і квіткових бруньок черешні, плоди дрібнішають. Особливо вона несумісна з вишнями, близькими до дикої степової. Погано сумісна черешня також з магалебкою і церападусами (гібридами вишні з черемхою).

Сливу краще щепити в крону сливи. Тільки окремі сорти групи ренклодів (Ренклод ранній, Ренклод Карбишева та інші) можуть бути добре сумісними з абрикосом. Щеплення сливи в крону аличі призводить до щорічного сильного росту пагонів аличі нижче місця щеплення, які пригнічують прищепу. Коли розсадники перейшли на окулірування плодових вище кореневої шийки — це особливо посилило ріст порослі підщепи аличі, яку без кінця (по 100—200 пагонів на дереві) доводиться видаляти. Це свідчить про недостатню сумісність сливи з аличею.

У той же час алича, щеплена в крону сливи домашньої та інших видів сливи канадської, усурійської, китайської тощо, добре з ними сумісна. Алича також часто сумісна з абрикосом, хоч абрикос краще щепити тільки на абрикос. Але він добре сумісний і з сливою, та ще й іноді стає великоплiднішим.

Випробування понад 30 сортозразків персика показа-

Особливості перещеплення кісточкових культур

ло, що ті 6 сортів, котрі виділені для розмноження в центральній частині України для аматорського садівництва, досить добре сумісні з місцевими формами абрикоса — основної підщепи для персика в цій зоні. Лише 5% саджанців у розсаднику в перший рік росту забарвлюються в червоний колір від несумісності і на 2—3-й рік життя гинуть. В той же час багато південних сортів проявили 20—40% несумісності з нашими жерделями. На півдні їх розмножують на персиковій та мигдальній підщепі. Але для нас ці підщепи неморозостійкі.

Сумісні персики із сливами Угорка донецька, Угорка італійська. Не сумісні із сортом сливи Ганна Шпет і багатьма іншими.

Способи щеплення

Найлегший — окулірування в крону. Тут можна обійтися навіть без окулірувального чи копулірувального ножів, яких так важко зараз придбати тільки через те, що їх по всій території СНД випускають лише в м. Павловську Нижньогородської області. Т-подібний розріз можна зробити звичайним ножем, але дуже обережно, не врізуючись у деревину, інакше брунька запливе клеєм і загине. Кору можна розсунути нігтями великих пальців, а щиток з брунькою зрізати лезом безпечної бритви. У кісточкових щиток краще зрізувати майже без деревини завдовжки не менше 2 см (на 1—1,5 см нижче і вище бруньки). Вставляти щиток у розріз треба швидко. Щепити краще рано вранці, коли відносна вологість повітря не нижча 60 %. Якщо щеплення робити вдень або увечері, коли сухо і дме вітер, то у кісточкових, особливо у вишні й абрикоса, швидко окислюються і буріють відкриті тканини, що негативно впливає на приживлення.

Окулірування вприклад ефективне лише на молодих деревцях, якщо кора доволі товста, ліпше окулірувати звичайним старовинним способом, вставляючи щиток за кору. На кожну гілку для гарантії вставляють через 5—7 см по 2—3 щитки. Обв'язують звичайною плівкою. Окулірувати в крону краще в червні, липні, не пізніше початку серпня, якщо дерева добре политі. Важливо, щоб і після окулірування ще не менше 2—3 тижнів гарно відставала кора. Тоді щиток добре обросте калюсом і благополучно перезимує.

Знімати обв'язку краще через місяць, залишивши шматочок плівки вище верхнього щитка, який дозволить вам швидко відшукати у березні верхнє окулірування і зрізати гілку на 0,5 см вище щепленої бруньки, замазавши ранку садовим варом чи несолоним жиром. Одночасно слід видалити всі не щеплені гілки і гілочки.

Весняне щеплення живцем краще робити на початку березня копулюванням без язичка, бо він сприяє появі камедетечі. Бажано, щоб зрізи на живцях і підщепі були однакової довжини і ширини, але якщо живець трішки тонший, то його низ і один бік мають точно збігатися з камбіальним шаром (шаром клітин між деревиною і корою) підщепи. На живцях залишають по 2 бруньки.

Після обв'язування місця щеплення стрічкою з плівки, живець слід захистити від висушування вітром, закривши зверху целофановим мішечком, ковпачком з паперу тощо. Знімати це накриття варто тоді, коли під плівкою з'являться перші листочки.

Якщо в крону щепили живці вишні, то на них слід своєчасно обірвати зачатки квіток. Також бажано обірвати бутони на прищепі персика та інших порід. Знімають обв'язку з живців тоді, коли довжина молодих пагонів, що відростають, досягне 25 см. Можна заново обв'язати місце щеплення або ж прив'язати палички нижче місця щеплення, а до них зелені пагони. Це захистить щепи від обламувань вітром, що буває лише у перший рік росту.

Нижче місця щеплення ціле літо (кілька разів) видаляють усі пагони підщепи. У той же час щепи яблуні і груші в кроні вимагають на рік залишати в нижній частині крони кілька пагонів власного дерева, прищипуючи час від часу кінцівки ростучих пагонів. Їх залишають для живлення коренів.

Не квaптеся впадати у відчай, якщо в окулянта черешні загинула брунька, продовжуйте видаляти пагони нижче щепленого місця. Якщо щиток живий, то через деякий час на ньому з'являться 4—6 пагонів із адвентивних (сплячих) бруньок.

Якщо виконати всі ці поради, то приживлюваність кісточкових можна довести до 70—80%.

Л. І. Тараненко,
Заслужений агроном України,
селекціонер.

Пропоную саджанці:

- троянд на зріз та озеленення;
- шипшини та плодових культур;
- пакети молочні літрові.

Знижки для оптових покупців — до 50%. Реалізація на місці, а також надсилаємо поштою, зокрема післяплатою. Конверт — каталог.

Володимир Петрович Цукур,
вул. Лугова,36, Жуляни, Київ-169, 03169,
тел.(04497) 3-25-23, 5-52-30,
8(067) 712-27-10, 8(067)283-98-86.

Книги післяплатою: *"Инкубатор своими руками. 34 модели", "Все для обработки почвы своими руками" та інші книги з технічної творчості, птахівництва, тваринництва, городництва, садівництва, квітникарства, будівництва, для жінок, для дітей.*

Спеціальна художня література українською та російською мовами. Понад 3000 найменувань. Конверт з маркою — каталог безкоштовно.

О.О.Шомін,
а/с 42, смт Комсомольське, Харківська обл.,
тел./факс (05747) 5-41-86

Вітросонячні електростанції від ПП "Аванте":

- Безперебійне живлення
- Вітронасоси
- Стабілізатори

8 (044) 453-86-87; 453-87-56; 578-22-97

Книга —поштою (післяплатою)

Виготовлення ковбас та м'ясних продуктів
Технологія переробки риби
Присадибне і любительське рибальство
Корова в господі
Обробка молока, виготовлення молочних продуктів у домашніх умовах
Вирощування і розведення курей
Кінь у присадибному і фермерському господарстві
Присадибне бджільництво
Присадибне картоплярство
Вирощування грибів у присадибних і домашніх умовах
Овочі на вашому городі
Ціна — 4 грн.
Сорти картоплі
Ціна — 3 грн. 50 коп.
Хутрові звірі
Кролі в господі
Нутрія
Шиншила
Присадибне свинарство
Коза в господі
Вирощування і розведення індичок
Вирощування і розведення качок
Вирощування і розведення гусей
Перепелина ферма біля хати
Вичинка і фарбування шкур
Домашній акваріум
Папуги в оселі
Хом'яки
Морські свинки
Ціна — 2 грн.

Журнал "Картопляр":
№ 1, 2, 3, 4 за 2000 р.
№ 1, 2, 3, 4 за 2001 р.
№ 1, 2, 3, 4 за 2002 р.
Ціна одного номера — 2 грн.

Вартість літератури без врахування поштових витрат за пересилку. Замовлення надсилати: редакція "Ветеринарна газета", 03151, м.Київ, вул.Донецька, 30, тел.(044) 243-39-19, 243-38-22.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ журнали

"КАРТОПЛЯР" (індекс — 22671) та "Бібліотеку ветеринарної медицини" (індекс — 22591) — порадники для фермерів, дачників, картоплярів, садівників, городників, тваринників, пасічників, домогосподарок, спеціалістів села та переробної галузі

"ВЕТЕРИНАРНУ ГАЗЕТУ" (індекс — 35069) — поради з годівлі, утримання та лікування тварин, птиці, бджіл та риби, а також господарювання — в домі, саду та на городі

Не забудьте передплатити

Популярна серія **„Здоров'я Вашому дому"** (індекс у Каталозі видань України — **40710**, стор. 176, річна передплатна ціна 23,76 грн.) — 11 книг на рік про натуральні препарати та методи лікування, чисту воду, здорову їжу, аеробні вправи, тобто про те, як бути здоровим.

Тільки за передплатою

Книжкова серія **„Бібліотечка практикуючого лікаря"** (індекс у Каталозі видань України **74624**, стор. 230, розділ „Книги", річна вартість 12 книжок за передплатою 28,32 грн.) — настільна серія не тільки для практикуючих лікарів, а й довідкове видання для тих, хто цікавиться власним здоров'ям та лікуванням недуг.

Санаторій ***"Немирів"***

запрошує на лікування та відпочинок

Лікуємо:

◆ захворювання шкіри (псоріаз, екзема, нейродерміти, кропивниця, іхтіоз);

◆ реабілітація післяопікових станів;

◆ захворювання органів опори та руху (остеохондрози, ревматичний поліартрит та ін.);

◆ захворювання сечостатевої системи (гінекологічні захворювання, простатити та ін.);

◆ захворювання серця і судин (ендартериїти, тромбофлебіти);

◆ стани після захворювань центральної нервової системи (арахноїдити, менінгіти).

Основні лікувальні фактори:

◆ сірководнева вода високої концентрації (типу "Мацеста);

◆ грязі, озокерит;

◆ мінеральна вода "Анна" (типу "Миргородська") при гастритах з пониженою кислотністю.

Їхати: до ст. Львів, далі: маршрутне таксі "Львів-Немирів" (сідати на вул. Шевченка).

Реквізити: смт Немирів Яворівського р-ну Львівської обл.
Тел. (03259) 2-75-00, 2-75-15, 2-75-10

Санаторій ***„Любінь Великий"***

запрошує на лікування та відпочинок

Лікуємо:

◆ кардіологічні захворювання (ІХС, гіпертонічна хвороба, постінфарктні кардіосклерози, вегетосудинні дистонії);

◆ неврологічні захворювання — неврастенія, судинні захворювання мозку, реабілітація дітей з ДЦП — відділення матері і дитини;

◆ захворювання опорно-рухового апарату (деформуючі артрози, артрити, остеохондрози, інші);

◆ хронічні запальні процеси жіночої статевої сфери, вторинне безпліддя, спайкові хвороби.

Основний лікувальний фактор:

◆ сірководнева вода (типу „Мацеста");

◆ торф'яне багно (грязі)

Їхати: до ст. Львів, далі маршрутним таксі „Львів-Любінь Великий", № 122, 285.

Реквізити: смт Великий Любінь, вул. Львівська, 16, Львівська область, 81555.

Тел. (03231) 9-41-40; 9-41-42

Про сонячні опіки і захист плодових рослин узимку

Серед різних несприятливих впливів, яких зазнають рослини, низькотемпературний стрес є найпоширенішим. Низька температура сама по собі, особливо ж у поєднанні із заморожуванням тканин, негативно впливає на біологічні процеси, що відбуваються в рослині. Морозо- та зимостійкість рослин залежать від багатьох чинників, насамперед — від стану рослини — забезпеченості поживними речовинами, рівня агротехніки, пошкодження шкідниками, ураження хворобами тощо.

Взимку дерева перебувають у стані спочатку органічного, а потім вимушеного спокою. Спокій рослин — відносний. У рослині відбуваються сповільнені процеси життєдіяльності — випаровування, дихання, обмін речовин, що допомагає витримувати несприятливі умови.

На жаль, наші зими характеризуються дуже нестійким температурним режимом. Переважає позитивна теплова аномалія як наслідок збереження тенденції глобального потепління клімату на Північній півкулі Землі, що характеризується динамікою відхилень середньомісячних значень температур від кліматичної норми. Позитивні відхилення середньомісячної температури від кліматичної норми на 2°С і більше за останні 50 років спостерігались у січні 13 разів (1952, 1955, 1958, 1966, 1975, 1989, 1990, 1995, 1998, 1999, 2001, 2002 і 2003 роки). За цей період надзвичайно теплим був лютий 14 разів (1955, 1957, 1958, 1966, 1973, 1974, 1977, 1981, 1983, 1998, 1999, 2000, 2002 і 2003 роки). У ці періоди максимальна температура у денні часи піднімалася до +3—5°С і вище. Це призводило до передчасного танення снігу і руйнування снігового покриву. За таких умов замерзає тала вода на поверхні ґрунту і на полях утворюється льодова кірка. А в садах оголюється ґрунт, штамби дерев перегріваються з південного боку.

Захистіть кореневу систему

Як не дивно, але м'яка зима може завдати рослинам не менше шкоди, ніж морозна, а найнесприятливішою є чорна зима, тобто зима без снігу, іноді навіть незначні зниження температур нерідко згубно впливають на життєдіяльність рослин. Річ у тім, що стійкість до низьких температур у надземної і кореневої систем неоднакова. Коріння яблуні, наприклад, пошкоджується при температурі −12—15°С, а суниці вже при мінус 8°С.

Щоб захистити кореневу систему рослин від зимових пошкоджень, насамперед потрібно захистити коріння від глибокого промерзання. Сніговий покрив — найкращий захист від промерзання, він покращує водозабезпечення ґрунту. При температурі −25°С на поверхні ґрунту під шаром снігу 20 см буде лише −5°. Навіть 5-сантиметровий шар пухкого снігу може захистити коріння від 20-градусного морозу. Якщо немає снігу, слід накрити пристовбурні смуги будь-яким органічним матеріалом — торфом, перегноєм, компостом, соломою, тирсою, листям (та треба ще розкласти принаду від мишей).

Особливо велика небезпека пошкодження рослин у безсніжні зими, коли з осені рослини не забезпечені водою. За таких умов вони особливо страждають від незначних знижень температури. Ще Л.П.Симиренко — відомий український учений-плодівник дійшов висновку: пошкодження коріння і загибель плодових рослин, що спостерігається в окремі зими, не можна пов'язувати лише з дією низьких температур. Дуже важливу роль у цьому, за його даними, відіграють фізичний стан ґрунту і його вологість. Він сформулював загальнобіологічне положення про значення води і зрошення для підвищення зимостійкості багаторічних рослин.

Найвразливіша серцевина

Надземна частина рослин витримує значно нижчі температури, ніж коренева система, але це залежить від стабільності температур. За поступового зниження температур тканини дерева також поступово загартовуються. За таких умов навіть значні зниження температури для них не шкідливі.

У період відлиг стійкість органів і тканин дерева знижується і різке похолодання призводить до їх пошкодження. Раніше від інших тканин, серед зими, коли після відлиги знижується температура, пошкоджується серцевина, за нею деревина, потім луб, бруньки, кора і камбій, який здебільшого виявляє значну зимостійкість. Найменш шкідливі наслідки має замерзання серцевини. Пошкодження серцевини в плодушках позбавляє розташовані на них бруньки тих запасних речовин, які були відкладені в серцевині. Через це послаблюється розвиток вегетативних і квітконосних пагонів з цих бруньок, іноді наслідком є запізніле цвітіння, але дальший розвиток нормальний.

Пошкодження деревини, по якій рухається від коріння вода з розчиненими в ній мінеральними речовинами, призводить до порушення правильного водопостачання, а разом з ним і росту. Але за рахунок поділу клітин камбію наростають нові шари деревини і дерево відновлюється.

Якщо деревина добре визріла, то камбій набуває значної зимостійкості. Дерева персиків і груш іноді виживають, незважаючи на те, що деревина і луб дуже побуріли.

При пошкодженні камбію відмирають усі тканини, розміщені поряд, і гілки починають всихати.

Пошкодження кори

Дуже небезпечним є пошкодження кори сонячними опіками (на штамбі і основах скелетних гілок у пізньозимовий період внаслідок локальних коливань температури через сонячне нагрівання у морозну погоду). Цікаво, що зовнішні ознаки пошкоджень проявляються не відразу, а лише влітку, іноді навіть наступного року. Часто на них звертають увагу лише тоді, коли з'являються вторинні ознаки у вигляді різних захворювань або починають засихати гілки.

Доведено, що темнозабарвлена кора при прямому сонячному освітленні нагрівається до значно вищої температури, ніж температура повітря. Температура тканин з південно-західного боку штамба може бути на 20—25°С вищою, ніж з протилежного. Сонячного морозного дня тканини з південного боку дерева поглинають достатню кількість тепла, щоб розтопити в них лід, а з припиненням інсоляції температура швидко знижується, так спостерігали падіння температури за 1 годину від +10 до −14°С. Швидке охолодження тканин призводить до їх пошкодження, коли холодні ночі настають після особливо ясної і сонячної другої половини дня. Ступінь опіку може бути різним — від незначних пошкоджень периферійних клітин кори до відмирання всієї кори і значної частини деревини. Влітку опік якоюсь мірою заростає, як заростає і будь-яка рана. Однак наступного року на тому ж місці виникає новий опік і тепер ще сильніший, через те, що за одне літо рана не встигає зарости достатньо розвинутою корковою тканиною.

При цьому, чим гірші умови росту рослин, чим гірший догляд за садом, чим сильніше виснажуються рослини від плодоношення, тим гірше заростає рана від попереднього опіку і тим сильніше проявляється наступний опік. Так з року в рік посилюється опік, а разом з ним і шкідливий вплив його на дерево.

Порушення цілісності провідної системи, викликає пошкодження окремих ділянок тканин кори, камбію і деревини, ускладнює рух поживних речовин і води, змінює перебіг фізіолого-біохімічних процесів, знижує урожайність і якість плодів, зимостійкість та імунність рослин.

Вважають, що опіки виникають на штамбах і в нижній частині скелетних гілок у дорослих дерев. Насправді ж це починається ще у ранньому віці, на штамбах молодих дерев, а у дорослих опіки залишаються на штамбах і гілках як результат пошкоджень ще у молодому віці, з віком, посилюючись, особливо при різких перепадах температур в зимові сонячні дні.

Пов'язане з опіком відмирання частини кори і деревини з південного боку гілок уже саме по собі шкідливе для дерева. У цьому місці дерево сильно випаровує воду, що міститься в його клітинах, а коли у дерева немає покривної тканини, воно легко висихає у зимовий час і швидше може зазнати згубної дії морозу.

Коркова покривна тканина стовбура й гілок є свого роду температурним буфером. Вона пом'якшує різкі коливання температури і певною мірою запобігає сильному промерзанню внутрішніх тканин.

Уражені місця заселяють хвороботворні мікроби та шкідливі комахи, які поступово руйнують рослину і призводять її до передчасної загибелі.

Невеликі, на перший погляд, пошкодження кори від зимово-весняних опіків спричинюють загибель спочатку окремих гілок, а потім і всього дерева. На частинах, що відсихають, легко можна виявити чорний рак — одну з найнебезпечніших хвороб плодових дерев, що виникає завжди на пошкодженій корі. Пошкоджене опіком дерево уражується різними хворобами та пошкоджується шкідниками, внаслідок чого дерево гине.

Захист простий — побілка

Як же рятувати дерева від сонячних опіків? Через те, що опіки викликає пряме сонячне проміння, то захищати від них рослини треба взимку.

За старим звичаєм, більшість садівників навесні дістає вапно і надає своїм деревам білосніжного вигляду. Це, так би мовити, косметичний прийом і ніякої ролі у запобіганні пошкоджень він практично не несе, білити не зняту мертву кору — користь лише для шкідників.

Білити рослини і особливо молоді, треба восени або взимку. Восени побілку штамбів треба зробити у другій половині листопада, коли, зазвичай, припиняються дощі. Робити це треба у сухий світлий день. У результаті знищується маса шкідливих комах, личинок, яєць, які заховані у тріщинах кори, а самі дерева будуть захищені від несвоєчасного нагрівання та переохолодження.

Перед осінньою побілкою ретельно оглядають дерева, очищають їх від лишайників, старих наростів, хворої кори. Рани треба замазати садовим варом або сумішшю коров'яку з глиною. Відмерлу кору, мохи, лишайники потрібно зібрати і спалити. Білять вапняним розчином: 2 кг свіжогашеного вапна і 500 г залізного або 300 г мідного купоросу на 10 л води, дуже добре додати туди глини і коров'яку. До розчину можна додати ще столову ложку карболової кислоти — для запаху, якого ні миші, ні зайці не люблять. Побілка обов'язково повинна бути суцільною, знизу догори. Білити треба штамби і скелетні гілки.

Результати дослідних перевірок прийому осінньо-зимової побілки плодових дерев свідчать про її високу ефективність. Восени, після листопаду, частину дерев залишили не побіленими. В результаті за одну зиму непобілені дерева виявилися ураженими опіками. Побілені ж дерева не мали опіків, кора у них з південного боку штамба не відрізнялася від кори з північного боку. Рани, що утворилися від опіків у молодих рослин у розсаднику, де їх не білили, зарубцювалися і, головне, не збільшилися у розмірах.

Молоді деревця (і це робить більшість садівників) найкраще, звичайно, на зиму захистити і від зайців, і від сонячних опіків будь-якою обв'язкою — папером, картоном, руберойдом, соломою, очеретом, стеблами соняшнику (обов'язково поклавши принаду для мишей).

Результати дослідження свідчать, що для захисту дерев від сонячних опіків і гризунів не можна застосовувати суцільних прозорих полімерних плівок, які викликають або посилюють ступінь пошкодження за рахунок значного перегрівання тканин у результаті тепличного ефекту.

Ну, а якщо восени дерева не побілили, коли це треба

зробити? — Взимку, у лютому, березні. Звичайно, не дуже приємно — холодно, волого. Але, як свідчить практика, в останні роки у січні, лютому, а особливо у березні, коли дуже активне сонячне проміння, побілку зробити зовсім нескладно і в цей час вона особливо ефективна.

А якщо побілку не зробили ні восени, ні взимку, обов'язково зробіть її навесні до розпускання бруньок.

Можна побілити розчином вапна з додаванням глини і коров'яку. А ось ще один склад розчину, який рекомендують досвідчені садівники, як найкорисніший для плодових дерев будь-якої породи і віку: 4 частини глини, по 1 частині попелу і свіжого коров'яку. Розбавити водою до концентрації рідкої сметани. Наносити на штамб і гілки, аж куди рука дістане.

Цей склад універсальний: він захищає від сонця і шкідників, живить кору (у коров'яку міститься азот, а у попелі — фосфор і калій та інші елементи) і стимулює відновлення кори (тканини регенерують). Можна збагатити склад, додавши на відро по півсклянки мідного купоросу, сечовини і кілька таблеток мікроелементів. Тримається така обмазка довго, кора добре дихає; намокаючи в дощ, віддає поживні речовини корі і весь час перешкоджає проникненню всередину шкідників і хвороб. Обмазку можна повторити у серпні, тим самим знищивши багатьох шкідників, які в цей час збираються на штамбах дерев.

Взагалі, досвідчені садівники великого значення надавали чистоті кори і її гладенькому стану: під чистою, гладенькою корою спостерігається сильна активність камбію. Боролися й з лишайниками, хоч вони і не шкодять корі, але засмічують її.

А ось рецепт обмивки, яка знищує лишайники: 2,5 кг попелу, 1 кг солі і 2 шматки господарського мила на 1 відро води. Все це треба розчинити, перемішати, довести до кипіння. Цим розчином обмивають кору — і лишайники відпадають. Після цього вже можна білити дерева.

Як раніше відмічалося, пошкодження кори ми часто не помічаємо, зовнішні ознаки проявляються не відразу, а лише влітку. На них звертають увагу, коли з'являються вторинні ознаки у вигляді різних захворювань, коли починають сохнути гілки. У такому випадку складніше лікувати дерево. Тому після кожної зими, навіть якщо вона не була дуже морозною, треба пильно оглянути кору штамбів і гілок.

Лікування пошкоджених дерев

Найчастіше пошкодження бувають у розвилках, у місцях, де гілки відходять від штамба. Перші візуальні ознаки пошкоджень — це різка зміна забарвлення кори, ніби її облили окропом. У цих місцях вона осідає і присихає до деревини або, навпаки, розмочалюється і відстає від штамба.

Виявивши пошкодження (як правило, з південного або південно-західного боку) штамба, рано навесні до розпукування бруньок, виріжте уражену кору, краї непошкодженої деревини, яка згорнулася, ретельно розправте і зафіксуйте мотузкою у попередньому положенні. Рану зачистіть гострим ножем до здорової деревини, продезінфікуйте 1%-ним мідним чи 3%-ним залізним купоросом (100 або 300 г на 10 л води) і відразу ж замажте рану сумішшю глини і коров'яку чи просто рідкою глиною. Якщо рани великі, обв'яжіть їх мішковиною чи плівкою (обв'язку стягніть тугенько, але штамб не перетискуйте), щоб камбій не обсох і зміг би "працювати" — клітини його починають ділитися, утворюючи "коровий" валик. За своєчасного лікування, навіть коли рани великі, дерево можна врятувати. Невеликі рани, завчасно продезінфікувавши зрізи 1%-ним мідним чи 3%-ним залізним купоросом, можна замазати садовим варом чи олійною фарбою на натуральній оліфі, але найкраще — сумішшю коров'яку з глиною і попелом.

С.В. Клименко,
доктор біол. наук.
Національний ботсад ім. М.М. Гришка
НАН України, м. Київ

Нам дарують радість квіти

Давно минуло літо. Відцвіли останні квіти в саду. Як завжди, були прикрощі й невдачі. Але вони швидко забуваються і впродовж зими в пам'яті час від часу зринають лише радісні відкриття нових рослин, розмаїття квітів, їх неповторність та хвилююча насолода, яку вони нам дарують. Адже кожна квітка гарна по-своєму, має свій колір: дівчатка в яскравих суконьках — жоржини; легкі, немов казкові метелики — квітки орликів; величаві й елегантні — дельфініуми; вишукана — лобелія; зворушливі — дзвоники; сповнені темпераменту й пристрасті — цинії.

Аквілегія

Аквілегія один з найпопулярніших в наших садах багаторічників. Квітує у травні—червні. Здебільшого поширені орлики (а саме під такою народною назвою ця квітка нам найбільш відома) синіх та бордових кольорів. Але зараз аквілегія приходить до нас в новій якості. Сучасні сорти мають різноманітні форми та кольори: від низьких до високих з простими та махровими квітками. Аквілегія має оригінальні квітки зі шпорцем найрізноманітнішого забарвлення, як однотонні так і дво-колірні: червоні з білим, фіолетово-білі, рожево-білі, жовто-білі. Як кожен багаторічник, аквілегія може розмножуватись поділом куща, а також насінням. Висіяні в напівзатіненому, досить вологому місці ці квіти особливих турбот не потребують. Найкращий результат дає сівба насіння під зиму.

Доліхос

Витким рослинам завжди знайдеться місце: будь-то альтанка, огорожа чи не зовсім приваблива стіна господарської споруди, яку треба задекорувати. Серед відносно невеликого асортименту відомих витких рослин доліхос, враховуючи його красу й простоту вирощування, звичайно займає почесне місце. Доліхос — однорічна рослина з родини бобових, насіння порівняно велике квасолеподібне, тому сіяти можна прямо в грунт, особливо в південних районах, в інших зонах бажано вирощувати горщечковою розсадою, яку в травні обережно, не порушуючи грудки землі, висадити на постійне місце з відстанню 30—40 см між рослинами. Яскраво-лілові прямостоячі китиці прикрашають рослину у другій половині літа, не менш красиві й блискучі фіолетові боби, що потім утворюються. Доліхос можна поєднувати з іншими виткими рослинами. Справді вишукано виглядає доліхос з клематисом.

Доліхос

Іпомея

Іпомея або кручені паничі, відомі нам з дитинства, але зараз з'явились нові сучасні сорти. Ось і минулого року на моїй ділянці з'явилась нова красуня з Англії. Сподіваюсь, що надовго, адже не закохатися в ці чудові квіти неможливо. Достатньо лише один раз її побачити. Якщо ви посієте іпомею для оздоблення перголи чи альтанки, де їй буде сонячно й просторо, то в середині літа будете у захваті від каскадів великих біло-голубих квітів, що неначе спустились до нас із самих небес. Між іншим, її квітки упродовж дня відкриті значно довше, ніж у звичайних сортів. Доречно

Іпомея

буде сказати: щоб квітування настало раніше, іпомею, як і доліхос, також можна виростити горщечковою розсадою або ж у великих торф'яних таблетках "джифи".

Настурція

Настурція, або як її лагідно називають красолька — давня улюблениця наших садів. Сучасна селекція пропонує безліч її сортів: з махровими та простими квітками від світло-жовтого до вогняно-червоного забарвлення з квітками як чистого тону, так і з контрастним мазком всередині. Новинка мого саду — сорт Аляска, який відрізняється від інших оригінальним забарвленням листків. Кожний листочок має свій, лише йому притаманний малюнок, створений художником абстракціоністом, ім'я якого — Природа. До того ж у цього сорту квітки піднімаються над листям, завдяки чому килим з цих рослин ще більш декоративний.

Настурція Аляска

Датура

Справжньою екзотикою стала датура махрова. Її густо-фіолетові квітки просто вражають своєю вишуканістю й граціозністю. Датура — рослина з довгим вегетаційним періодом. Пік її цвітіння припадає на вересень і початок жовтня, не зважаючи на те, що насіння на розсаду було висіяне ще в березні.

Датура махрова

Флокс

Один із давніх улюбленців наших квітників — багаторічний флокс. Шануємо його за рясне цвітіння, чудовий аромат і невибагливість у вирощувані.

Флокс багаторічний

Флокс зірчастий Твінкл Стар

Серед однорічних флоксів найоригінальніший і найсимпатичніший — Твінкл Стар. Його зірчасті квіточки найрізноманітніших яскравих кольорів — справжня окраса альпійської гірки, будь-якої клумби чи рабатки. У період масового цвітіння від цього барвистого, яскравого килимка важко відвести очі. Флокс Друмонда квітує з липня по вересень. Вирощуємо розсадою. Флоксам потрібні родючі ґрунти.

Жоржини

До самих приморозків радують своїми яскравими кольорами жоржини. Сорт Денді — один з моїх улюбленців. Його квітка складається з двох частин: яскравих, червоних, рожевих, бурякових пелюсток і маленького світлого "комірця". Взагалі низькорослі жоржини нині дуже популярні. Їх охоче використовують у міксбордерах, рабатках, бордюрах, альпійських гірках та біля водойм. Зацвітають низькорослі жоржини вже через 8—10 тижнів після садіння, квітують рясніше і не потребують підв'язування. Сорт Денді можна розмножувати не тільки поділом коренебульб, а й насінням, бажано розсадою. Зацвітають рослини в перший же рік. Жоржини — квіти, котрі на зиму потрібно викопувати. Краще зробити це в суху погоду пізно восени, зрізавши стебло на висоті 15 см. Просушуємо, засипаємо сухим піском або торфом і зберігаємо в погребі до весни. У березні — квітні жоржини заносимо до світлого прохолодного приміщення, переглядаємо їх, замочуємо у розчині гумісолу, розкладаємо в ящики, присипаємо піском, землею або дрібною стружкою, котрі постійно злегка зволожуємо. Після пророщування висаджуємо на постійне місце. Пророщені жоржини зацвітають значно раніше. Жоржини — дуже теплолюбні рослини і надзвичайно чутливі до заморозків. Тому їх висаджують на постійне місце тоді, коли повністю мине загроза заморозків.

Жоржина Денді

Квіти! Що є на нашій землі краще за них? Але перефразувавши відому пісню, можна сказати лише одне:

"Краще квітів можуть бути лише квіти, яких ми ще не бачили." То ж будемо чекати на весну, а з нею й на нові відкриття.

Раїса Боренкова,
вул. Калинова, 53,
м.Дніпропетровськ, 49087

Акселераційне кролівництво — прибуткова справа!

Кожен з нас певною мірою обізнаний з розведенням кролів. Вирощуємо ми їх задля того, щоб забезпечити себе та свою родину смачним та поживним м'ясом. Утримуємо здебільшого в сараях чи на подвір"ї у тарних ящиках, обладнаних збоку сітчастими дверцятами. Годуємо теж чим Бог пошле: трава, бур'ян, морква, дерть. Екскременти прибираються час від часу і в результаті м'ясо кролика пропахчене сечею, народжуватиметься тільки по 4—5 крільчат в окролі. Крільчата будуть доростати до маси 4—5 кг не раніше, ніж за 9 місяців. Разом з іншими нашими кролями вони можуть загинути, якщо не за першої ж епідемії хвороби, то від неналежного утримання. Звичайно, за такого способу вирощування наших улюбленців розраховувати на повноцінне забезпечення сім'ї поживним м'ясом чи одержання якогось прибутку вже не доводиться.

Ситуація у цій справі кардинально змінилась після того, як у далекому 1978 році відомий російський вчений-академік І.М.Михайлов винайшов нову галузь тваринництва — акселераційне кролівництво, яке нині в усьому світі замінює ретрокролівництво. Сам метод розведення кроликів-акселератів був відзначений багатьма престижними преміями. До недавнього часу в основному — за кордоном. На жаль, у країнах СНД цей метод не набув належного поширення.

У цьому винаході відбилася ідея академіка В.І.Вернадського. Суть її в тому, що ні один вид не може жити у власних відходах. Вчений на прикладі кроля довів, що тварина, яка не дихає власними міазмами, може значно продуктивніше відтворювати собі подібних. Можна жити без ліків і щеплень. Можна обдаровувати людей імунітетом від загальних захворювань, забезпечувати їх м'ясом відмінної якості, одягати у високоякісні шуби. Кріль став здоровим, чистим і гарним. У чотиримісячному віці досягає маси дорослого кроля і здатний розмножуватися на рівні своїх природних можливостей.

Справжній кріль-акселерат — це тварина, що ніколи не вдихає запаху гною. Живе в просторому, чистому, виблискуючому білизною ярусі. Харчується тільки молоком матері до тримісячного віку (дорослі особини вживають їжу до 80 разів на добу). П'є досхочу (а не тоді, коли дає господар) самоочисну воду: взимку нагріту до температури тіла, а влітку — прохолодну. Кріль незнайомий з ветеринаром і ліками тому, що він не страждає на інфекційні захворювання завдяки набутому імунітету. Одягнутий у шкірку, що не поступається красою і міцністю шубі песця. Він майже незнайомий з власним господарем, що заглядає до нього тільки раз на тиждень. А якої породи він, акселерат? Будь-якої з існуючих — за вашим бажанням, смаком і можливостями. Адже завдяки особливій методиці вирощування кріль, за Михайловим, матиме вигляд велетня порівняно із звичайним.

Суть цієї методики — в особливій конструкції агрегату для утримання кролів. Це триярусна споруда із стелажами, але ні в якому разі не клітка. Клітка для кроля образлива. Недаремно на Заході кліткове утримання тварин заборонено. Так, цей самий агрегат і є знаменита міні-ферма Михайлова. Північний бік міні-ферми товстий, глухий і утеплений, а південний — з вільним доступом тепла, світла і свіжого повітря. Уся споруда займає лише 1,4 м території ділянки, працює в автоматичному режимі (навіть видалення екскрементів).

Якщо ви дуже зайнята людина, міні-ферма вам все одно не завдасть клопоту, адже до неї можна підходити лише один раз на тиждень лише на півгодини. Цей чистий білосніжний агрегат без запаху можна встановити в саду, на дачі чи навіть під вікном респектабельної фірми. Ніяких хлівів — тільки повітря просто неба. Адже кріль-акселерат чудово почувається в ньому і розмножується за температури від −60°С до + 40°С.

Витрати в акселераційному кролівництві майже вдев'ятеро менші, ніж у традиційному. На одного кроля, що живе в середньому 120 — 140 днів, витрачається лише 14 кг комбікорму і 7 кг сіна. Шкірка кроля-акселерата незмінно оцінюється грифом "особливо велика", вона і окуповує всі витрати на утримання тварини. Хутро з таких шкірок дуже високоносне і шуби з нього служать понад 20 років без випадання волосу. За один рік міні-ферма дасть хутра на цілу жіночу шубу. Витрати електроенергії тільки в морозні дні — 0,03 кВт. За температури повітря вище 10°С електроенергія не використовується. Працевитрати — 0,5 людо/год за тиждень чи 0,18 людо/год на 1 кг продукції. М'ясний вихід не менше 100 кг лікувального (за визначенням медиків), дієтичного м'яса вищих гастрономічних якостей. Воно не містить холестерину, пестицидів і здатне знижувати дозу прийнятої радіації в організм людини, виліковує виразкову хворобу шлунково-кишкового тракту. Строк служби міні-ферми — не менше 20 років. Період обігу капіталу 100 днів.

Чому практично всі кролівники, ознайомившись з даною методикою, залишають ретрокролівництво і віддають перевагу тільки акселераційному? Простий приклад-задача. Ретрокролівник вирощує кроля до 4—5-кілограмової маси протягом року. До того ж ризикуючи втратити поголів'я у будь-який з його 365 днів. Акселератор не ризикує, бо він виростить кроля такої ж маси усього за чотири місяці і значно кращої якості. Вклав, скажімо, кожний з них на початку року в свою справу по 100 доларів. Увесь рік витратив на вирощування ретрокролівник. Продав кролів, виручив, наприклад, 200 доларів. А акселератор отримав свої 200 вже вісім місяців тому! Тут же знову вклав їх у справу, і ще через 4 місяці отримав 400 доларів. Залишив їх у справі, і до кінця року має 800 доларів! Виходить, прибуток акселератора набагато щедріше винагороджує його ставлення до тварин. Він збільшений, як показав цей приклад, щодо рівня прибутків ретрокролівництва, у 7 разів! А сама праця з використанням винаходу легка, захоплююча і радісна, корисна для здоров'я. Не тільки кроля!

Господар такої ферми має можливість добре жити і далі будуватися. Безробітні (в тому числі діти, пенсіонери, інваліди) можуть отримати в перспективі привабливі робочі місця навіть за обмеженої працездатності і неповній зайнятості з пристойним заробітком. Навіщо нам завозити з далеких країн курячі стегенця, коли кроля-акселерата — свіжого, смачного — можна вирощувати у великій кількості без особливих зусиль і в своїй країні.

Звичайно, для вирощування кролів-акселератів є безліч технологічних нюансів. Образно кажучи, це традиційне кролівництво навпаки. На жаль, рамки цієї статті не дають змоги детально все описати. Якщо хтось з читачів захоче більше дізнатися про методику акселераційного кролівництва, то, щоб отримати додаткову інформацію, будь ласка, надішліть замаркований конверт із зворотною адресою. Спробую дати відповідь на кожний надісланий запит.

В. І. Ковтуш,
а/с 15, смт Стара Вижівка,
Волинська обл., 44400

І таке буває

Корова знайшла...своє теля

У "ДСГ" №1 за минулий рік я розповідав, як кінь у темну ніч знайшов дорогу, не заблукав і доставив вантаж за 25 кілометрів. А ось випадок, коли корова сама знайшла своє теля, що потрапило в біду.

Було це перед війною. Влітку пас корову з телям на узліссі сусіднього лісу, через який протікав невеликий рівчак. Розливаючись, вода в кількох місцях утворила баюри, а то й заплавини, які часто-густо заросли кущами та осокою.

Корови, а їх було кілька, паслися в гущавині, а ми, пастушки, грали в саморобні карти або блукали по лісу, збираючи гриби та ягоди. Невдовзі вже й повечоріло. Корови одна за одною виходили із заростів і лісовими стежками йшли до села.

Та, коли худоба вийшла з лісу, я не помітив, що біля моєї корови немає теляти. В гурті вона йшла спокійно, ніби нічого й не трапилося. А коли відділилася з гурту, щоб звернути додому, почала шукати й оглядатися. Але теляти не було.

Я нашвидкуруч прив'язав корову до обори, а сам побіг до лісу, що за два кілометри від села, аби все-таки відшукати теля. Обходив усі ті місця, де впродовж дня паслася худоба. Заглянув і до заростів, хоч уже смеркало. Але теляти й там не побачив. Плачучи, повернув додому.

Мати тим часом подоїла корову. А вона безупинно металася в загорожі, мукаючи в бік лісу.

Тепер до того лісу пішли вдвох з матір'ю. І хоч у потемках оглянули майже кожен кущ, осоку, обдивилися всі прірви, куди могло звалитися теля, — нічого не знайшли. Додому повернулися затемна. Плакав я, плакала й мати. А, коли вранці мати знову подоїла корову і відчинила обору, щоб та йшла пастися, корова просто-таки побігла до лісу. Ми з матір'ю поспішили слідом за нею.

У лісі корова час від часу нахиляла голову, нюхала вчорашні сліди й поспішала до мочористої заплавини. Тут вона на мить зупинилася. Понюхала повітря і рвучко кинулася в осоку. Ще через якусь мить корова зупинилася. А коли ми з матір'ю наблизилися, то побачили, що посеред баюри в осоці видніється голівка теляти. Туловище все в трясовині. Та й корова вже по черево загрузла, хоч задні ноги ще були на твердому ґрунті.

Мати звеліла відтягти корову за мотузку і прив'язати до дерева. А сама спробувала витягти теля. Допомагав і я. Але то було нам не під силу. Тим часом зійшло сонце. Десь за лісом почувся гуркіт підвід. Я поспішив навперейми, щоб попросити допомоги.

Знайомий їздовий і недалекий сусід, який ще недавно теж пас худобу випріг коня, прихопив ще два посторонки і верхи поскакав до лісу. Я біг слідом. А коли дістався заплавини — теля уже лежало на траві. Мати згрібала з нього багнюку, а корова облизувала голівку.

На ноги теля звелося аж у другій половині дня. Так усе ще мокрим і тремтячим разом з коровою погнали його додому.

Дивно. Адже я двічі оглядав ті зарості. Правда, дивився, щоб побачити теля. А тут навіть голівка ледь виднілася в осоці. І, якби сама корова не привела нас туди, зрозуміло, що теля утопилося б у трясовині.

До речі, майже подібний випадок стався наступного року. Теля і таж теличка прибилися чомусь до гурту корів із сусіднього села. Корова наздогнала ту череду вже під селом, відлучила своє теля і стояла, поки я прийшов і погнав їх додому.

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

Великий герголь

Доля лебедів, як і людська не завжди складається щасливо. І тільки допомога людей іноді дає змогу запобігти трагедії птахів. Часто, особливо у лебедів, трагедії пов'язані із електропроводами (ЛЕП).

Так, на одну із водойм с. Рогачі Ружинського району Житомирської області третій рік прилітають лебеді-кри-куни.

Особливе захоплення вони викликають у дітлахів. По дорозі до школи, а також повертаючись додому, діти підгодовують цих птахів. А коли народилося четверо лебеденят, то була велика радість і не лише для школярів. Більшість людей приходила на берег водойми не лише помилуватися красою цих птахів, а й підгодувати їх хлібом.

І ось настала осінь, а за нею наблизився час відльоту лебедів до теплих країв, але тут одне із лебеденят під час тренувального польоту вдарилося об провід ЛЕП.

Найшовши пораненого птаха у полі, хтось із рогачинців приніс його на ставок до батьків. Через місяць молодий лебідь одужав, але літав погано, а як настав час відльоту, то не зміг піднятися в небо.

Декілька днів гурт лебедів кружляв над ставком, запрошуючи його приєднатися до них. Та, на жаль, молодий лебідь міг тільки на якийсь час піднятися на 10—12 м.

Лебеді сідали на ставок і колом плавали біля нього й піднімалися в небо знову й знову, запрошуючи підранка. Молодий лебідь розводив крила, змахував ними, навіть злітав угору, але тут же безсило опускався на воду.

Спостерігаючи за цією трагічною картиною, я зрозумів, що лебеді, напевно, знали, що чекає на їхнього брата, якщо він не полетить з ними у вирій.

Ось, нарешті, настав день відльоту лебедів. Лебединий ключ останній раз зробив три прощальних кола над ставком, на якому залишився підранок, і високо піднявшись у небо, розтанув за дощовими хмарами. Молодий лебідь підняв голову й довго дивився у небо, сподіваючись, що лебеді знову повернуться до нього. Але марно — вони більше не повернулися.

Кілька днів лебідь ховався поміж плавнів і тільки зрідка тужливим криком нагадував про себе.

Через деякий час він виплив із заростів і приєднався до табуна домашніх гусей і його жартома рогачинці прозвали "Великим гергголом". А коли гуси ввечері поверталися додому, то він залишався плавати на ставку, а вранці, змахуючи крилами, радісно зустрічав своїх нових друзів біля берега. І все було б добре, якби у цьому краї не було зими.

Та ось уночі вдарив мороз і на ранок лебідь не впізнав свій ставок — уся його поверхня була вкрита тонкою прозорою кригою і тільки невеличкий клаптик біля дамби, де плавав лебідь, світився водою.

Гуси, котрі прийшли вранці на ставок, як на ковзанах, широко розмахуючи крилами, проковзнули по льоду навколо лебедя, запрошуючи його до свого танцю. Але він не зміг приєднатися до них, тому що тонкий лід ламався під його вагою, боляче ранячи перетинки лап.

Гуси, наковзавшись досхочу на льоду ставка, трішки посиділи біля лебедя і, гелгочучи, неначе прощаючись, пішли додому, а лебідь знову залишився сам на водяному п'ятачку, тужливо дивлячись їм услід, поки вони не сховалися за горою. Вдруге, він відчував себе приреченим. Із його поведінки неважко було зрозуміти, що він загубив останню надію, що випала в таку сувору погоду.

Холодний вітер шумів над ставком, гарцював у сухій рогозі та очереті. А ще тут водилися лисиці, а молодий лебідь для них — солодка здобич. І в Рогачівці знайшлися люди, котрі надумали врятувати птаха. Хоча зробити це було далеко не просто, оскільки по тонкому льоду до лебедя не підійдеш.

Тоді місцевий орендар ставка О.С. Мазурок та мешканець села М.В. Пилипчук, обміркувавши цю обставину, натягнули сітку, якою ловлять рибу і за її допомогою спіймали лебедя біля берега.

Перед тим, як зловити лебедя, голова Рогачівської сільської Ради А.П. Чудак поцікавився, хто з мешканців села може взяти його на зимування. Бажаючих було кілька чоловік. Але найнаполегливішою була восьмирічна Віта Пилипчук. Її вчителька О.Г. Маковенко давно зауважила, що, дістаючи із шкільного ранця книжки та зошити, вона завжди видобувала із нього великий окраєць хліба, котрий сама ніколи не їла.

І той хліб, дізналася пізніше — призначався для лебе-

дя. Побачивши лід на ставку, Віка разом із своїми меншими сестричками Олею і Танею звечора стали просити батька, щоб він забрав лебедя додому.

Коли Микола Васильович Пилипчук приніс лебедя до оселі, то для Віки та молодших сестричок це була велика радість — їх улюбленець буде зимувати в їхній родині.

Керівник дочірнього підприємства "Рогачівське" В.Ц. Туранський виділив для лебедя корми на його на зимування.

Лебідь подружився не тільки з родиною М.В. Пилипчуків, а й із мешканцями їхнього господарства. Разом з гусьми та індиками він розгулював по вулиці села. Інколи їв не тільки з гусьми та індиками, а й із собачої миски, не звертаючи уваги на зизоокі погляди четверолапого. А незабаром пес і сам змирився з новим мешканцем.

Коли індики йшли до берега, то лебідь спішив до ополонки, де міг вволю накупатися, а коли індики повертали додому, то він відразу залишав свою купіль і простував за ними слідом.

Одного разу, біля хати М.В. Пилипчика, зупинилася машина. Люди, котрі вийшли із неї довго протирали очі, питаючи одне одного, чи не увижається це їм? Вони не могли повірити своїм очам, дивлячись на лебедя, який розгулював по засніженій вулиці разом з індиками.

— Звідки він узявся? — здивовано спитали вони господаря.

— Та ось, гуска висиділа, — з легкою усмішкою пожартував Микола Васильович.

Щоб їм повірили такій дивині вдома, вони сфотографувалися разом з лебедем та індиками.

Настала весна. Прилетіли лебеді. Та пилипчуків лебідь не зміг полетіти, тому що крило в місці перелому зрослось так, що не повністю розгорталося. Та він і не збирався нікуди летіти. Нові друзі його повністю задовольняли. І де б він не був протягом дня, а на вечір самостійно повертався додому.

Якось Микола Васильович відніс лебедя на ставок, та не минуло двох годин, як він уже гуляв на подвір'ї поміж гусей.

Після розмови з адміністрацією Київського зоопарку дійшли до згоди, що лебедю краще буде жити не в умовах зоопарку, а в тому оточенні, до якого він уже звик. Відсутність гусей, індиків, качок, курей та уваги родини Пилипчуків може викликати в нього стресовий стан.

Ось так, з легкої руки восьмирічної рогачівської Віки було вписано нову сторінку до казки Андерсена "Про гидке каченя".

Безумовно, у Віки та її сестричок буде багато різних подій у житті, чимало з них з часом забудуться. Але я впевнений, що проживання у їхній родині лебедя залишить незабутній слід у їхній пам'яті на все життя.

Л.І. Литвин,
вул. Курська
К-049, 13В, кв. 158, тел. 243-26-18

Добрий день, шановна редакціє журналу "Дім, сад, город!". Висилаємо вам фотографії на фотоконкурс. І хоч зараз ви друкуєте фотографії на осінню тематику, але дуже просимо вас надрукувати наше фото, хоч воно й літнє.

На фотографії моя дочка Оленка годує рибою великого лелеку, якому вже 3 місяці. Його знайшла моя мама 1 червня цього року в гарбузах, зовсім безпомічного. Певно, з гнізда його викинули великі лелеки. Лелеченя було одноденного віку — не більше.

Моя мама проживає у селі Шарино Уманського району Черкаської області.

Чи повернеться наш лелека

Скільки вони там мешкають (15 років), стільки там, біля нашої хати, на високому стовпі в гнізді з весни і до початку осені живуть лелеки. Ми їм спеціально поставили новий стовп, до якого не підведені лінії електропередач і зварили каркас гнізда.

Назвали ми наше лелеченя Аістуся (від рос.— аист). Я перечитала багато літератури про лелек, але так ніде і не знайшла пояснення, чому дорослі птахи викинули його з гнізда. А в гнізді залишилося ще троє лелеченят. Може це був звичайний природний відбір? Хоча наше лелеченя, впавши з такої великої висоти, було ціле і здорове, і навіть стукало дзьобом. Ми спочатку не знали, чим його годувати, навіть мух ловили. Через два дні я поїхала додому до м. Умані, купила рибу і передала мамі. Спочатку воно з'їдало по 3 кг риби за тиждень, потім, коли почало вбиратися у пір'я — по 5—6 кг. Ось так ми його і виростили, хоч фінансові витрати на рибу були чималенькі. Порівняно з тими лелеками, що в гнізді, наш почав літати трішки пізніше.

Їв рибу (в основному), іноді картоплю, хліб, дуже полюбляв оладки, які пекла мама.

Коли почав гарно літати, то літав шукати їжу, але завжди повертався додому, на дах сіносховища, а як хотів їсти, то злітав у двір, ходив, кланявся і щипав за одежу — просив їсти.

Рибу я купувала і привозила сама або кимось передавала, мама її заморожувала. Не було жодного такого випадку, щоб ми не мали для нашого улюбленця риби. Маленьким їв 5—6 разів на день, потім як підріс — 2—3 рази. Із своїми родичами, що в гнізді, стосунків не підтримував. Дуже любив бути біля нас на городі або гуляти по сусідніх городах, але так, щоб ми його бачили.

Старі лелеки полетіли у вирій, 1 вересня їх на гнізді вже не було. Наш почав жити у їхньому гнізді, десь літав, але їсти обов'язково прилітав на подвір'я. Ми думали, що він цього року нікуди не полетить. Та ось 5 вересня він не прилетів ні на гніздо, ні до нас харчуватися. В цей день його бачили біля школи і діти годували його хлібом. 6 вересня ми з Оленкою приїхали до села і привезли нашій пташечці 5 кг риби. Але так його і не було. Рибу навіть котам не даємо, заморозили і чекаємо на нашого Аістусю. Якби ж ми достеменно знали, що він полетів у вирій, то не так би переживали. Але він ручний і ми боїмося, щоб його ніхто не скривдив.

Ось таке щастя нам випало з неба. Ми дуже за нього хвилюємося. Про нього можна довго і багато писати — є що. Фотографій зробила з нього дуже багато, кожні 2—3 тижні я його фотографувала.

Дуже просимо вас, надрукуйте хоча б одну.

О.В. Кусель,
вул. Урицького 4, кв. 1, м. Умань,
Черкаська обл.,20300

Серії книжок "Бібліотека "Дім, сад, город" — передплатний індекс 01222, у комплекті з журналом "Дім, сад, город" (ДСГ +"Бібліотека "ДСГ") — 21869, а також комплект журналів "Дім, сад, город" та "Дім, сад, город — плюс", індекс 01223.

Можна передплатити з будь-якого місяця в кожному поштовому відділенні України. Для киян існує передплата в редакції.

Іногородні можуть замовити книжки поштою через "Центр послуг "Дім, сад, город" (післяплатою).

Адреса для замовлення: а/с 208, Київ-2, 02002.

Поштові витрати за рахунок замовника.

У 2004 році готуються до друку такі видання:

"Бібліотека "Дім, сад, город": "Агрус", "Перепелиці", "Образцовый виноградник. Випуск ІІ", "Кролі", "Айва", "Паркові троянди".

"Дім, сад, город — плюс": "Груша", "Не бійтеся дієти. Протисклеротична дієта", "Жоржини", "Рецепти здоров'я для кожної родини. Випуск ІІ", "Сорти винограду", "Нутрії".

Маринована скумбрія

Треба мати: 8 невеликих скумбрій, сіль, 4 лимони, 3—5 зубчиків часнику, 1 чайну ложку чебрецю, 1 лавровий листок, 20 горошин гострого перцю, пучечок подрібненої зелені петрушки, 125 г цибулі-шалот, оцет, біле вино, 1 чайну ложку олії.

Скумбрію почистити, відрізати голови, посолити зверху і зсередини, поставити у прохолодне місце на 6—8 годин.

Далі рибу добре помити, порізати на шматки, якщо це необхідно. У велику каструлю покласти кружечки лимона, протерті зубчики часнику, чебрець, лавровий лист, перець, подрібнену зелень пертушки і порізану кружечками цибулю-шалот, зверху покласти скумбрію.

Біле вино змішати з такою ж кількістю оцту і полити рибу. Поставити каструлю на вогонь і нагрівати під кришкою на маленькому вогні до кипіння.

Варити на слабкому вогні 20 хв, після чого залишити, щоб охолола.

Приготовлену у такий спосіб скумбрію можна зберігати у прохолодному місці 4—5 днів. Подавати до смаженої картоплі.

Смажений оселедець у маринаді

Треба мати: 2 кг свіжого оселедця, сіль, 150 г борошна (бажано житнього), 0,5 л олії, 2 цибулини, 0,5 л оцту, воду, приправи (лавровий листочок, духмяний перець, горошинки гострого перцю), 1 чайну ложку цукру.

Оселедець почистити, промити і підсушити. Посолити, обваляти у борошні, обсмажити з обох боків у киплячій олії до золотисто-коричневого кольору, охолодити. Цибулю порізати кільцями. Зварити маринад з оцту, води, цибулі, приправ та цукру.

Оселедець покласти у керамічну посудину, залити маринадом і залишити не менш як на 2 дні.

"Я вже неодноразово писала вам на конкурс "Господиня". Хочу знову запропонувати читачам улюбленого журналу рецепти смачних страв та побажати всім читачам і працівникам редакції журналу міцного здоров'я та безхмарного неба над головою", — пише в листі постійний дописувач Валентина Боділ з с. Ждани Лубенського району Полтавської області.

В'юни гострі з овочами

Треба мати: 800 г в'юнів, 2 качани або баночку кукурудзи, 200 г вареного гороху, 4 помідори, 4 картоплини, 2 цибулини середнього розміру, 2 зубки часнику, 3 столові ложки олії, 20 г вершкового масла, 20 г сала, 0,5 чайної ложечки майорану та тмину, шматочки хліба, обсмажені на маслі, 2 столові ложки подрібненої петрушки, сіль, перець.

В'юнів ріжемо, солимо і перчимо. Підсмажуємо на олії, після чого виймаємо на тарілку. На другій сковороді розтоплюємо вершкове масло і сало. Підсмажуємо очищені і подрібнені часник, цибулю, присипані майораном, тмином. Коли цибуля розм'якне, додаємо шматочки помідорів і зерна кукурудзи, перемішуємо, закриваємо кришкою і тушкуємо 20 хв. Після чого солимо за смаком, додаємо горох і тушкуємо ще 10 хв. Половину овочів викладаємо у глибоку сковороду. Зверху шматочки підсмажених в'юнів і присипаємо їх рештою овочів. Сковороду ставимо у розігріту духовку і тушкуємо хвилин 40. Потім акуратно викладаємо на блюдо, обкладаємо грінками (шматочками підсмаженого хліба). Зверху все притрушуємо подрібненою зеленню петрушки. Замість в'юнів можна взяти крупну мойву (голову відкинути).

Рибний рулет

Філе відвареної риби пропустити через м'ясорубку, додають майонез, сметану, горошок, посічене яйце і желе, дрібно нарізану зелень. Усе перемішують і ставлять у холодильник, щоб застигло. Загустілу масу викладають на змочений водою пергамент, загортають у вигляді рулету і знову ставлять на холод на 25—35 хв. Потім звільняють рулет від пергаменту, розгортають, нарізують на порції, кожну порцію прикрашають маринованим перцем, огірком і цибулею.

Треба мати: 400 г морської риби (філе), 40 г майонезу, 1 яйце, 2 столові ложки консервованого горошку, желе (10 г желатину,1 столова ложка бульйону), 1 маринований огірок, 1 маринований перець, 1 спасерована цибулина, 40 г сметани.

Рулет із щуки

Щоб приготувати дві порції рулету треба мати: 4 шматки філе щуки, 1 цибулину, 100 г маринованих огірків, пучечок кропу, 0,5 склянки сметани, 2 чайні ложечки гірчиці, 0,5 чайної ложечки тертої лимонної цедри, 1 чайну ложечку лимонного соку, 50 г вершкового масла, 1/3 склянки будь-якого вина (до риби краще біле вино), сіль, перець за смаком.

Сметану змішуємо з гірчицею, цедрою лимона та лимонним соком, кропом та подрібненими на кубики огірками й цибулею — це буде начинка. Рибне філе солимо, перчимо, викладаємо начинку та скручуємо рулетиком. Закріплюємо зубочисткою. Викладаємо у форму для запікання. Рибний бульйон змішуємо з маслом, вином і кип'ятимо 8—10 хв. Отриманим соусом заливаємо рулетики, запікаємо в духовці 30 хв. Подати до столу гарячим або холодним.

Риба маринована

Будь-яку рибу смажимо шматочками. В окремій сковороді пасеруємо цибулю, пастернак, моркву. Рибу перекладаємо овочевою приправою і все це заливаємо маринадом. Маринад готуємо так: 0,5 л води, лавровий лист, чайна ложечка оцту, перець горошком та інші спеції за смаком. Киплячий маринад має бути гострим. Ним заливаємо рибу і настоюємо кілька годин. Подати до столу холодним.

Шашлик із риби

Рибу будь-яку, очистити, випотрошити, помити. Ціла риба або шматочки мають бути однакового

розміру. Далі рибу витримуємо у будь-якому маринаді 2—3 години (найпростішим маринадом у польових умовах рибної ловлі є майонез з перцем та ложкою гострого томатного соусу). Далі діємо так, як з м'ясним шашликом. Нанизуємо на шпажки і смажимо над гарячим вугіллям, у якому на гарнір запікається картопля.

Риба запечена в тісті

Підготовлену рибу середнього розміру солимо, перчимо. У черевце кладемо лавровий листочок, терту моркву або просто шматочок черствого хліба. Рибу загортаємо у середньої товщини пласт покупного (листкового) слойоного тіста і запікаємо на деці у духовці. Смачними будуть і риба, і пиріг.

Рецепти рибних страв на цій сторінці подарував читачам завзятий рибалка Валерій Сніцар з м. Біла Церква.

Любі господині та господарі!

Інформація про те, що конкурс "Господиня" продовжується у 2004 році була надрукована у №12 за 2003 рік. Нагадуємо, що разом з рецептами бажано надсилати короткі відомості про себе та додавати фотографію. На конверті крім адреси редакції (вона є у кожному журналі) надписати "Конкурс Господиня". На конкурс просимо надсилати рецепти ваших оригінальних фірмових страв, консервування, зберігання продуктів, короткі господарські поради тощо. Кращі рецепти з фотографіями будуть опубліковані у журналі, а переможці отримають призи: річну передплату журналу "Дім, сад, город" та один з додатків за вибором, а також пакети з насінням овочів та квітів. У разі, якщо ваші рецепти будуть надруковані, надішліть на адресу редакції копію довідки про ідентифікаційний код та точну адресу і ви отримаєте гонорар.

Бажаємо успіху!

Ось вже чотири сезони на присадибних ділянках трудяться мотокультиватори марки SOLO. Чим вони привертають увагу українського споживача, які види робіт дозволяють виконувати – на ці питання постараємось дати відповіді в цій статті.

«СОЛО» НА ГОРОДІ

А починалось все з двох моделей – це були мотоблоки середнього класу SOLO-503 та SOLO-508. Перші ж відгуки вселили впевненість – техніка виявилась надійною та зручною в експлуатації. На що в першу чергу звертають увагу? Двигун, затрати палива, надійність, зручність в управлінні, продуктивність, якість обробітку грунту, додаткове обладнання.

З врахуванням досвіду експлуатації базової моделі, нова модифікація SOLO-503H оснащена потужнішим чотирисильним двигуном всесвітньовідомої фірми Honda. Підвищення енергооснащеності (4 к.с. на 60 см захвату) дозволило цій моделі не тільки зайняти провідне місце в класі одношвидкісних мотоблоків, а й цілком впевнено конкурувати з мотокультиваторами, оснащеними більш потужними двигунами інших марок. А от потужності п'ятисильного японського двигуна мотокультиватора SOLO-508, як виявилось, цілком достатньо навіть для 84 см захвату (раніше ширина захвату була 60 см). Спеціалісти свідчать, що двигуни марки „Honda", встановлені на цих мотоблоках – одні з найсучасніших серед тих, що використовуються на малій техніці. Витрати палива у них не перевищують 230 г/к.с., тобто чотирисильний двигун затрачає на годину роботи максимум 920 г палива, а п'ятисильний – 1150 г. Практика ж показує, що середні затрати палива SOLO-508 складають 800–900 грам на годину. Рівень шуму та вібрації у двигунів Honda значно нижчі, ніж у аналогів інших марок.

Щоб збільшити міцність і, відповідно, надійність цих мотокультиваторів, всі основні агрегати монтуються на жорсткій сталевій рамі із двох паралельних кутників. Конструктори відмовились від дешевої, та не надто міцної завальцовки половинок ланцюгового редуктора на користь більш надійного з'єднання на гвинтах. При цьому, знову ж таки для надійності, встановили і більшого розміру опорні підшипники робочого валу.

Щодо зручності управління: ручка управління регулюється як по висоті, так і встановлюється в бокове положення, щоб оператор не наступав на оброблений грунт. А пневматичний привід зчеплення не створює проблем навіть для тих користувачів, що вперше взяли в руки цю техніку. SOLO-508 має крім передньої ще і задню, понижену, передачу, завдяки чому досягається зручність при маневруванні.

Швидкість заглиблення культиватора в грунт залежить від ряду чинників: маси машини, ширини захвату, конфігурації робочих фрез, ширини (товщини) редуктора.

Вузький ланцюговий редуктор, яким оснащені SOLO-503H та SOLO-508, створює менший опір, ніж, скажімо, більш широкий черв'ячний. Обидві машини – і 503H, і 508 – мають низько розміщений центр ваги, тому при роботі не „завалюються" вбік. Завдяки хорошій центровці їх можна навіть повертати по радіусу в процесі обробітку – це дозволяє зробити поворотна задня опора.

Глибоке рихлення, особливо на твердому грунті, рекомендується робити в два проходи. Перший раз – заглиблюючись на 10-15 см, а наступний – вже на повну глибину 25-28 см. Така технологія дозволить і зекономити час, і підвищити якість обробки.

Мотоблоки SOLO-503H та SOLO-508 мають досить широкий спектр причіпних знарядь – це металеві колеса з грунтозачепами, що встановлюються замість фрез, та плуг і підгортач, що кріпляться до рами через спеціальний кронштейн. Завдяки цьому мотокультиватори можна ефективно використовувати для вирощування однієї з основних городніх культур – картоплі.

В останні роки як в Україні, так і вцілому в Європі зростає попит на компактні легкі та надлегкі мотоблоки. Такі машини значно полегшують працю на невеликих присадибних ділянках, клумбах, квітниках.

Два роки тому компанія SOLO представила на український ринок мотокультиватор моделі 502, вагою 21 кг, а в 2003 році з'явилася надлегка модель – SOLO-501H, що важить всього 12 кг.

Відносно SOLO-502: завдяки високим обертам фрез його використовують не тільки для підготовки грунту, а й для неглибокого міжрядного рихлення та прополки, тим паче, що ширину обробки можна встановити різну – 20, 34, 54 см. Потужний, як для легкої моделі, двигун Honda (2,5 к.с.) забезпечує культивацію на глибину до 16-18 см, при цьому затрати палива складають всього лиш 0,6 кг на годину роботи. Ножі чотиризубих фрез SOLO-502 заточені з обох боків, тому фрези можна встановлювати як на праву, так і на ліву сторони. Управління культиватором максимально полегшене: акселератор розміщений на двигуні (оберти вибираються до початку роботи), а на правій ручці управління розміщені важіль зчеплення та вимикач запалювання.

SOLO-501H – мотокультиватор нової генерації, де закладені найбільш передові конструктивні рішення. Двигун – чотиритактний „Honda", що, завдяки спеціальній системі змащування, працює стабільно навіть на крутих схилах. Та й перевозити його можна в любому положенні, не зливаючи перед цим мастило. Надійний довговічний черв'ячний редуктор: черв'ячний вал виконаний із загартованої сталі, а зносостійка шестерня – із бронзи. Корпус редуктора виготовлений по Hi-Tech технології з спеціального пластику високої міцності.

Мотокультиватор оснащений ергономічною складною ручкою. Завдяки тому, що ручка збирається з трьох секцій, в складеному вигляді вона складається у компактний трикутник, тому мотокультиватор займе зовсім мало місця в гаражі чи багажнику автомобіля.

Для управління на правій ручці встановлений лише один важіль: натискаючи на нього, ви змінюєте оберти двигуна, зчеплення ж забезпечується відцентровою муфтою.

Для користувача, звичайно, важливіші не технічні нюанси, а практичні можливості. З метою розширення можливостей використання на цьому культиваторі встановлюються оригінальної форми ножі. Досвід експлуатації показав: така фреза не перерізає, а витягує на поверхню бур'яни, що проросли в грунті. Після такої прополки залишається тільки згребти їх докучі. В залежності від структури грунту фрези переставляють: або закругленими кінцями вперед, або ж загостреними. Для жорсткого чи необробленого грунту треба встановлювати фрези гострими кінцями вперед, для легкого чи помірно кам'янистого грунту – навпаки. Ширина обробітку становить 24 см, оберти фрез під нагрузкою – 190 об/хв.

За додаткову плату можна оснастити SOLO-501H аератором та обрізчиком краю газону, що зробить його добрим помічником для догляду за газоном. Стандартні чотиризубі фрези можна замінити на шестизубі, які використовуються для більш якісного обробітку грунту, скажімо, на клумбах.

В наступному сезоні планується поставити обидві легкі моделі на колеса з грунтозачепами, що дозволить повноцінно використовувати в роботі підгортачі.

Завдяки незначній вазі, простоті управління, легкості в роботі, багатофункціональності мотокультиватори SOLO-501H та SOLO-502 доступні всім – ними можуть працювати і жінки, і підлітки, і люди похилого віку.

У номері:

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал
№2, лютий, 2004 р.
Головний редактор
М.І.Халимоненко
Головний художник
Т.П.Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Редактори **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Дизайн, верстка
В.О.Пономаренко
Комерційний директор
Г.А.Донець, тел. 552-90-45
Реклама, оголошення
О.В.Давидко, О.К.Шевченко, тел. 552-95-11
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник, тел.552-94-60
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98
Підписано до друку 10.02.2004 р.

Загальний тираж 137 500 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул.Краківська, 20, Київ-94, 02094.
Тел. (044) 552-95-13

E-mail: dsg@iptelecom.net.ua; dsg@i.kiev.ua

При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на „Дім, сад, город" обов'язкове.

Думки авторів і редакції не завжди збігаються. Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень. Листування з читачами лише на сторінках журналу.

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город». Надруковано у Державному видавництві «Преса України».
03148, Київ-148, вул.Героїв Космосу, 6.
З. 0118402

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + "Чумацький шлях»+ + «Вокруг света» — 21843.

Індекс 74142

ДАЧНИКАМ – ПРОФЕСІЙНЕ НАСІННЯ

Придбання насіння в оригінальному фольгованому пакеті гарантує Вам високу якість насіннєвого матеріалу та захист від підробки.

Гуртовий продаж за тел. (044) 451-48-59

ISSN 0235-6368. Дім, сад, город. №2. 2004. 1-48 с. Ціна договірна.